

Soldattorp och Soldater i Östra Ryd

1684----1901

Utgiven av Östra Ryds Hembygdsförening 2008

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sid
Register	2
Förord	3
Kort historik	4-11
Östra Ryds soldaternas väg mot katastrofen i Poltava 1699-1709	12-14
Östra Ryds soldater i kriget mot Ryssland 1741-1743	15-16
Östra Ryds soldater i Pommerska kriget 1757-1763 (Potatiskriget)	17-22
Förklaringar	23
Tåby ryttartorp nr:30 (Nybo)	24-27
Kåknö ryttartorp nr:31 (Björkeberg)	28-31
Lenshults ryttartorp nr:32 (Kolbotten)	32-35
Syttorps ryttartorp nr:33 (Brotorp)	36-39
Noteringar om ryttare och rusthåll i Östra Ryd. Ur rullor &	40-42
Landbys grenadjärortorp nr:22	43-45
Timmersbergs grenadjärortorp nr:23 (Hökärret)	46-48
Kihls frälse grenadjärortorp nr:24 (Sanden)	49-54
Kihls frälse grenadjärortorp nr:26 (Smedstorp)	55-56
Harstorps grenadjärortorp nr:25 (Harsveden)	57-60
Kihls frälse grenadjärortorp nr:26 / 24 (Knutstorp)	61-64
Hummelsäters grenadjärortorp nr:27 (Näset)	65-69
Hörstorps grenadjärortorp nr:28 (Ölingsbo)	70-73
Källösa grenadjärortorp nr:29 (Sandfors)	74-76
Torsjö Lilla grenadjärortorp nr:30 (Beckpannan)	77-83
Torsjö Stora grenadjärortorp nr:31 (Torsjötorp)	84-86
Hållstad grenadjärortorp nr:32 (Källmo)	87-92
Eke / Kihl grenadjärortorp nr:33 (Sandsveden)	93-95
Ullstorps grenadjärortorp nr:34 (Trånarne)	96-100
Kulefalls grenadjärortorp nr:35 (Rosendal)	101-109
Skärnäs grenadjärortorp nr:36 (Stretan)	110-113
Olerums grenadjärortorp nr:37 (Björklund)	114-124
Extra soldatrotering och extra beväringar i Östra Ryd	125
Vrångstad rote i Drotehem socken	126-128
Rings rote i Örtomta socken	129-130
Vegalla rote i Yxnerum socken	131-132
Gummetorp rote i Gårdeby socken	133-135
Hallstorp rote i Gårdeby socken	136-137
Skyllinge rote i Gårdeby socken	138-140
Skörtinge rote i Skärkind socken	141-142
Alvestad rote i Skärkind socken	143-145
Syn på ryttare- och soldattorp 1752	146-150
Sponsorer	151

FÖRORD

Den här boken är skriven av tre amatörforskare i Östra Ryds Hembygdsförening. Den grundar sig på vad vi i skrift, kartor, mikrofilm funnit. Det låter kanske litet storvulet om vi säger, att vi skall berätta om soldater och soldattorp i Östra Ryd från 1600-talet till 1900-talet, men vi skall försöka att med ord och bild ge illustrationer av en tid som svunnit.

Boken tillägnas alla dem, som varit med och påverkat utvecklingen i Östra Ryd. De flesta ligger nu begravda vid Östra Ryds kyrka.

Boken återger främst gången tid men kommer i några avseenden även i beröring med nutid. Några soldattorp finns kvar ännu i dag och används som bostad eller sommarbostad. För att boken lättare skall kunna förstås så har vi även skrivit en lätt historik om soldater och deras umbäranden.

Vi hoppas att vår ”soldatbok” skall bli till glädje för såväl nuvarande som tidigare ortsbor liksom av värde för dem, som är intresserade av samhällets utveckling och människors strävan för att överleva. Kan därtill boken för det uppväxande släktet förmedla vad som tidigare generationer upplevat, utträttat och lämnat i arv, så blir den än mer värdefull.

Vi som arbetat fram boken är:

Ingmar Furenhed, Åke Sjölin, Claes Larsson

Besök även Östra Ryds hembygdsförenings hemsida. www.ostraryd.se

Indelta soldater

Äldre indelningsverket

Gustav Vasa försökte under hela sin tid som Sveriges regent komma tillrätta med försvarets dyra legosoldater. Han ville ha en armé som snabbt gick att mobilisera, samtidigt som kostnaderna för stadskassan skulle vara så små som möjligt.

Dacke-fejden visade bland annat att bondeskarorna kunde utgöra ett hot mot kungen och stats-makten. Detta i sin tur gjorde att Gustav Vasa startade en rekrytering av unga, ogifta karlar till tjänst i en nationell armé. Tanken väcktes att införa en armé där befäl och soldater genom allmogens försorg, skulle avlönas med ett torp samt ett stycke mark.

I Krigsfolksordningen 1619 stadgades att krigsmakten skulle förses med inhemskt krigsfolk, genom att skriva ut var tionde man i landet. Det blev då böndernas egna förtroendemän, sexmännen, som fick stort inflytande över utskrivningarna. Många av de som skrevs ut valde att leja bort sin tjänst.

För att kronan även i fortsättningen skulle få sin skatt och jorden fortsätta att brukas togs nästan aldrig jordäggande bönder ut till krigstjänst. Detta medförde dock att den svenska armén i början av 1630-talet fortfarande innehöll ca 90 % utländska lego-soldater och endast ca 10 % inhemska soldater.

Yngre indelningsverket

Under 1680-talet omorganiserade Karl XI den svenska krigsmakten. Beslutet togs av 1682 års riksdag och kom att kallas **indelningsverket**.

Riksdagsbeslutet innebar i stort att ett *ständigt rusthåll* skulle upprättas. Kontrakt skrevs med allmogen landskapsvis eller länsvis. Allmogen åtog sig att sätta upp och försörja ett regemente på 1.200 man både i krig och fred.

Man ville nu ha ett ständigt knekthåll så man viste hur många soldater man hade, som var vältränade och som snabbt gick att mobilisera. Karl XI ville även utvidga krigsmakten något som var omöjligt med utskrivningarna. En pådrivande orsak att indelningsverket omorganiserades just då var det dåliga skick krigsmakten befann sig i under det danska kriget 1675 – 1679

Under hösten 1682 slöts avtal med de olika landskapen om införande av indelningsverket och det *ständiga knekthållet*. Östergötland anslöt sig inte förrän 1684 och förband sig för två regementen, rytteri och infanteri.

Varje regemente skulle omfatta 1200 man uppdelat på 8 kompanier och respektive landsdel skulle ansvara och försörja "sitt" regemente.

För det ständiga knekthållet i infanteriet indelades respektive socken i sk. **Rotar** om två eller flera hemman. Sedermera började man använda mantal istället för antal gårdar i roten.

Roten skulle då bestå av 2 mantal.

Ett mantal vid denna tid var en gård med tillräcklig avkastning för att försörja en familj samt att kunna betala skatt.

Varje rote skulle hålla en soldat med torp och tillhörande mark. **Undantagna** var bla frälsegods (med tillhörande gårdar "inom rå och rör"), rustningshemman, indelta befälshemman, ödehemman samt länsmans-, gästgivares-, bergslags- och postbondehemman.

Den största gården i roten kallades för *stamrote* eller *huvudrote*. Övriga kallades för *hjälprotar*. En av bönderna, som de själva valde, kallades *rotemästare* och han ansvarade för att lönen och övrigt som de skulle förse soldaten med också överlämnades. I regel var det den bonde som hade soldattorpet på sin mark.

I gengäld fick rotebönderna **befrielse från utskrivning** för sig själv, en dräng och en pojke.

I **kavalleriet** kom rotemästaren att kallas *rusthållare* och roten *rusthåll*. Kontraktet mellan kronan och rusthållaren var ett enskilt kontrakt med respektive rusthållare. Rusthållet var ansvarigt för en ryttare med häst och utrustning. Rusthållet var som tidigare frivilligt och rusthållaren var **befriad från grundskatt och rotering**.

Ett rusthåll var i regel ett större skatte- eller kronohemman.

Till skillnad mot tidigare skulle nu inte rusthållaren själv vara ryttare utan han fick som rotebönderna skaffa en rekryt som han själv utrustade. Systemet med att rusthållaren själv red var för sårbart. Om han stupade var det svårare att skaffa fram en ny rusthållare som hade råd att utrusta en ryttare än en person som var villig att bli ryttare. Det var dyrt att utrusta en ryttare med häst så endast de mer besuttna var rusthållare. I övrigt hade rusthållaren samma ansvar gentemot ryttaren som rotebonden hade för soldaten. Rusthållaren kunde också erhålla bidrag från andra hemmans skatt, sk **augment**.

När en soldat dog eller tog avsked skulle roten skaffa en ny knekt inom tre månader. Antagningen av nya soldater skedde ofta genom särskilda *rekryteringsmöten*, ofta inför landshövdingen. Mellan rotebönderna och soldaten skrevs ett *soldatkontrakt* som skulle godkännas på rekryteringsmötet. I kontraktet reglerades hur mycket bönderna skulle betala soldaten i lön, naturprodukter etc.

Av kronan fick soldaten vapen som värjor, pikar, musköter etc. All annan utrustning, bl.a. uniform, svarade rotebönderna eller rusthållet för. Uniformen fick ej soldaten använda hemma på soldattorpet. Den förvarades i stället i en låst kista hos rotemästaren.

Soldatnamn

Redan på 1500-talet började man ge soldaterna särskilda namn, men det var inte så vanligt, ca 5 – 10 % av soldaterna hade dessa soldatnamn. Dalarna var ett av de landskap som tidigt brukade soldatnamn. Ett system med soldatnamn infördes helt i det yngre indelningsverket. Omkring 1686 började de nya namnen dyka upp i rullorna, ibland med tillägg som "kallades tidigare för Karlsson".

Vid anställningen blev den nye soldaten tilldelad ett soldatnamn av sin kompanichef. Namnen utdelades ganska fritt, kanske även efter förslag från den nye soldaten. Soldatnamnet skulle vara unikt inom kompaniet. Däremot kunde samma namn förekomma på andra kompanier inom regementet.

Ofta hade namnen krigiska anspelningar som *Modig, Svärd, Sabel, Klang, Stål, Flink, Fröjd* etc. Andra namn kunde komma från djurriket som *Mård, Djärv, Hjort, Örn* etc.

Mycket vanligt var även att soldatnamnet hade anknytning till namnet på huvudroten. *Hummel* i Hummelsäter, *Skärman* i Skärnäs, *Källman* i Källösa etc.

Det var även vanligt att den nya soldaten ärvde den förre soldatens namn. Om den nye soldaten hade samma förnamn kan det vara svårt att lägga märke till bytet av soldat på torpet. Detta får man se upp med vid släktforskning, speciellt om han gifte sig med soldatänkan.

Det kunde även hända att en soldat bytte namn av någon anledning. Exempelvis så kunde den förre soldaten ha varit illa omtyckt på bygden och då ville nog den nya soldaten byta till ett annat namn. I *Tuna* socken, Medelpad fanns 1687 båtsmannen *Fyllehund*. Fyra år senare har han namnet *Förbättrader*. Här har tydligen kompanichefen tyckt att han förbättrat sig och gett honom ett nytt namn.

En soldat som varit krigsfånge fick ofta ett nytt namn då han åter trädde i tjänst om han placerades på en ny rote i kompaniet. Namnet och det "gamla" torpet kunde då vara upptaget av en ny soldat.

Vid förflyttning till annan rote var det inte ovanligt att han "tog med sig" sitt soldatnamn till den nya roten. Om han flyttade inom kompaniet behöll soldaten i regel alltid sitt soldatnamn. Om han fick förflyttning till annat kompani var han ibland tvungen att byta namn då namnet kanske redan var upptaget i detta kompani. En soldat kunde även råka ut för ett påtvingat

namnbyte om exempelvis en korpral eller en mycket äldre soldat förflyttades till kompaniet och hade samma namn som en soldat där. Den yngre soldaten fick då i regel byta namn. En soldat som blev befördrad till korpral fick flytta till "korpralrotens" soldattorp. Särskilda korpralsrotar upphörde dock den 21/1 1778.

Varje soldat hade också ett nummer. Detta nummer tillhörde roten. Om en soldat fick förflyttning (transport) till en annan rote fick han alltid ett nytt nummer, nämligen det nummer som den nya roten hade.

Efter att bruket med soldatnamn införts på 1680-talet och under 1700-talet återtogs i regel soldaten sitt *patronymikon-namn* (personbeteckning som anger härkomst) efter avskedet. Under 1800-talet blev det mer vanligt att soldaten behöll sitt soldatnamn efter avskedet. Barn till soldater behöll i regel inte faderns soldatnamn utan tog tillbaka *patronymikon-namnet*. Detta varierade dock i olika landskap men det blev vanligare på 1800-talet att barnen behöll soldatnamnet, framför allt då även soldaterna började behålla soldatnamnet som civila. Även soldattorpet fick ett namn. Vanligast var att rotens namn också användes för torpet. Men även en soldats namn kunde ge namn åt torpet, exempelvis soldaten Ström-Strömsborg. I dessa fall var det vanligen den första soldaten i torpet som gav upphov till torpnamnet.

Enorma förluster

Karolinerkrigen medförde enorma förluster åren 1700 – 1721. Den totala summan är svår att beräkna men moderna beräkningar pekar på en slutsumma av 200.000 man. Av dessa kom 150.000 från det egentliga Sverige och 50.000 från Finland. Sveriges totala folkmängd var vid denna tid ca. 2 miljoner.

Detta var mycket påfrestande för de olika landsdelarna. I Östergötland gick 1.200 soldater i Östgöta infanteriregemente och 1000 ryttare från Östgöta kavalleri ut i kriget. Under de första åren av kriget togs ytterligare 1150 infanterister och 600 ryttare ut för att ersätta förlusterna. Vidare sattes ett 650 man starkt *männingsregemente* upp.

Efter Poltava 1709 fick östgötarna börja om från början. 1.200 nya soldater och 1.000 ryttare sattes upp för att ersätta förlusterna i Poltava. 1712 fick ytterligare 400 soldater skrivas ut och efter Tönningen 1713 ytterligare 650 soldater. Under de följande åren av kriget togs ytterligare 1.850 soldater och ryttare ut.

Landskapet som hade skyldighet att hålla 2.200 man satte upp minst 10.400 soldater under dessa år. Situationen var liknande i alla landsdelar.

Soldattorpen

"Ur kungliga förordningen"

Detaljerna beträffande rotarnas skyldigheter gentemot kronan var i stort sett ganska lika. Som exempel må anföras några notiser ur den kungliga förordningen från februari 1686. "Böra rotebönderna till hus och hemvist för soldaten enhälligt hjälpa åt att uppbygga en stuga, liten loge och lada med få- och foderhus. Samt uppröja eller avstycka honom ett halvt tunnlands åker och en kåltäppa med en liten hage eller ängsstycke." Det skulle räcka till två sommarlass hö, och valdes av den gården, "som vid indelningen därtill är".

I de grundläggande stadgarna sägs ingenting om storleken och utseendet på torpens byggnader. Dessa stadgar utökades eller preciserades genom åtskilliga förordningar. I kungl brev 14 juli 1837 stadgades följande vid kommande nybyggnad för de soldattorp som låg inom Östergötlands län:

Boningshuset, som skulle förses med en bod ovanpå stugan för förvaring av spannmål och andra matvaror, skulle vara 12 alnar långt och 9 alnar brett inom knutarna (1 aln = 59,4 cm), ha timrade täta väggar och vara 5 1/2 alnar från stenfot till takås. Invändigt skulle det stora rummet = stugan vara 8 alnar långt, 9 alnar brett och 3 1/2 alnar högt, jämte en förstuga på 4 alnar x 3 1/2 alnar och en trappa till vinden.

Stenfoten på fast grund skulle vara 1/2 aln hög på lägsta stället. Taket skulle täckas med "tjänligt täckmaterial", så att taket blir droppfritt. Spis av järnbleck och bakugn, den senare 1 1/2 alnar i fyrkant, skulle uppföras i själva stugan, som dessutom skulle förses med två fönster 1 aln 15 tum höga och 1 aln 10 tum breda, medan fönstren i kammaren och på vinden skulle mäta 1 aln i höjd och 18 tum i bredd = 59,4 cm x 45 cm.

Dörren utifrån till förstugan samt dörren från förstugan till stugan skulle hålla måtten 3 alnar x 6 kvarter = 178 cm x 89 cm. Ytterdörren skulle förses med lås och nyckel, övriga dörrar med klinkor men dörren till vinden med lås. Dörrar och fönster skulle ha foder. Ett fönster i varje rum skulle förses med hakar och gångjärn för att kunna öppnas.

Ladugårds- och utomhusbyggnaden borde vara 15 alnar lång, 9 alnar bred inom knutarna och 3 1/2 alnar hög på sidoväggarna, uppföras på stenfot med lägsta höjd 1/2 aln, byggas med stolpar och skiften eller timras med knutar samt täckas med halm eller annat täckämne efter ortens sed men droppfri. Byggnaden skulle delas upp i boskapshus 5 alnar brett, foderlada 7 1/2 alnar bred, loge med golv och sädesladan 7 alnar respektive 3 1/2 alnar breda.

På gaveln mot vägen hängde **rotetavlan** med kompaniets namn samt soldatens nummer och ibland även hans namn. Soldatens nummer och rotens nummer var samma nummer. Rotetavlorna kallades i början för *soldatbrickor*.

Lagården

Boskapshuset skulle vara timrat samt logdörrarna försedda med lås och ovanpå fähuset skulle finnas slinder för hö- och lövfoder. I övrigt skulle det förses med lås efter behov och med kalv- och fårkätte. Det förutsattes att endast djur skulle kunna gå obehindrat genom ytterdörren, ty för denna räckte måtten 2 1/2 alnar x 6 kvarter = 149 cm x 89 cm. Övriga dörrar hade mått efter bruk. För insläppandet av ljus räckte med två skjutgluggar 1 kvarter höga 1/2 aln långa, d v s endast 15 cm x 30 cm. Det blev som man förstår inte mycket ljus som kom in när dörrarna var stängda. Logens baksida skulle vara försedd med skjutlucka 1 aln i fyrkant och framsidan med en logdörr 1 1/2 alnar = 89 cm i fyrkant. Att logdörren ej behövde vara mer än 1 1/2 alnar förklaras av att denna dörr ej gick ner till loggolvet utan slutade ungefär en meter ovanför densamma, vilket var mycket praktiskt vid slagtröskning.

Slutligen bör nämnas att alla angivna dimensioner var de minsta tillåtna med rätt för roten att efter behag göra dem större. Vid nybyggnad skulle med hänsyn till eldfara ladugård uppföras minst 60 och högst 100 alnar från boningshuset, d v s 36 respektive 60 meter.

Intill torpet låg en liten åker (några tunnland) samt ett ängsområde som skulle ge ca. 2 lass hö. Det var ej den bästa jorden som bönderna upplät till soldattorpen.

Vidare erhöll soldaten en ko, några får eller en gris, några höns, utsäde, ved, bete för kreaturen samt rätt att låna en häst som dragdjur, bl.a. till kvarnskjutsar. Även fähus / ladugård, förråd samt dass ingick. Naturprodukterna som soldaten fick av roten kallades *hemkall*. Allt detta reglerades i soldatkontraktet.

Soldaten skulle stå för de mindre reparationerna av torpet och rotebönderna för de större. Torpbesiktningar hölls med några års mellanrum. När en soldat fick avsked eller förflyttades skedde alltid en besiktning. Förutom soldaten var då rotebönderna samt representanter för militära och civila myndigheter närvarande. Speciella protokoll, sk. **torpsyneprotokoll**, upprättades över torpets brister samt vad som skulle rättas till.

I soldatkontraktet ingick även att soldaten skulle hjälpa till med handräckning åt rotebönderna.

Soldaten var borta en hel del från soldattorpet. Det var ej enbart i krig han var borta utan även i fredstid på övningar eller arbetskommenderingar. Det var då soldathustruns ansvar att sköta torpet förutom en stor barnkull. Hon fick sköta djuren, mjölka, se till att skörden bärgades, så på våren, underhålla byggnader mm.

20 daler kopparmynt

Förutom förmånen av själva torpet, som ansågs kunna föda två kor, en gris, ett par får och höns, erhöll knekten 20 daler kopparmynt samt 5 daler till "en vadmalsrock", vilka belopp roten skulle sammanskjuta efter andel i hemmantalet. Vid anställning erhöll knekten städsl och lega, som skulle uppgå till högst 40 daler silvermynt. Dessutom brukade man komma överens om olika naturaförmåner, s k hemkall i vedbrand, spannmål och julkost, t ex 2 kappar malt, 6 kakor bröd, 6 skålpund kött (=2,53 kg) 6 ljus och 3/4 kannor brännvin (= 1,96 liter). En årlig reglering av de ekonomiska mellanhavandena skulle ske vid avlöningsmöten, som i mars och september månader skulle av kompanicheferna hållas med bönderna och knektarna. Med sin stuga på ett rum och kök och sina små uthus ligger torpet på byns utmarker och välkomnar soldaten. Här skall han tjäna för roten under tjugo - trettio år framåt i tiden om hälsa och krafter stå bi.

Torpets inredning

Möbleringen i de enkla soldattorpen utgjordes i huvudsak av en låg utdragssoffa, ett slagbord, någon mindre byrå, ett par väggfasta skåp samt några bänkar, pallar och stolar - allt hemslöjdsarbete i furuträ och omålat. Golvet saknade mattor. Vid högtidliga tillfällen brukade man i stället strö finhackat en- eller granris på golvet. En dryg tredjedel av golvet och rummen upptogs för övrigt av den öppna spisen med den från köket inskjutande bakugnen. Över ugnen fanns en varm förvaringsplats för saker av skilda slag. Den låg strax under taket. Eldstadens enda stora rökgång mynnade direkt ut genom den rymliga skorstenen. Hela inrättningen drog därför väldigt mycket ved. Eldstaden fungerade inte bara som värmekälla utan även som ljusspridare kring vilken familjen samlades under de långa vinterkvällarna, far med sitt slöjdarbete och mor med spinnrocken.

Be om lov för att gifta sig

Knekten ser framtiden ljus. Han är stadd som soldat och därmed har han åkt upp några pinnhål på den sociala rangskalan. Jämfört med livet som bonddräng framstår tillvaron på soldattorpet eftersträvensvärt. Han kan uppträda med större självförtroende gentemot bygdens bönder och även i spelet om bygdens flickor äger han triumf på hand.

Från äldsta tid och fram mot förra seklets slut måste soldaten inhämta befälets tillåtelse för att gifta sig. Kapten visste, att en driftig och präktig soldathustru var en tillgång, inte bara för soldaten själv utan för hela kompaniet. Ty en duglig kvinna på soldattorpet betydde att hemmet hölls vid makt, att soldaten erhöll sin omvårdnad och att han inte så lätt förföll till spritmissbruk och andra olater.

Ryttartorpet

Även ryttarna hade torp på samma sätt som fotfolket. *Rusthållaren* höll honom med torp, häst och uniform. Hästen och uniformen förvarades hos rusthållaren.

Ryttarna ansågs vara finare än fotfolket och hade en högre status. De var karolinerarméns hemliga vapen, själva kilen i anfallet.

Vapen

Infanteriet var utrustade med **musköter** med en kaliber på 20 mm (flintlåsmusköter). Musköten ersattes under mitten av 1800-talet med slaglåsgevär. Gemensamt för dessa vapen var att de var mynningsladdare. Piporna var slätborrade. Vikten var ca. 5 kg och längden runt 150 cm. Soldaterna göt själva kulorna. Det var många faktorer som spelade in för att det skulle gå att fyra av geväret.

Flintan måste vara felfri och krutet helt torrt. Minst vart 5:e skott klickade.

Dessa grovkalibriga vapen, ofta överladdade, stötte våldsamt när man fyrade av dem. Händer och fingrar kunde slitas sönder och axeln kunde helt förlamas. Ofta satte man kolven på bröstets högra sida i stället för axeln när man sköt. Det hände även att pipor och lås sprängdes. Musketerarna var därför ofta mer rädda för sitt eget vapen än för fiendens.

En tredjedel av infanteriet var utrustade med **pikar** istället för musköter. De var 6 m långa störrar som i spetsen var metallskodd. Detta stångvapen försvann efter karolinerkrigen. Grenadjärerna var även utrustade med 3-pundiga *handgranater*.

Soldaterna var också utrustade med *värjor* fram till slutet av 1700-talet.

Kavalleriet var utrustad med värja, två pistoler och karbin.

Soldatlivet

En soldat måste vara tålig. I krig kunde det vara mycket långa marscher i dagar och veckor i sträck. Han måste stå ut med trötthet, hunger, kyla och väta.

När stora styrkor drogs ihop under primitiva förhållanden bröt ofta sjukdomar ut. Det var fler soldater som dog i smittsamma sjukdomar än i strid. Vanligt var **rödsot**, (dysenteri)

Under vintern stannade kriget ofta upp. Man lade sig i vinterläger och inväntade våren och sommaren. Det var nästan omöjligt att ta sig fram med stora arméer, tross, artilleri etc. på dåliga leriga, vattensjuka vägar (om vägar fanns)

Underhållet av en armé var mycket viktigt. Det gällde att få fram förstärkningar, ammunition, nytt material etc till trupperna. Krig kunde enbart föras i områden där det fanns tillgång på mat. I detta avseende måste man vara självförsörjande. Man fick roffa åt sig av vad som fanns på trakten. Att bränna gårdar och fälten för en framryckande armé var mycket effektivt, vilket ryssarna praktiserade.

Slagfälten valdes med omsorg. Helst behövde man stora plana områden med höjder intill där den högsta ledningen kunde följa och försöka styra striden. Alla förband skulle inta sina platser. Det måste vara som att ställa upp sina pjäser inför ett schackparti, där man också såg vad fiendesidan hade för sig

I strid på slagfältet

Att befinna sig mitt på slagfältet måste ha varit ett helvete. Damm från trupper och framrusande kavallerister. Rök och sot som stod tät från alla avfytrade musköter och kanoner. Svartkrutet gav en mycket tjock svart rök som gjorde att det efter ett tag mer eller mindre var omöjligt att se något, att skilja vän från fiende. Man tappade lätt orienteringen.

Sen skriken från alla sårade och döende, synen av alla kroppar sönderskjutna av kanonkulor eller styckade av ett värjhugg. Vidare ordergivning, trummor, hästars gnäggande, skottlossning. Det gällde i detta läge att hålla kontroll på kompanifanan och ordergivningen samtidigt som man skulle strida och anfälla fienden.

Om en soldat försökte fly fanns officerare längre bak som såg till att han snabbt återvände. Ett slag kunde hålla på mycket länge, kanske i stark sommarhetta utan vatten eller i hällregn.

Under striden skulle sedan trupperna dirigeras av den högsta ledningen allt eftersom striden utvecklade sig. Det var inte lätt att få en klar överblick i all denna röra i röken och dammet. Kurirer skickades med order och kontraorder till kompanierna.

Att leda en armé i strid måste ha varit som att styra en supertanker i en trång farled. Det tar lång tid innan något händer om man ändrar kurs eller fart.

Innan slagen hölls en gudstjänst där soldaterna försäkrades att Gud stod på deras sida. Varje regemente hade 3 präster, 1 regementspräst och 2 bataljonspräster.

Kavallerihästarna

De karolinska hästarna var inte särskilt vackra och relativt små. Men de var starka, sega, modiga och mycket uthålliga. Minihöjden var 9 kvarter och 2 tums höjd *bakom sadeln*. Först 1777 höjdes detta mått med 2 tum.

Hur mycket motsvarar 9 kvarter och 2 tum i dagens mått? En kvart = 6 tum = $\frac{1}{4}$ aln. En aln som var huvudmått var 59,4 cm. en kvart var då 14,85 cm och en tum var på den tiden 2,47 cm. Minihöjden på hästarna var med dagens mått (9 kvart och 2 tum) ungefär **139 cm bakom sadeln**. I dag mäter man en hästs höjd över manken och enligt Henry Waxberg motsvarade måttet 139 cm bakom sadeln ungefär 144 cm på över manken (på den tidens hästar).

En häst som antogs till ryttarhäst skulle vara mellan 5 och 10 år gammal. Innan en häst antogs skulle rusthållaren visa upp den för kompanichefen och därefter för regementschefen. Den godtogs slutligen först vid nästa generalmönstring. Det samma gällde vid kassation. Kassation skedde vid 20 års ålder på hästen. I realiteten var det dock tjänstbarheten som avgjorde när en häst mönstrades ut.

Då en häst dog eller kasserades var rusthållaren skyldig att inom 3 – 4 månader skaffa en ny häst. Förutom ryttarhästarna hade rusthållaren också ansvar för att hålla ett antal trossklippare (klippare = en ren bondhäst) för tältlagstrossen. Dessa behövde de emellertid inte införskaffas i fredstid.

Färgerna skulle vara mörka, helst svart eller mörkare brun. Som ryttarhäst användes i första hand vallacker. De var betydligt mer lätthanterliga än hingstar. Genom att hingstar och ston lämnades hemma hade man en relativ bra försörjning av nya ryttarhästar.

Bestraffning

Den indelte soldaten stod egentligen både på krigsfot och fredsfot samtidigt. Detta innebar att han löd under både civila lagar och krigslagarna. I allt vad rörde tjänsten stod han under krigslagarna även då han fanns hemma på trossen.

För vissa brott kunde han dessutom dömas både civilt och militärt. Disciplinbrott såg man allvarligt på. Fylleri sågs ej med blida ögon. Vissa straff kunde utdelas på kompaninivå. Det var då en sak mellan kompanichefen och soldaten. Om däremot förseelsen gick vidare upp på regementsnivå och till översten så nedtecknades det i tjänstgöringsrullan och följde sedan soldaten under resten av hans tjänstgöringstid.

Att smäda guds namn innebar dödsstraff, det är det första som sägs i krigslagen. Samma straff gällde vid rymning och ordervägran.

Den militära bestraffningen kunde vara allt från dödsstraff till arrest, spöstraff eller gatlopp. Inom varje regemente fanns en man som utförde bestraffningarna av soldaterna

Efter avsked

Om soldaten under sin tjänstgöring skötte sig väl kunde han när han fick avsked benämnas "Gratulist". Han fick då en pension från Vadstena Krigsmanshus kassa. När denna inrättning skapades på 1640-talet var det för att ta hand om krigsinvaliden från trettiåriga kriget.

Under senare delen av 1800-talet delades soldater som fick pension från kassan in i fyra klasser:

1. De som skadades i tjänst och inte kunde försörja sig själva, kunde få 72 kr om året.
2. De som skadades i tjänst men ändå till viss del kunde försörja sig kunde få 48 kr om året.
3. Alla som tjänat mer än trettio år och skött sig väl, fick 24 kr per år.
4. Alla de som tjänat i exakt trettio år och som fyllt 50 år vid pensioneringen fick 15 kr per år.

För den soldathustru som blev änka medförde detta ofta stora svårigheter. En ny soldat skulle tillsättas på torpet, vilket i sin tur gjorde att den tidigare soldatens hustru var tvungen att söka ny bostad. Mannens eventuella inestående lön fick hon inte då den skulle tillfalla bönderna för att användas som lega när ny soldat rekryterades. Däremot kunde regementet om man så ansåg nödvändigt betala ut en summa i begravningshjälp.

Vid mitten av 1700-talet blev det klart för de styrande att soldater var billig arbetskraft och kunde användas till de förbättringar och reparationer som behövde utföras på våra fästningar. Bland de större uppgifterna var bygget av Göta Kanal, där 57.800 indelta soldater från 16 infanteriregementen under 22 år utförde 7 miljoner dagsverken.

Slutet

En av bristerna med den indelta armén var att det inte fanns några reserver att ta av när huvudarmen var i strid. Detta visade sig allt tydligare i början av 1800-talet.

Beslutet om indelningsverkets upphörande togs första gången 1873, då beväringsarméns inslag i armén allt mer ökade. Dock kom det att dröja fram till 1887 innan rotarna enligt lag befriades från uppgiften att tillsätta ny soldat när den gamla av någon anledning avgick från torpet. Istället betalades en vakansavgift.

Den 31 december 1901 var indelningsverkets saga all och Sveriges försvar övergick till att bestå av en värnpliktarmé. Trots att indelningsverket upphört hade vi runt om i landet indelta soldater kvar långt in på 1900-talets andra hälft. Det föreskrevs att den som var indelt soldat när "Det ständiga knekthållet" upphörde fick fortsätta med detta så länge han önskade.

Krig som Sverige deltagit i under åren 1699-1814

Stora Nordiska kriget 1699-1721
Ordres de Bataille 1723-1740
Kriget mot Ryssland 1741-1743
Ordres de Bataille 1746
Kriget mot Preussen 1757-1763
Kriget mot Ryssland 1788-1790
Kriget mot Danmark 1788-1790
Kriget mot England 1800-1801
Kriget i Pommern 1805-1807
Kriget mot Danmark 1808-1809
Kriget mot Ryssland 1808-1809
Krigen mot Frankrike och Danmark 1813-1814
Norge 1814

Östra Ryd soldaternas väg mot katastrofen i Poltava 1699-1709

Åren mellan 1680 till 1699 var en fredlig period utan krig, men 1699 var det dags igen. Svenskarna under Karl XII:s befäl skulle över till Pommern efter bråk med danskarna. Knektarna från Östra Ryd gick hemifrån 20 augusti 1699, för att ansluta med övriga trupper i Kisa 30 augusti under ledning av major Gustaf Johansson Ulfsparre. Marsch mot Landskrona 30 augusti, sedan avfärd den 18 oktober för överskeppning till Pommern. Överfarten gick utan missöden.

Följande soldater från Östra Ryd var med till Poltava: Ryttarna Anders Gylle Tåby, Niels Kock Kåknö, Måns Lind Lenshult och Pehr Hansson Syttorp.

Grenadjärerna: John Landberg Landby, Joen Mörk Timmersberg, Per Kijhl Sonnen Kihl, Harald Fullkopp Harstorp, Anders Kihlman Knutstorp Kihl, Bengt Humla Hummelsätter, Per Hörling Hörstorp, Per Käll Källösa, Erik Gudmunsson Lilla Torsjö, Oluf Torsk Stora Torsjö, Anders Köpman Hållstad, Abraham Boman Kihl, Sven Tålig Ullstorp, Anders Skiära Skärnäs, och Carl Åhl Olerum. Karl Stål Landby och Erich Frimodig Kulefall dör redan 1707 i Peneg östra Tyskland.

Soldaterna tar farväl av sina familjer och grannar som var viktiga som hjälp till frun att sköta jordbruket. Rothållaren var emellertid skyldig att sköta jordbruket under soldatens bortavaro, dock efter att han var färdig med sitt eget arbete.

Väl i Pommern samlades man ,östgötaregnadjäerna under major Gustaf Johansson Ulfssparres regemente och ryttarna under generalmajor Creutz. Diverse stridigheter började nästan omedelbart, framgångarna var påtagliga, men ett nytt hot hade dykt upp, Tsar Peter hade gått över gränsen till Ingermanland och närmade sig Narva. Ett motanfall iscensattes och i kyla och snöoväder anföll man 20 november år 1700. Ryssarna blev fullkomligt överrumplade, det var inte vanligt med stridigheter under så dåligt väder. Framgången blev total och Ingermanland var räddat. Till historien hör att ryssarna var överlägsna till antal.

Nu var det emellertid dags att slå vinterläger och en lugn tid väntade. Under sommaren 1701 pågick fästningsarbeten i Pommern utanför Stettin. Man fyllde också på manskapet i stället för de som dött eller skadats. Även sjukdomar var ett stort avbräck, vilket var mycket vanligt med så mycket folk samlade. Från Skenäs avseglade man med 133 rekryter för transport till Pommern för att fylla på manskapet i stället för de som dött eller blivit ofärdiga. Det fylldes ständigt på med nytt manskap. Vinterkvarteren ordnades så att knektarna låg hos bönderna på landet och befälen i städerna. Nu smiddes det emellertid planer på nya erövringar och det blev dags för uppbrott i juni 1702 för transport till fots mot Krakov. Som exempel tog det 14 dagar att gå 12 mil.

Översten Ulfsparre som hade avancerat i graderna var nu trött på krigandet, han hade hoppats på att bli landshövding i Kalmar men fått avslag, han var nu 67 år. Slaget gick bra och man beslutade sig att fortsätta mot Thorn i norra Polen med otaliga stridigheter på vägen. Antalet östgötasoldater minskade stadigt på grund av sjukdomar, 40 soldater dog i kvarteren. På nyåret 1703 hade östgötarna minskat till 102 man, i slutet av mars var man nere i 80 man, därav 61 sjuka och 19 friska. Nu var det nödvändigt att slå läger så att man kunde kurera de sjuka. Som tidsfördriv pågick plundring och rov. Befälen hade förtur på dyrbarheterna och knektarna fick ta det som befälen inte ville ha. Åtskilliga vagnar lastades fulla med påföljd att trossen ökade kraftigt i storlek.

Ett otal stridshandlingar pågick under de närmaste åren. Efter överenskommelse med kosackernas ledare Mazepa gick man i allians med honom. Det beslutades att man skulle till Ukraina, och Poltava var det första målet. Nu hade äntligen överste Ulfsparre beviljats avsked och till ny regementschef tillsattes överste Jakob Sperling. Marschförlusterna var stora, de var större än om man hållit ett fältslag. Avmarschen mot Ukraina började i oktober 1706, med ett flertal strider på marschen mot Poltava och Peresvolotja.

Karl XII sårades i foten den 17 juni 1709 i Nischnie Mlini och blev svårt hämmad av skadan och fördes runt på bår med feber. Han fick nu lämna över en del av ledarskapet till fältmarskalk Rensköld. Kungen som fördes runt på bår till de olika stridsavsnitten beslutade att anfallet mot Poltava skulle ske nästa dag.

Anfallet startade på måndagsmorgonen den 28 Juni 1709. Till en början såg striden ut att gå bra, men så, överraskande öppnade det ryska artilleriet eld med sina kartescher, en typ av kanonammunition fullproppade med diverse metallskrot, vilket dödade och skadade många svenskar. Det uppstod oordning och paniken började spridas bland svenskarna, som flydde söderut i avsikt att ta sig över Dnjepr. Vid Peresvolotja skulle man kunna ta sig över floden men det misslyckades och nu hade ryssarna kommit ifatt svenskarna. Endast ett fåtal, bland annat Karl XII lyckades ta sig över floden och fly till Turkiet.

Övriga svenskar blev tillfångatagna och fördes efterhand till Sibirien där man fick leva i fångenskap under svåra förhållanden. Inte förrän 5 november 1721 blev det fred mellan Ryssland och Sverige. Fångarna frigavs men kunde inte påbörja hemfärden förrän midsommar 1722.

Ingen av soldaterna från Östra Ryd återkom, antingen var de döda eller hade bildat ny familj i Ryssland, vilket förekom ibland. Det fanns dock ytterligare två personer från Östra Ryd som var med vid Poltava, nämligen förre ryttaren på Lenshult, nu löjtnant, Israel Rydell, son till prästen i Östra Ryd, Petrus Rydelius samt Anders Rålamb, godsherrn på Björkvik. Israel Rydell togs tillfånga i Petresvolotja och fördes vidare till Tobolsk i Sibirien. Han avled under fångenskapen den 14 september 1721. Kaptenen Anders Rålamb var med Karl XII när man flydde över Dnjepr till Turkiet och blev sedermera med om kalabaliken i Bender. Han kommer senare hem till Björkvik och om det finns en bygdesägen som är värd att berätta.

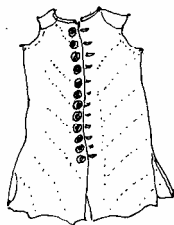
Det kom en fattig luffare i trasiga kläder till Björkvik där husbonden redan hade varit borta 13 år i kriget. Förvaltaren drev dock bort honom med hårda ord, men en fattig gumma förbarmade sig över honom och gav honom husrum över natten. Kort därefter kom han tillbaka i en annan dräkt, för att ta sin gård i besittning. Det var husbonden Anders Rålamb, som nyss återvänt från Turkiet med tydliga spår av krigets strapatser, vanställd av ärr.

Slutet på historien blev att förvaltaren blev avskedad och den fattiga gumman fick en bättre bostad. Anders Rålamb var den enda från Östra Ryd som återvände från Poltava så vitt vi vet.

gul rock i sömst. läder

uniform till Rikshöfdingen 1743.
från Björkvik, skänkt av Axel Abelin 1878-79
till Armémuseet i Stockholm.

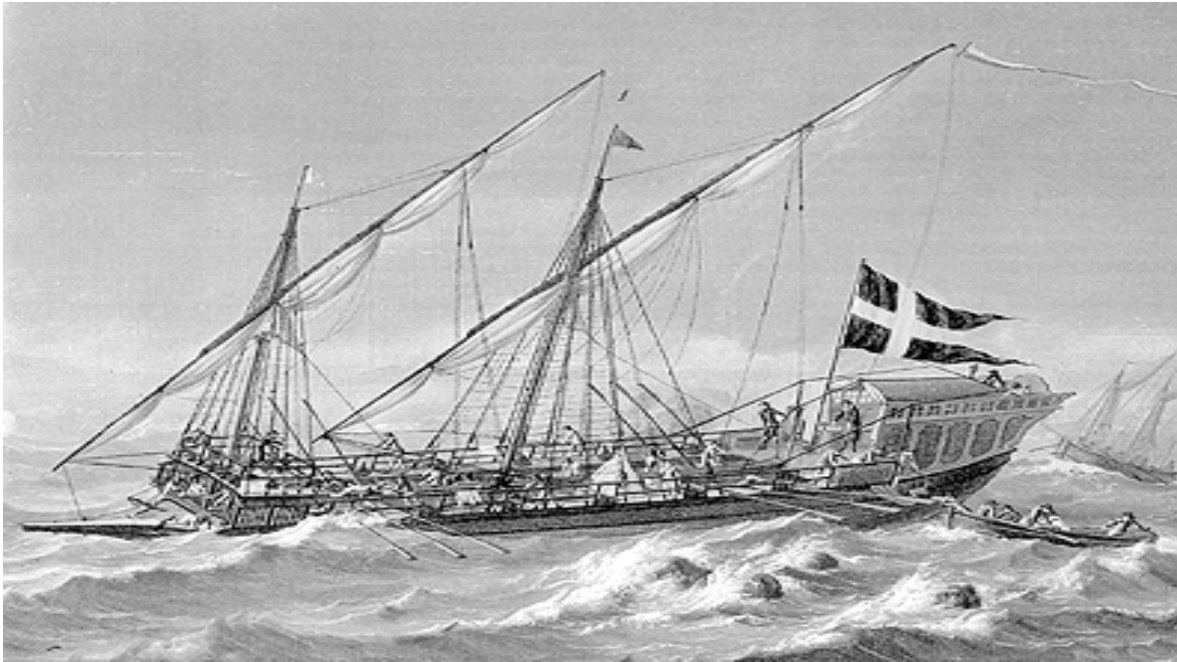
gul väst i sömst. läder med
12 mässingknappar, (200012)
skickad, med fästa.
armémuseet.

ridbyxor i sömst. läder, gul
armémuseet
teckning: H. Andresen, 2007.

Troligen Anders Rålamb's kläder skänkta till armémuséet av Axel Abelin 1878-1879. Tecknade av Marianne Andresen 2007

Galär

Galärer, grundgående roddfartyg med anor från antiken som transporterade de svenska soldaterna

Kriget mot Ryssland 1741-1743

Det regerande hattpartiet försöker år 1741 genomföra ett revanschkrig mot Ryssland. Sverige är mycket illa militärt förberett och den svenska armén kommer inte ens över gränsen till Ryssland. Ryssarna svarar snart med ett anfall mot Villmanstrand, och innan kriget är över har så gott som hela Finland ockuperats av ryssarna. Vid freden i Åbo klarar sig Sverige genom att följa ett ryskt förslag vid val av tronföljare, med mindre landavträdelser till Ryssland.

I slutfasen av kriget uppstår ett uppror i Dalarna, "Stora daldansen". Den svenska armén lyckas slå ned upproret, en bedrift som renderat den svenska armén den föga smickrande ryktbarheten att under åren 1741-1743 endast kunna besegra svenska bönder.

Generalerna Lewenhaupt och Buddenbrock ställs till ansvar för misslyckandena och döms att "mista liv, ära och gods". De avrättas sommaren 1743.

Soldater och ryttare från Östra Ryd som omkommer på skepp och land 1741-1743.

På Skeppet Phoenix avlider 1741, ryttaren Petter Tåström från Tåby.

På en galär avlider 1741, livgrenadjären Hindrich Olsson Rydbom från Hörstorp.

På Skeppet S:t Oluf avlider 1742, livgrenadjären Petter Landberg från Landby, Jonas Nilsson från Skärnäs (Stretan), Samuel Johansson från Kulefall och Nils Nilsson Brostedt från Kihl.

I Finland avlider 1742, livgrenadjären Hans Svensson Kiällman från Källösa.

I Helsingfors avlider 1742, livgrenadjären Nils Nilsson från Ullstorp (Trånarne).

Pommerska kriget. (Potatiskriget) 1757-1763

Sveriges deltagande i det Europeiska sjuårskriget brukar kallas det Pommerska kriget. Det är också känt som "Potatiskriget", eftersom många svenska soldater lärde sig att uppskatta potatis under detta krig.

Bakgrunden är att det nu mycket mäktiga och kraftfulla Preussen år 1741 erövrade Schlesien från Österrike. Detta medför att österrikarna tillsammans med Sachsen, Frankrike och Ryssland bildar ett anfallsförbund mot Preussen.

I stället för att avvakta alliansens angrepp går Preussen, som är allierat med Storbritannien-Hannover, till överraskande angrepp mot Sachsen år 1756. De mot Preussen allierade gör stora ansträngningar för att få med Sverige i kriget. Sverige har traditionellt fört en pro-preussisk politik men börjar nu tänka om. Kanslikollegium formulerar sig på följande sätt: "Genom ombyte förlorar man gamla men vinner nya vänner, genom neutralitet förlorar man allt, ända till aktning och konsideration."

Sverige vänder sig alltså mot Preussen, men deltar till en början inte direkt i krigshandlingarna. Frankrike och Österrike ställer sig som garant för de svenska besittningarna i Pommern i utbyte mot en svensk diplomatisk aktion mot Preussen. I Frankrikes och Österrikes löften ingår också att de delar av Pommern som Sverige förlorade i 1679 års fred i S:t Germain samt i 1720 års fred med Preussen i Stockholm skall återställas i händelse av ett preussiskt angrepp på Sverige. Inom kort vidgar Frankrike och Österrike sina åtaganden och lovar Sverige återgång av 1679 och 1720 års territoriella förluster till Preussen samt dessutom subsidier, om man sätter in en här på 30 000 man mot preussarna.

Hattpartiet, som har makten i Sverige, finner anbudet tilltalande. Preussens militära situation ser mycket dålig ut, och landvinningarna verkar vara garanterade. Hattpartiet tror sig också ha mycket att vinna på ett krig. Efter att ha vanskött landet en längre tid hoppas hattarna att ett framgångsrikt krig kommer att återge dem deras popularitet. Ytterligare en fördel med ett krig mot Preussen är, enligt hattpartiets sätt att se, att kriget skulle vara en förolämpning mot den svenska drottningen, som är syster till Fredrik II av Preussen. Hattpartiet är nämligen mycket avogt inställt till hovet. Under förevändning att Sverige skall fullgöra sina plikter som garant för den Westfaliska freden beslutar sig rådet för krig.

Det är ett mycket illa rustat Sverige som går i krig. Arméns utrustning är usel, det går inte att se en svensk soldat "utan att känna medlidande", som en samtida betraktare uttryckte det. Vapen och all annan utrustning är i bristfälligt skick eller saknas helt. Hästarna är dåliga och den svenska armén saknar helt ett lätt kavalleri för spaningsverksamhet. Taktiken är ålderdomlig och utbildningen har under många år eftersatts.

Rötan har också gått djupt i officerarnas led. Befordringsgången baseras endast på antal tjänsteår och duglighet räknas inte längre. De flesta officerare är politiskt engagerade och anser att allt, som brukligt är i riksdagen, kan och bör avhandlas i ändlösa diskussioner, även order från högre chef. Officerarna har också blivit bekväma män som hellre sitter hemma än drar i fält.

Genom det s.k. ackordsystemet har man också i praktiken nedvärderat mod på slagfältet. Ackordsystemet var avsett att ge äldre officerare möjlighet att pensionera sig. Tyvärr utformade man systemet så att endast de som verkligen gick i pension fick ett ekonomiskt utbyte, åt den som föll i strid hade systemet ingenting att erbjuda. Änkor och barn skulle med andra ord bli utan ersättning om mannen föll i strid. Även om det trots allt fanns lysande undantag bland officerarna, så var den svenska officerskåren i huvudsak oduglig för sin uppgift när man drog i fält.

Pommerska kriget År 1757

Den 13 september år 1757, går svenska trupper från Pommern in på preussiskt område. Någon krigsförklaring har inte utfärdats. Enligt författningen måste ständerna sammanträda för att utfärda en krigsförklaring och detta krig är inte beslutat av dem. En avdelning under Jakob Albrekt von Lantingshausen går till Anklam och intar staden, en annan avdelning under Hans Henrik von Liewen besätter staden Demmin. En tredje styrka under Augustin Ehrensvärd går över till ön Usedom.

Motståndet är svagt. Preussarna har inga större militära resurser i området och befästningsverken är förfallna. I slutet av månaden är öarna Usedom och Wollin helt ockuperade av svenska trupper, erövringarna har endast krävt mindre strider. Svenskarna börjar efter detta att breda ut sig över det preussiska Pommern.

Den 10 oktober kommer Mattias Alexander von Ungern-Sternberg till krigsskådeplatsen och tar befälet över de svenska trupperna, som nu räknar ca 20 000 man. Den svenska huvudstyrkan marscherar till Ferdinandshof, där den blir kvar i överksamhet till mitten av november.

Stettin, centralfästningen i Pommern, försvaras av endast 3 000 preussare. Det vore angeläget att erövra denna, men den svenska styrkan saknar belägringsartilleri och anser sig därför inte kunna lösa denna uppgift. Armén skulle, rent teoretiskt, också ha kunnat marschera mot Berlin, som ligger försvarslöst på drygt tio mils avstånd från Ferdinandshof.

Den 14 november bryter de svenska styrkorna, 27 bataljoner fotfolk och 31 skvadroner rytteri, upp från Ferdinandshof för att gå i vinterkvarter i det svenska Pommern. Starka besättningar inläggs i Anklam och Demmin. Det är nyheterna om de preussiska framgångarna i huvudstriderna som får von Ungern-Sternberg att fatta detta beslut. Åtgärden väcker stor bestörtning i Sverige. Ett av de viktigaste direktiven till von Ungern-Sternberg var att han skulle gå i vinterkvarter på fiendens område. Sverige har helt enkelt inte råd att hålla en styrka på eget territorium, där man måste betala för livets nödtorft.

De svenska styrkorna har knappt hunnit över Peenefloten innan problemen börjar. En preussisk styrka från Stettin gör den 26 november ett utfall och återtar ön Wollin. Samtidigt kommer nyheten om att en preussisk här på 26 000 man tågar mot det svenska Pommern.

Den 20 december avsätts von Ungern-Sternberg och Gustav Fredrik von Rosen utses till ny befälhavare över de svenska styrkorna i Tyskland.

Under årets sista dagar förvärras den svenska militära situationen. Peene fryser till och utgör då inget hinder för den framryckande preussiska styrkan. Från svensk sida drar man sig tillbaka mot Stralsund med huvudstyrkan, men låter besättningarna i Anklam och Demmin ligga kvar.

Preussarna innesluter snart de båda isolerade städerna. Anklaams besättning lyckas ta sig från staden, men Demmin belägras och ger den 31 december upp efter ett tappert försvar. Även Usedom, med undantag för Peenemünde skans, återtas av preussarna innan året går till ända.

År 1758

Under årets första dagar drar sig alla svenska fotsoldater inom Stralsunds murar. Rytteriet förläggs till Rügen. Till all lycka för den svenska styrkan företar sig preussarna inget offensivt utan nöjer sig tills vidare med att ha inneslutit svenskarna. Under vintern drabbas den svenska hären svårt av sjukdomar.

Den första krigsrörelsen kommer den 11 mars då preussarna tar Peenemünde skans, det sista svenska fästet på Usedom. Från svensk sida görs ett misslyckat försök att återerövra skansen. Den 18 juni upphäver preussarna blockaden av Stralsund och lämnar det svenska Pommern. Strax efteråt, den 27 juni, avsäger sig von Rosen befälet och överlämnar det till generallöjtnanten Gustav David Hamilton.

Hamilton inleder med att återta Demmin, Anklam och skansen vid Peenemünde. I mitten av augusti rycker 17 000 svenska soldater in i det brandenburgska Pommern. En av planerna är att förena sig med de ryska styrkor som rycker in i Preussen, men dessa lider nederlag i augusti och nya planer måste göras upp. Hamilton går nu till Neu Ruppin, dit han anländer den 22 september, för att förena sig med en österrikisk armé. Den nya planen har tagit med möjligheten att gå in i Berlin, som ligger endast 50 km från Neu Ruppin.

Preussarna sänder nu 6 000 man under ledning av general Wedell för att skydda Berlin. Wedell går aggressivt tillväga och låter den 26 september sitt rytteri anfalla en svensk trupp om ca 600 man vid Tarnow. Svenskarna slåss tappert, men större delen av det svenska rytteriet går förlorat och fotfolket måste dra sig tillbaka inför den preussiska övermakten.

Den 28 september går Wedell till anfall mot Fehrbellin. I staden står 800 svenskar under befäl av major Karl Konstantin De Carnall. Svenskarna viker långsamt och under en hårdnackad gatustrid från Fehrbellin. När De Carnall har lämnat staden i fiendens våld retirerar han till en bro över floden Rhin och fortsätter där försvaret. Vid bron erhåller han förstärkningar, och nu måste preussarna vika. Fehrbellin kan åter ockuperas av svenskarna. Dagen kostar den svenska armén närmare 500 man i döda, sårade och tillfångatagna. De Carnalls tappra försvar var tyvärr förgäves ur operativ synvinkel. De österrikiska trupperna måste dras bort från denna krigsskådeplats och någon förening med svenskarna är inte längre aktuell.

De svenska styrkorna går nu åter tillbaka mot det svenska Pommern för att söka vinterkvarter. Även denna gång leder överbefälhavarens beslut till en schism med regeringen, som till varje pris vill se härens vinterkvarter i fiendeland. Schismen slutar med att Hamilton anhåller om, och beviljas, avsked i slutet av november. Jakob Albrekt von Lantingshausen blir ny befälhavare.

I slutet av året blir den svenska tysklandsarméns läge åter prekärt. Man räknar nu ca 14 000 man i fältarmén och styrkan har under återtåget mot det svenska Pommern varit förföljd av en preussisk enhet om 6 000 man. Samtidigt rör sig en annan preussisk styrka på 12 000 man mot det svenska Pommern. Nu återstår endast för svenskarna att gå till Stralsund och försvara sig där.

År 1759

Under återtåget mot Stralsund har svenskarna lämnat starka besättningar i Anklam och Demmin. Dessa måste snart kapitulera under den preussiska övermakten, Demmin den 18 januari och Anklam den 21. Demmins besättning måste gå i fångenskap men Anklams får återvända till Sverige på villkor att inte gå i tjänst mot Preussen eller dess allierade under resten av kriget. På detta sätt förlorar den svenska armén 2 600 man.

Den 10 april måste den svenska styrkan i skansen vid Peenemünde åter kapitulera. I maj lämnar de preussiska styrkorna det svenska Pommern för att vända sig mot ryska trupper på marsch in i Preussen. Samtidigt erhåller von Lantingshausen en hemlig order från Sverige, som säger att alla krigsrörelser på grund av en akut brist på pengar skall inställas. För att skapa ett avbrott i den för armén förödande överksamheten anhåller von Lantingshausen hos regeringen om att få anfalla Usedom och Wollin. Anhållan beviljas, men några pengar finns fortfarande inte. von Lantingshausen pantsätter en del av sin personliga egendom för att skaffa pengar, och snart inleds operationerna mot Usedom och Wollin.

Axel von Fersen får i uppdrag att leda erövringen av öarna och 4 000 man ställs till hans förfogande. Innan en svensk operation kan bli framgångsrik måste dock vattenvägarna säkras.

Under året har preussarna utrustat fyra galioter och ett antal mindre fartyg med artilleri. Dessa fartyg behärskar nu Frisches Haff, vattnet söder om Usedom och Wollin, och måste elimineras. Den 2 september kommer en svensk galäreskader till området men striden fördröjs

av ogynnsamma vindar, de svenska galärerna är mycket känsliga för motvind och står helt stilla om den är för stark.

Den 10 september är vädret lämpligt för en drabbning. Preussarna har intagit en stark ställning mellan två sandbankar med sina fyra galioter och sju mindre fartyg. Svenskarna anfaller på morgonen med fyra galärer, fyra halvgalärer, en bombgaliot, några rekognoseringsslupar och 14 barkasser. Kaptenlöjtnant Karl Rutensparre, som leder den svenska styrkans manövrer, ser omedelbart att preussarna har övertaget i fråga om artilleri, galärerna är mycket svagt bestyckade. Han fattar det enda möjliga beslutet, striden skall avgöras genom äntring. Två galärer sänds mot preussarnas vänstra flygel, där en galiot och två mindre fartyg väntar. Den övriga styrkan vänder sig mot fiendens högra flygel. Efter en kort äntringsstrid är alla tre fiendefartygen på vänsterflygeln bordade och erövrade. På högerflygeln viker fienden efter att ha förlorat två mindre fartyg.

Galärerna tar upp jakten på de retirerande preussarna och den 13 september är striden avslutad. Preussarna har förlorat alla sina fartyg utom fyra av de mindre. Förlusterna i människoliv är små på båda sidor och uppgår till sammanlagt ungefär 100 man. Preussarna har dock blivit av med sina viktigaste fartyg, och 600 man har tagits till fånga.

När preussarna förlorar herraväldet över vattnet bedömer de att ställningen på Usedom och Wollin är ohållbar och drar sig tillbaka. Den 13 september landstiger svenska trupper på Wollin. Öarna erövrar snabbt och den 1 oktober återvänder von Fersen till huvudstyrkan. Under tiden har von Lantingshausen med huvudstyrkan marscherat till trakten av Pasewalk. Planer på att med rysk hjälp inleda en belägring av Stettin rinner ut i sanden. Preussarna kan under större delen av året endast avdela mindre styrkor för att oro den svenska armén men i oktober kan större styrkor frigöras. Då livsmedlen dessutom börjar tryta i området kring Pasewalk, beslutar von Lantingshausen att dra sig tillbaka till Peene.

År 1760

Den 20 januari gör preussarna under ledning av generalen Manteuffel ett försök att stänga in svenskarna i Stralsund. von Lantingshausen drar ihop sina trupper, men det blir inget slag. Manteuffel drar sig, förföljd av svenskarna, tillbaka mot Anklam. Den 28 januari är man framme vid Anklam och svenskarna beslutar att gå till anfall. Anfallet går bättre än man trott, och Skaraborgs regemente lyckas ta 300 fångar, bland dem general Manteuffel själv.

Efter striderna i januari sänker sig lugnet över Pommern och först den 17 augusti sätter sig den svenska armén i rörelse. En akut penningbrist har bidragit till att armén inte kunnat bryta upp tidigare. Den svenska armén, som tidigare har varit i ett bedrövt skick, är nu relativt väl rustad. von Lantingshausens omsorger om utrustning, hälsovård och utbildning har gett resultat. Det finns dock fortfarande allvarliga brister i utrustningen, framför allt i fråga om kläder, hästar och trossvagnar. Den svenska styrkan i Tyskland, som nu består av ca 16 000 man, delas in i tre avdelningar. von Fersen med en mindre avdelning skall gå mot Demmin, Ehrensvärd med sin avdelning mot Ferdinandshof, och von Lantingshausen med huvudstyrkan skall gå till anfall mot den underlägsna preussiska huvudstyrkan söder om Peene. Svenskarna tar dock för god tid på sig och den preussiska huvudstyrkan hinner undkomma. Den svenska armén förenas igen och marscherar nu mot Prenzlau, som intas den 3 september efter en kort strid. Man upprättar där ett befäst läger men i oktober återgår de svenska styrkorna till sina ställningar bakom Peene, eftersom överlägsna preussiska styrkor är i antågande.

År 1761

Den 31 maj utses en ny svensk befälhavare i Tyskland. Generallöjtnanten Augustin Ehrensvärd får befälet. Den svenska armén består nu av 19 700 man.

Den svåra penningbristen leder till att inga krigsoperationer kommer igång förrän i mitten av juli. Preussarna är för tillfället numerärt svaga. Ryssarna belägrar Kolberg, 50 km öster om Stettin, och från preussisk sida tvingas man avdela resurser från Pommern till Kolberg.

Utanför Kolberg organiseras något så ovanligt som en samverkan mellan svenska och ryska sjöstridskrafter, när den svenska flottan understödjer belägringen.

Den preussiska styrkan i Pommern leds av generalen Belling, som endast förfogar över 1 000 man till fots och 1 200 ryttare.

Ehrensvärd har ingen hög ambitionsnivå för sommarens fälttåg. Han vill i huvudsak hålla preussarna sysselsatta och se till att armén bevaras. Målet med operationerna sägs vara att "man vill visa att armén finns till".

Den 15 juli bryter trupperna upp ur sina kvarter. Ehrensvärd leder själv 4 000 man i riktning mot Demmin och generalmajor Erik Lybecker leder 3 000 man. Ehrensvärd kan utan problem ta Demmin från den underlägsna preussiska styrkan, och här sker en förening mellan Ehrensvärds och Lybeckers styrkor. Huvudstyrkan upprättar därefter ett befäst läger i Boldekow. Belling går till upprepade anfall och visar stor skicklighet i det lilla kriget. Hans styrkor stör hela tiden den svenska armén, en mängd mindre strider utspelar sig. Under dessa visar det sig att den svenska bristen på lätt kavalleri är mycket allvarlig.

Den 8 oktober bryts lägret vid Boldekow och den svenska styrkan marscherar tillbaka till det svenska Pommern. Belling ger dock inte upp utan fortsätter att irritera den svenska armén. Detta leder till en svensk expedition mot Mecklenburg, där Belling har sin bas. Staden Malchin intas av svenska trupper, men belägras snart av en större preussisk styrka. Den 31 december slår den svenske befälhavaren i Malchin, Sprengtporten, tillbaka ett preussiskt försök att storma staden.

År 1762

Den 5 januari dör den ryska kejsarinnan Elisabet och efterträds av Peter III. Detta innebär en omkastning i de politiska förhållandena. Peter III är en stor beundrare av Preussen, och Ryssland kan när som helst tänkas byta sida i kriget. Detta skulle bli en mycket farlig situation för Sverige, och från svensk sida vill man därför sluta fred till varje pris.

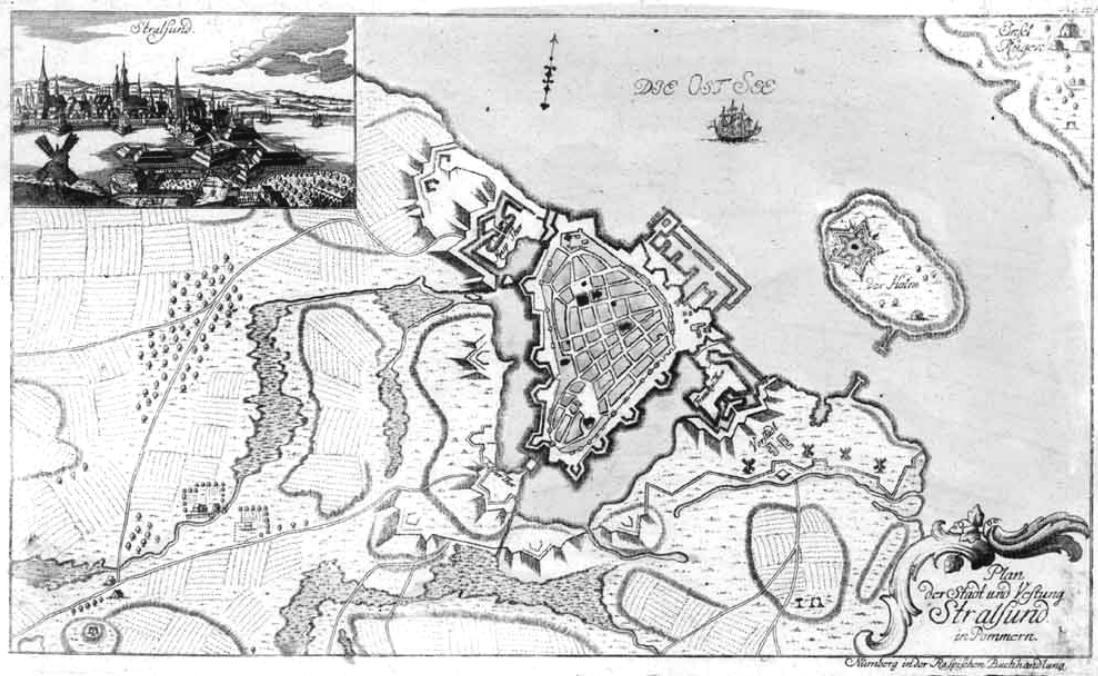
Förhandlingar inleds, och den 22 maj kan freden undertecknas. Några landvinningar blir det inte för Sverige och freden sluts på villkor att den territoriella ordningen skall vara orubbad. Alla uppoffringar har med andra ord varit förgäves.

Före freden utspelas ett kort vinterfälttåg. Ehrensvärd bestämmer sig för att undsätta Demmin och sänder en styrka under ledning av De Carnall för att verkställa detta. Belling försöker den 2 januari spärra undsättningsstyrkans väg vid Neu Kahlen, men blir slagen. Ett kraftfullt bajonettanfall från älvsborgarna under ledning av majoren Hugo Herman von Salza avgör den korta striden. Efter detta kan den svenska styrkan i Demmin undsättas. Ingendera sidan vill för tillfället fortsätta striderna och Ehrensvärd ingår, på eget bevåg, en vapenvila med Preussen i Ribnitz den 7 april.

Källa: Teofron Säve: Sveriges deltagande i sjuåriga kriget, Stockholm 1915

Under Pommerska kriget blev 3 ryttare, 1 corpral och 6 livgrenadjärer från Östra Ryd tillfångatagna i Pommern. Ryttarna Jöns Widqvist (Kåknö), Olof Lind (Lenshult) och Harald Nyman (Syttorp). Corpralen Pähr Bengtsson Ekström (Sandsveden) och Livgrenadjärerna Pete Landberg (Landby), Jonas Pehrsson Kijhl (kihl), Lars Botvidsson (Harsveden), Sune Sunesson Hult (Knutstorp), Nils Andersson Rydbom (Hörstorp), Måns Olofsson Schierman (Stretan)

Staden Stralsund i Pommern

Sedan det pommerska furstehuset utslocknat 1637 delades Pommern i westfaliska freden 1648 mellan Brandenburg och Sverige, som erhöll Vorpommern och en remsa av Hinterpommern samt öarna Rügen, Usedom och Wollin. Från 1663 förvaltades Svenska Pommern som generalguvernement. I freden i Saint Germain 1679 erhöll Brandenburg största delen av Hinterpommern, och efter stora nordiska kriget (1700–21) avträdde Sverige till Preussen Vorpommern söder om Peene samt Usedom och Wollin. Ett svenskt försök att genom det pommerska kriget (1757–62) återta området misslyckades. I Kielfreden 1814 avstod Sverige resten av Svenska Pommern till Danmark i utbyte mot Norge. Danmark bytte i sin tur bort området till Preussen mot det mera närbelägna Lauenburg.

Källa: karta Kra

Förklaringar till ryttare/livgrenadjärer

Förteckningen över ryttare / livgrenadjärer som tjänat i Östra Ryds socken, är i huvudsak framtagen på uppgifter ur husförhörlängder och generalmönsterrullar. Förteckningen gör inte anspråk på att vara helt komplett. Speciellt under krigsåren 1700 – 1718, 1741 – 1742, 1757 – 1762, 1788 – 1790 samt 1805 – 1810 finns ryttare / livgrenadjärer som tjänstgjort så kort tid, att de aldrig kommit med i någon generalmönsterrulla. De kan dock finnas medtagna i rullar från mönstringar genomförda mellan generalmönstringarna. Då de också kan ha hunnit bilda familj och ta torpet i besiktning.

Förkortningar och förklaringar

GMR = Årtalet för den generalmönsterrulla vari namnet förekommer första gången.

Hfl = Husförhörlängd

Född = Födelseår enligt åldersuppgift i den generalmönsterrulla eller husförhörlängd, vari namnet förekommer första gången. Rullornas åldersuppgifter måste tas med en nypa salt. De stämmer inte alltid från år till år och bör om möjligt kontrolleras mot födelselängd

Avsk = Det är då ryttaren / livgrenadjären erhöll avsked.

Mtl = Mantal

Förmedlat = Nedskrivet

Reef = Uppmätning

Augment = Tillskott

Fb = Födelsebok

Stp = Soldattorp

Skhd = Skärskinds häradsdomstol

Kra = Krigsarkivet

Klippare = Gammal skandinavisk hästras, utdöd. I storlek av en islandshäst.

Kmt = Kopparmynt

Smt = Silvermynt

Tåby ryttartorp nr: 30

Torpet finns utmärkt som ryttartorp på en karta år 1695. Det låg då ca 300 meter väster om gården.

1750 flyttade ryttaren till torpet Lötan, vilket varit öde i flera år. Detta torp byggdes i början av 1680-talet och fick sitt namn av markområdet där det anlades, Tåby löt. Huset låg ca 75 meter öster om nuvarande Nybo på ungefär samma plats som Nybo lagård.

Ett nytt torp Lötan anlades omkring 1765 och får inte förväxlas med ryttartorpet Lötan. Från 1791 när Östgöta kavalleriregemente lagts ner blev ryttartorpet Lötan grenadjärtorp och förblev så till 1850, då Nybo byggdes och blev nytt soldattorp.

Nybo omkr 1925

Tåby ryttartorp nr: 30 1692-1743

- 1 Tåby ryttartorp, Ryttaren Lars Persson, född: ingen uppgift, källa GMR 1692-1699.
- 2 Tåby ryttartorp, Ryttaren Anders Andersson Gylle, född: ingen uppgift, källa GMR 1699-1710 i Torn, Preusson.
- 3 Tåby ryttartorp, Ryttaren Rael Tåström, född: 1681 i Östra Ryd, källa GMR 1710-1733. Värjklingen avbruten 1716
- 4 Vakans, källa GMR 1733-1735
- 5 Tåby ryttartorp, Ryttaren Petter Tåström, född: 1714 i Örtomta, källa GMR 1735-1741. Omkommer på skeppet Phoenix 1741 (Phenix 1721)
- 6 Vakans, källa GMR 1741-1743

Ryttartorpet Löthan nr: 30 1743-1781

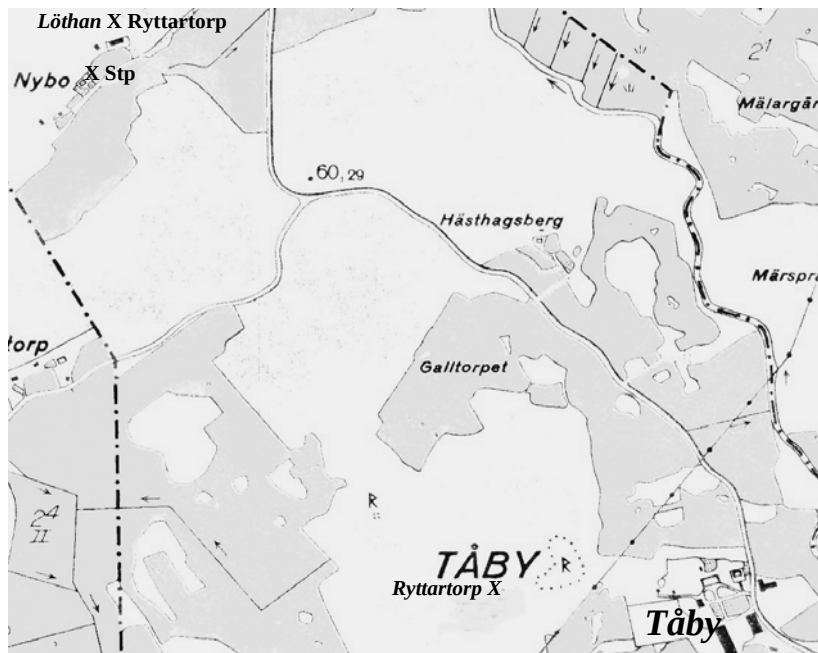
- 7 Torpet *Löthan*. Ryttaren Lars (Lorentz) Lindman, född: 1722 östgöte, Källa, GMR 1743-1757.
- 8 Torpet *Löthan*, Ryttaren Daniel Rydqvist, född: 1726 östgöte, källa GMR 1757-1764,
- 9 Torpet *Löthan*, Ryttaren Olof Rydqvist, född: 1730 östgöte, källa GMR 1764-1781, häst: svart sto, 19 år, mankh 145 cm, hans förra häst efterlämnad i Pommern.

Tåby grenadjärtpet Löthan nr: 30 1781-1846

- 10 Torpet *Löthan*, Livgrenadjären Gustav Berger, född: 1758 i Skärkind, källa GMR 1781-1803. (Se skärkinds häradsrätt 1804 sida 26) Skadad under krig.
- 11 Torpet *Löthan* , Livgrenadjären Tåberg, född: 1780 Östgöte, källa GMR/Hfl 1803-1807
- 12 Torpet *Löthan*, Livgrenadjären Anders Venus född: 1785 i Wånga, källa GMR/Hfl 1807-1826.
- 13 Torpet *Löthan*, Livgrenadjären Stephan Munter, född: 1802 i Gårdeby, källa GMR/Hfl 1826-1846.

Från 1850 grenadjärtpet Nybo nr: 30 1846-1887

- 14 Torpet *Nybo*, Livgrenadjären Gustav Olof Grip, född: 1808 i Stjärnorp, källa GMR/Hfl 1846-1854
- 15 Vakans, Källa GMR 1854-1857
- 16 Torpet *Nybo*, Livgrenadjären Anders Gustav Cato, född: 1825 i Törnvalla, källa GMR/Hfl 1857-1864.
- 17 Torpet *Nybo*, Livgrenadjären Karl Fredrik Skott, född: 1834 i Askeby, källa GMR/Hfl 1864-1887. Sista livgrenadjären i Tåby

Skärkinds häradsrätt 1804 (avskrift)

Såsom någon belöning för Lifgrinadieren Gustaf Bergers trohet och flit, upplåter och skjänker jag honom, att uti sin och sin nuvarande hustrus lifstid, utan någon afgift, vidare än då jag är frånvarande, han då hafwer den tillsyn wid gården, som han hittils med trohet haft.

1o. Att få bruka och nyttja den åkerjord han redan af oländig mark uppodlat och nära intill hans nu innehafwande Grenadiers Torp belägne äro, och tager sin början i södwäst, alt inom den nu warande hägnad.

2o. Byggningsplats till denna lilla intga, är utsedd utom hägnaden, der han äger frihet att bygga efter behag.

3o. Mulbete för en ko, får han hädanefter och som förr wanligt warit, åtnjuta ibland mina kreatur.

4o. Wedbrand samt till hägn och stängsel omkring den uppodlade åkern, tages på utskogen.

5o. Då berörde Gustaf Berger och dess nuvarande hustru, äro med döden afgångne, tillfaller denna uppodling tillika med den byggnad som Berger der ärnar uppsättia, den då warande ägaren af Tåby Säterier, dock så att om den efterlefda Berger eller hans hustru, skulle behöfwa antaga någon till sin wård och skötsel, må den samma om så åstundas, äga frihet att bo i det öfra rummet, på den tillämnade boningsbyggnaden, och det i hela sin lifstid.

6o. Och som Berger till sin förestående byggnad, icke på gårdsens ägor åtnjuter något byggningswirke, och husen likwäl efter hans och hans nuvarande hustrus död, utan klander af deras släkt och anförwanter, tillfaller som förberört är Tåby Säteries ägare, så förbinder jag mig, att Berger och dess nuvarande hustru, i hela deras lifstid, må på sätt som förberört är, begagna mera nämnde uppodling, och det om Tåby Säterie skulle komma i annans mans hand. Som härmed försäkras Tåby den 13 Januari 1801.

G.H. König Anna Elenora Falck.

Att de hus och Byggnader tillika med uppodlingar wid ofwananförde wårt tillämnade hemwist skall efter bägges wår död, på sätt som föreskrifwit är tillhöra Tåby Säteries ägare, warder härmedelst med våra namn och egenhändiga Bomärken bekräftat.

Gustaf Berger Anna Greta Månsdotter,

Tåby rusthåll som det beskrivs 1692 i GMR

Rusthållare Lagman Carl Gyllencreutz , ryttare Lars Pehrsson för
Tåby Sätherije Skattehem 2 mtl
Häradslöten Ibidem

Augment

Fasingstorp i Yxnerum Sochn Cronohem. 1/8 mtl
Lötherna i Hammarkinds Hd och Ringarum Sn
d:o hem. 1/4 mtl

Utsäde tunneland	16
Äng lass	60
Skough, Hagmark, Muhlebete.	Skough och Muhlebete nödtorftigt. Hage till 2ne Koobeten.
Humblegård.	Ingen
Fiske och Qvarneställe.	Intet

Kåknö ryttartorp nr: 31.

Kåknö ryttartorp finns inte markerat på någon karta. Laga skifteskartan över Kåknö från 1857 ger ganska säker indikation på var torpet låg.

I ägobeskrivningen till laga skiftet finns namn som Ryttagärdet. Ryttrarängen och Rytтарыцкан närmast öster och nordost om Anneberg. Torpet låg ganska säkert i samma område som Anneberg (Sarp). Under åren 1692-1791 då Kåknö var rusthåll och hade ryttare kallas ryttarens bostad enbart ryttartorpet..

När Östgöta kavalleriregemente lades ned 1791 övergick ryttartorpet till grenadjärtopt.

Vid laga skifte på Kåknö 1859 beslöts att soldattorpet skulle flyttas och få åker i Björkbergslyckan. Om byggnaderna vid gamla soldattorpet flyttades till Björkbergslyckan går inte med säkerhet att utläsa av skifteshandlingarna. Soldattorpet fick nu namnet Björkeberg, och förblev soldattorpt till 1901, då indelningsverket avskaffades. Björkeberg blev då arbetarbostad.

Kåknö Ryttartorp nr: 31 1692-1793

- 1 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Måns Nielsson Brand, född: ingen uppgift, källa GMR 1692-1699. Avlider, dränker sig pga huvudvärk. (se skrivelse till domkapitlet)
- 2 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Måns Kock, född: ingen uppgift, källa GMR 1699-1703.
- 3 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Niels Kock, född: ingen uppgift, källa GMR 1703-1709
Kommenderad i Grundenz
- 4 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Anders Kock, född: 1685 i Östra Ryd, källa GMR 1710-1719
- 5 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Jonas Dahlgren, född: 1695 i Kalmar, källa GMR 1719-1737
Förlorade yxan i Norge
- 6 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Anders Dahlgren, född: 1718 Östgöte, källa GMR 1737-1740
- 7 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Bengt Widqvist, född: 1719 Östgöte, källa GMR 1740-1753
(sågare vid Ulvebo sågkvarn, manhaftig).
- 8 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Jöns Widqvist, född: 1737 Östgöte, källa GMR 1753-1762
Fången i Pommern 21/10 1757.
- 9 Kåknö ryttartorp, Ryttaren Sven Dahlgren, född: 1740 i Östra Ryd, källa GMR 1762-1793
Förlorade sin häst i Pommern.

Kåknö grenadjärtorp nr: 31 1793-1858

- 10 Kåknö grenadjärtorp, Livgrenadjär Petter Dahlgren, född: 1767 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl 1793-1812,
- 11 Kåknö grenadjärtorp, Livgrenadjär Johan Kummel, född 1784 i Askeby, källa GMR/Hfl 1812-1831,
- 12 Kåknö grenadjärtorp, Livgrenadjär Gustav Ryd, född: 1808 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl 1831-1849,
- 13 Kåknö grenadjärtorp, Livgrenadjär Anders Petter Trygg, född: 1828 i Östra Skrukeby, källa GMR/Hfl 1849-1858,

Kåknö grenadjärtorp nr: 31 Björkeberg 1858-1907

- 14 Torpet *Björkeberg*, Livgrenadjär Anders Petter Trygg, född: 1828 i Östra Skrukeby, källa GMR/Hfl 1858-1880,
- 15 Torpet *Björkeberg*, Livgrenadjär Gustav Adolf Trygg, född: 1855 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl 1880-1907. Sista livgrenadjären i Kåknö

Kåknö rusthåll som det beskrivs 1692 i GMR

Rusthållare Öwerst Lieutenant Johan Gripenwaldt,	Ryttare. Måns Nielsson Brand för
Kådknö Cronohem.	1 mtl
Ulfweboo Dito hem. 1 mtl förmedlatt till	1/2 mtl
Fyrby i forna tijder afhyst under Säterijet	
Cronohemman	1 mtl
Efter Reef och Skattläggning förmedlat till	1/2 mtl

Augment

Nyckleskougen
 Rouglefwen
 Gultorp
 Torpesätter
 Rijseboo Stubbhårfwa
 Syhr och Grönkiärret
 Dahlen och Klåckaretorpet i Droten Sochn
 Gijsätter
 Tranhalsen
 En Engh i Tollsta Sn
 SlåtsEngen i Brunneby Sn
 Örstorpa Engen

Utsäde tunneland	12	(Kåknö och Ulvebo tillsammans)
Äng lass	60	dito
Skough, Hagmark, Muhlebete.	godh Skough och nödtorftigt Muhlebete.	Hage till 16 Nööt.
Humblegård.	Ingen	
Fiske och Qvarneställe.	Lijtet Fiskie och En SqwalteQwarn	

Måns Brands död

Ryttare för Kåknö rusthåll.

I en skrivelse till biskopen och domkapitlet i Linköping, den 25 juli 1699, frågade kyrkoherden i Östra Ryd, Petrus Rydelius, hur han skulle förfara med en begravning.

Prästen berättade i brevet om Måns Brand, som varit ryttare för Kåknö rusthåll. För åtta dagar sedan när Måns gått hem från kyrkan hade han blivit sjuk, fått svårt håll och huvudvärk

I hemmet befarade man att Måns låg för döden, och skickade efter prästen för att den sjuke skulle få nattvarden.

Citat med prästens egna ord. ” Och sedan i desse dagar hafwer han blifwit så yr, at han hafwer welat löpa åt skogen, så att de hafwa måst hålla vakt på honom.”

När kyrkoherden följande söndag gick till kyrkan möttes han av ryttarhustrun som undrade om prästen visste något medel mot mannens huvudvärk och håll.

Under tiden, medan ryttarens hustru gick för att tala med prästen, hade Måns begett sig ned till sjön, som låg straxt nedanför gården, och dränkt sig.

Brevet till domkapitlet är en förfrågan om hur man skulle hantera begravningen av en självmördare.

Den 31 juli 1699 tog domkapitlet upp saken. Man sade sig gärna vilja ge sitt råd, men hänvisade till häradsrätten. Ärendet togs inte upp på häradstinget. Det är i alla fall inte protokollfört.

Som ”självspilling” fick han förmodligen inte en kristlig begravning på kyrkogården utan grävdes ner utanför kyrkomuren, eller, vilket förekom vid den här tiden, i en mosse i skogen.

En märklig omständighet är att Måns Brands död och begravning inte är införd i Östra Ryds dödbok.

Lenshult ryttartorp nr: 32

År 1692 bodde ryttaren i Lenshultshagen och 1693 i Lenshultstorpet. Det är troligen samma bostad. 1695 kallas den endast Ryttartorpet.

Var lågryttartorpet ? Karta saknas från den här tiden. Möjligen kan man få hjälp av ett rättegångsprotokoll från 1690-talet vid Skärkinds häradsrätt. En kvinna som tjänstgjorde vid Lenshult hade varit på besök i Skytterum i Ringarum. Skytterum låg nära sockengränsen vid Heja. På hemvägen födde hon ett dött barn ute på marken i Lenshultshagen. Namnet Lenshultshagen i protokollet står inte för torpnamnet men visar att Lenshultshagen låg i området mellan rågången till Heja och gården Lenshult.

Inte förrän 1774 anges åter ett namn på ryttartorpet i en doplängd. Det heter då Kolbotten.

En karta från 1714 över Kvarnängen visar att på platsen för nuvarande Kolbotten fanns vid den tiden ingen bebyggelse. 1714 hade Kvarnängen annan ägare än Lenshult och kan därför inte ha hyst ryttartorpet. Kvarnängen var dessutom indelt på annan rote, no 23 Timmersberg. Vid mitten av 1750-talet köpte ägaren till Lenshult Kvarnängen och först då kan ryttartorpet ha placerats på den marken.

På 1824 års karta över Lenshult finns Kolbotten utsatt som soldattorp.

Kolbotten ca 2005

Lenshults ryttartorp nr: 32 1692-1771

- 1 Lenshultetorpets ryttartorp, Ryttaren Joen Joensson / Roos, född: ingen uppgift, källa GMR 1692-1699.
- 2 Lenshults ryttartorp, Ryttaren Daniel Rydelius, född: ingen uppgift, källa GMR 1699-1703, Blir corpral 1791, löjtnant 1708, fången 1709 i Ryssland, och död 1721 i Sibirien.
- 3 Lenshults ryttartorp, Ryttaren Måns Lind, född: ingen uppgift, källa GMR 1703-1710 i Preussen)
- 4 Lenshults ryttartorp, Ryttaren Nils Lind, född: 1683 i Risinge, källa GMR 1710-1737. Häst "Klippare" (se Nils Linds äktenskapslöfte sid 30)
- 5 Lenshults ryttartorp, vakans källa GMR 1737-1739
- 6 Lenshults ryttartorp, Ryttaren Olof Lind, född: 1718 Östgöte, källa GMR 1739-1764, Fången i Pommern 21/10 1757
- 7 Lenshults ryttartorp, vakans källa GMR 1764-1771

Lenshults ryttartorp Kolbotten nr: 32 1771-1800

- 8 Torpet Kolbotten, Ryttaren Lars Lenhult, född: 1744 i Östra Ryd, källa GMR 1771-1790, Häst: svart sto utan tecken 18 år mankhöjd 143 cm. (Olovligt skjutande på Lenshults ägor)
- 9 Torpet Kolbotten, Ryttaren Anders Hult, född: 1754 i Ringarum,, källa GMR/Hfl 1790-1800,

Lenshults grenadjärortorp Kolbotten nr: 32 1800-1907

- 10 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjären Sven Hult, född: 1774 i Mogata, källa GMR/Hfl 1800-1803.
- 11 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjär Magnus Hult, född: 1772 Östgöte, källa GMR/Hfl 1803-1804. Död 1804.
- 12 Torpet *Kolbotten*, Vakans, källa GMR 1804-1805
- 13 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjär Sven Hult, född: 1783 Östgöte, källa GMR/Hfl 1805-1806,
- 14 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjär Magnus Djerf, född: 1787 i Ringarum, källa GMR/Hfl 1806-1841, Bor i Sunnebo (Hörstorp) 1837-1841.
- 15 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjär Anders Djerf, född 1821 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl 1841-1877,
- 16 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjär Gustav Adolf Fredrik Djerf, född 1858 i Yxnerum, källa GMR/Hfl 1877-1892,
- 17 Torpet *Kolbotten*, Livgrenadjär Johan Alfred Lantz, född 1874 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl 1892-1907. Sista livgrenadjären i Lenshult

Lenshults rusthåll som det beskrivs 1692 i GMR

Hr. Commendeuren Abraham von Schröder. Ryttare Joen Joensson för
Lehnshult Säterije Cr.hem 2ne nyl(ige)n förmedl.de
Mantall till 1¼ mtl

Augment

Säfwerum i Ringarum Sochn Skattehem 1 mtl

Utsäde tunneland	5
Äng lass	40
Skough, Hagmark, Muhlbeta.	Godh skogh och Hage
Humblegård	Intet
Fiske och Qvarneställe	Nödortftigdt

Nils Linds äktenskapslöfte.

Ryttare för Lenshults rusthåll.

I en skrivelse till biskopen och domkapitlet i Linköping, 1710, berättar prästen i Östra Ryd, Petrus Eriksson, att ryttaren Nils Lind har besovit kvinnfolket Anna Månsdotter och avlat barn med henne.

I ett bifogat brev erkänner Nils Lind att han *”oförmodeligen hafwer råkat uti i den olycka, at besuwit en min tjenste Camerat Pigan Anna Månsdotter, hwar med jag förtörnat Gud , min Fru Patronessa samt hela Församblingen.”*

Han befann sig för tillfället på resande fot, under marsch med armen till Skåne och kunde därför inte fullända den äktenskapsloven som han utfäst. Men om hon förhöll sig redeligen och väl skulle det ske när han kom hem.

Nils Lind tog tillbaka sitt äktenskapslöfte, vilket medförde att Anna Månsdotter lät instämma honom för Skärkinds häradsrätt. Nils sade sig inte ha något att tillvita henne, men ville ingalunda äkta och hedra henne.

Tingsrätten fann skäligt att Nils Lind fullkomnade sitt påbegynte äktenskap. Han erkände sina fel inför sittande rätt och tog sin fästekvinna i hand och gick ut.

Nils Linds och Anna Månsdotters handslag vid tinget verkar inte ha betytt särskilt mycket. Det blev ingen vigsel.

Nils blev instämd till sockenstugan, där han ännu en gång skulle övertalas till vigsel. Han kom inte till sockenstämman, utan höll sig undan till nyårsdagen, då han i sakristian efter avslutad gudstjänst, i kyrkovärdarnas närvaro, allvarligen förmantes.

Citat ur prästens skrivelse: *” Men ehuru wänneligen och alfwarligen sådant blef honom förestält, kunde jag dock ingen ting ther med uträtta hos honom, utan stod enständigt wid sin förrige fattade mening, uti hwilken han utlät sig at han aldrig gifwer sitt samtycke til något äktenskap med Annika Månsdotter, utan skulle man wilja wiga honom med henne tilsammans emot hans wilja, skulle thet stå wederbörande fritt, men han går aldrig mer i säng och säte, eller sätter något bod med henne.”*

28 november 1711 vigdes ryttaren Nils Lind och Anna Månsdotter.

Syttorps ryttartorp nr:33.

Ryttarens bostad vid Syttorp kan med sannolikhet placeras i området kring (Lilla) Damvik. 1695 döptes ett barn till ryttaren Per Hansson i Lilla Damvik, och 1711 dog en dotter till ryttaren Per Schut i (Lilla) Damvik.

Beteckningen ”ryttartorp ” på soldatens bostad vid Syttorp förekommer första gången 1735 i en vigsellängd.

På en karta vid storskifte av Syttorp 1820 är ryttartorpet utritat på den plats som 1879 fick heta Brotorp. Som ryttartorp upphörde bosättningen vid Östgöta kavalleriregementes nedläggning 1791.

Storskifteskartan visar att torpets ägor sträckte sig upp till Lilla Damvik. 1879 flyttade grenadjären till torpet Skönsborg på Stensätters ägor, en gård som är en del av Björkvik säteri. När soldattorpet flyttade från Syttorp och blev förlagt vid Skönsborg på Stensätters ägor kom det att ligga på en annan rote. Stensätter hörde till rote No 23 Timmersberg.

Att lägga soldattorpet på annan rote var möjligt då det var samma ägare till Syttorp och Stensätter.

Brotorp

Syttorps ryttartorp nr: 96 1684-1687

- 1 Syttorps ryttartorp, Ryttaren Anders Persson, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687

Syttorps ryttartorp Damvik lilla nr: 33 1687-1710

- 2 Torpet *Damvik lilla*, Ryttaren Pehr Hansson, född: ingen uppgift, källa GMR/FB 1687-1710

Syttorps ryttartorp nr: 33 1710-1770

- 3 Syttorps ryttartorp, Ryttaren Sven Skut, född 1669 i Ny, källa GMR 1710-1716
- 4 Syttorps ryttartorp, Ryttaren Lars Zetterberg, född: ingen uppgift, källa GMR 1716-1719. Död 1719.05.07
- 5 Syttorps ryttartorp, Vakans, källa GMR 1719-1720.
- 6 Syttorps ryttartorp, Ryttaren Lars Törning (Törngren enl sockenprotokoll 1746), född: 1699 Östgöte, källa GMR 1720-1739.
- 7 Syttorps ryttartorp, Ryttaren Harald Nyman, född: 1714 Östgöte, källa GMR 1739-1764. Fången i Pommern 21/10 1757
- 8 Syttorps ryttartorp, Vakans, källa GMR 1764-1770

Syttorps ryttartorp Brotorp nr: 33 1770-1807

- 9 Torpet *Brotorp*, Ryttaren Abraham Sytterling, född: 1746 i Gistad, källa GMR 1770-1807. Häst: sto utan tecken 10 år, mankhöjd 143 cm.

Syttorps grenadjärtorp Brotorp nr: 33 1807-1902

- 10 Torpet *Brotorp*, Livgrenadjären Anders Sultan, född: 1788 i Åtvid, källa GMR/Hfl 1807-1817.
- 11 Torpet *Brotorp*, Livgrenadjären Henric Öhman, född 1795 Värna, källa GMR/Hfl 1817-1838.
- 12 Torpet *Brotorp*, Livgrenadjären Johan Cato, född 1816 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl 1838-1879.

Stensäters grenadjärtorp Skönsborg nr: 33 1807-1902

- 13 Torpet *Skönsborg*, Livgrenadjären Johan August Säf. Född 1858 i Linköping, källa GMR/Hfl 1879-1902. Sista livgrenadjären i Skönsborg

Syttorps rusthåll som det beskrivs 1692 i GMR

Salomon Schutenbergs. Ryttaren Pehr Hansson för
Syttorp Skattehem.

1 mtl

Åttestorp En Crono Uthjordh

Augment

Säfwestorp Skattehem.

1 mtl

Miärdewijd i Slaka Sochn En Dito Uthjordh

Utsäde tunneland	6
Äng lass	60-70
Skough, Hagmark, Muhlbeta.	Nödtorftigh Skoug- Koobeten
Humblegård	Ingen
Fiske och Qvarneställe	Medelmåttigt

Ryttaren Per Hanssons lösaktighet (avskrift)

Lensman Wählacht. Mauritz Andersson inställte Swentienaren (ryttaren) för Syttorp Pär Hanssson gift Karl för dett han besufwit Qwinfolcket Karin Erichsdotter uppå Rusthållet Syttorp, hwilket dhe begge med gråtandes tårar in för Rätten bekienna, warandes hon dher af blifwen hafwande och fött för 8 dagar sedan ett piltebarn som ännu lefwer.

Resolutio.

Emedan Swentienaren för Syttorp Pär Hansson som är gift hafwer trädt uthur sin ähta säng, och Lösackteligen besufwit Qwinfolcket Karin Erichsdotter så skall han för sådant sitt begångne enckla hoor sigh till wählfortient straf och andra till sky och warnagel plickta efter Kl. Strafordningens 2 § 80. och hon Karin Erichsdotter för samma sin med honom begångna löösachtigheets synd 10 D. Snt. och undergå dher till begge wederbörligt Kiörkioplikt, hwar om dhe till Forum Ecclesiasticum (domkapitlet) remitteras, och som dhe ingenthera hafwa att bötha medh, straffas han medh 6 Gatulopp under 100 spöo och hon hudstrykes widh Tingsdörren.

Skärkinds häradsrätt 21 februari 1698.

Ryttarsoldaten Törngren – uppsyningsman.

Ur Ö.Ryds sockenstämmoprotokoll 1746 21 maj.

§ 2. Att förhindra alt stimm och oljud af ungdomen på läcktaren wardt förafskiedade Soldaten Törngren af Socknestämman förordnad til uppsyningsman derstädes, och på det han med så mycket större flit må giöra sin tienst, bewiljade Socknemännerna sielfwe, at de en gång om året på allmenn Socknestämma, giöra et allment sammanskott til honom.

§ 3. Skulle någon giöra owäsende och förargelse på läcktaren, så skal uppsyningsman den samma straxt angifwa, då Pastor med SexMännerna saken Examinera, och den brottsliga beläggas med Stockestraff, eller böter til Kyrkian.

§ 4. Klagades utaf Ryttare och Soldater, at andra ofta sättja sig uti deras bänkar på läcktaren, at de intet få rum, och wardt derföre beslutit, at uppsyningsman skal tilse, at ingen sätter sig i de stolar, förrän de, som böra hafwa sina rum uti dem, äro komne.

§ 5. Och såsom den ena bäncken på läcktaren af dem, som äro til Ryttare och Soldatehustruer lemnade att sitta uti skal wara för trång och liten, så inrymmas hädanefter åt dem den tredje bänken på läcktaren, och ungdomen får sitta i den andra stolen.

1747 13 maj.

§ 3. Wardt af Socknemännerna samtyckt, at Törngren förblifwer uppsyningsman uppå läcktaren, hwaremot han har i lön undfå 3 öre Kmt af hwart matlag.

1750 12 juni.

§ VII. Frågades om någon förargelse skier i Kyrkian? Härpå blef swarat af församblingens ledamöter, at uppå läcktarn föröfwas mycket stim och sqwaller, och at en del intränga sig uti andras Bänkerum, och uttränga dem, som rummen tilhöra. Men at alting måtte skickeligen och ordenteligen tilgå uti Guds försambling, så stadgades, som följer: 1mo: Om någon hädanefter warder befunen i kyrkian, i synerhet på läcktarn, föra något oliud och stim, vare då sakfäld at böta 1 stop Wyn til kyrkian. Är det en gosse, så sitte han i stocken. 2do: Om någon hädanefter sätter sig uti fenstret uppå läcktaren ware lag samma. 3o: Eho, som intränger sig uti någon annans Bänk, han böte äfwen ett stop Wijn til kyrkian. 4o: Warder allom lemnad frihet at giöra observationer, men om **uppsyningsmannen** på läcktaren och kyrkiowächtaren, som i synnerhet böra sådant efterse och för presten angifwa de brytande, äro härutinnan försummelige eller se genom fingret med någon, så böte de lika med de brottsligge.

Noteringar om ryttare och rusthåll i Ö.Ryd.

Ryttarsoldaterna i Östra Ryd, 4 st, ingick i Majorens kompani, som bestod av 125 soldater och lika många hästar.

Ryttarsoldaterna i Majorens kompani kom från följande socknar.

Löt	Östra Skrukeby
Kullersta	Östra Harg
Kimstad	Rystad
Skärkind	St. Lars
Östra Ryd	Vårdsberg
Askeby	Landeryd
Törnevalla	Värna

1719.

Ryttaren för Syttorp, Lars Zetterberg, dog 7 maj 1719. Han är inte införd i Ö.Ryds dödbok.

Återtåget från kriget i Norge började 8 dec.1718. Förmodligen blev han kvarlämnad på hemvägen, sårad eller sjuk. ” Hästen och munderingen hemma i landet.”

Ryttarhästen för Kåknö dog 22 dec.1718, vid återtåget.

1728

Alla rusthållens natur är införda i rullan, om de är krono, skatte, eller frälse.. Rusthållets förmåner i åker och äng, skog,hagar och mulbete, humlegård, fiske och kvarnställe är införda.

Augments- (tillskotts-) hemman och utjordar är redovisade med sitt värde.

1733

Sedan sista generalmönstringen har regementet fått ny mundering för sina 1000 ryttare.

Kontrakt med sadelmakarna i Stockholm om sadlar med remmar och pistolhölster.

Kontrakt med skomakarämbetet i Stockholm om stövlar.

Kontrakt med harneskmakaren J.Menlöös i Arboga om harnesk.

Kontrakt med sämskemakareämbetet i Linköping om foder till harnesk, remmar och säljor.

Kontrakt med kommissarien Petter Ehrenspetz i **Norrköping** om rockar, pistolstrumpor och schabraker.

Kontrakt med spormakaren C.Åhman i Stockholm om sporrar.

1739

Ryttaren för Tåby, Rael Tåström, är lam i högra handen och får avsked.

”Widkommande Skiut gewähret, så är det nu som tillförende ,aldeles opåliteligit, så uti Krut- Camrarna som Swanzskrufvarna, och thesutan af olijka Calibrer, så at, wid på kommande fältslag, Regementet ey kan hafwa then dienst som wederbör. För then skull synes nödigt thet nytt och uniformeligit Gewähr för hela Regementet må blifwa anskaffadt.”

1741

Inför ryska kriget 1741 hölls generalmönstring på embarkeringsplatsen vid Gräddö i Roslagen. Soldaten för Tåby, Petter Tåström och soldaten för Kåknö, Bengt Widquist, blev kommenderade till Finland. Petter Tåström omkom på skeppet Phoenix, i oktober 1742, förmodligen vid återfärden över Ålands hav. Tåströms häst noteras som ”afgången i Finland.” Kåknöryttaren återvände till Ö.Ryd. Av regementets 450 ryttarehästar som skeppades över till Finland återvände endast 1.

1744

Beslutades på generalmönstringen att upp emot 50 rusthåll, i fredstid, skulle hållas vakanta ur besparingssynpunkt. Rusthållarna skulle dock istället för kostnaden med häst och rustning betala motsvarande summa till en reservkassa.

1753

Varnades några rusthållare för att använda ryttarehästen i släparbete. (tungt arbete?) ADOLF FREDRIK, Sveriges kung, skrev med egen hand under årets ” relation,” den sammanfattning som avslutar generalmönstringsrullan.

1759

Generalmönstringen skedde vid Gribo i Pommern 16 nov. 1759.
Vid mönstringen var ryttarna för Kåknö, Lenshult och Syttorp i fångenskap, tillsammans med 15 andra från samma kompani.
Hamnat i fångenskap 22 okt. 1757.

1760-61

Generalmönstringen skedde vid Gripswal i Pommern 18 nov. 1760.
Ryttarna fortfarande i fångenskap.

1761

Generalmönstringen skedde vid Gerdeswald i Pommern 14 nov. 1761.
Ryttarna från Östra Ryd fortfarande i fångenskap.
En del andra fria mot lösen.

1764

Årets mönstring vid Malmen.
Kåknö fått ny ryttare. Ryttarna för Lenshult och Syttorp fortfarande noterade som fångna.

1770

Tåby ryttarehäst ”efterlemnad i Pommern och ingen kundskap om honom sedermera ärhållen, förmodas vara *Creperad*.”
Ryttarna för Lenshult och Syttorp kom nog inte hem till Sverige efter tyska fälttåget.
Efter kungl. förordning får antalet vakanta rusthåll inte vara fler än 25 per kompani.

1775

Alla rusthållen i Ö.Ryd nu besatta med ryttare.
Vid mönstringen anmärktes att en stor del av hästarna befanns vara under det lagliga måttet.
Ston skulle antas i mindre antal, högst 50 st i varje kompani.
En inrättning för att kunna anskaffa och underhålla hingstar vid regementet avhandlades med rusthållarna.

” Officerarne och Manskap i Excercering så till häst och fot ådagalagt all berömlig skicklighet och färdighet, ehuru the ej mer än 3ne dagar för Mönstringen haft tillfälle at sig öfwa.”

1778

Callacher anskaffas som ersättning för värjorna.

Ryttarhästen för Syttorp: Ett svart **fölsto** utan tecken i 11 te året

”Byxor, skjortor, skor och skospännen, halsdukar, strumpor, buldansrockar, kam och kamfoder samt nattmössor med mera som dock Rusthållarna och Ryttarne själva böra anskaffa, befunnos i brukbart stånd.”

”Skjutgewärer af Carbiner och Pistoler som är anskaffadt före Pommerska fälttåget, samt därunder och sedermera nyttjadt, befants wara förfärdigat efter 1738 års Modell, och nu genom långligit brukande nog skadat och mindre pålitligt.....”

Inrättningen att hålla avelshingstar vid kompanierna hade ”redan gjort nytta genom en myckenhet rätt wackra föl som efter dem redan fallit.”

1781

Noterat om Lenshults ryttare, Lars Lenhult.

” Rusthålls ägare anmäler at karlen brukar olofligt skiutande på Säteriet Rusthålllets ägor, och som sådant är stridande emot Kongl. Förordn. och Rusthållaren i anseende därtill begär för Ryttaren afsked, så afgår karlen ifrån Rusthålllet så fort lagl. bevis därom framtes”

Noterat om undermåliga ryttare.

” som många Ryttare wid slutet af Pommerska Kriget blifwit antagna som äro undermåliga hwilka med swårighet kunna handtera det nya Sidogewähret, (Callacher) så synes Kongl Majts tjenst äska, at hädanefter wid Regementet ingen ny recrut antages, som är mindre än 11 qwarter och 3 tum lång.”

Det torra vädret gav upphov till så dammiga förhållanden på exercisplatsen vid Malmen i juni 1781 att sju man dog och 66 karlar blev sjuka. Hästarna fick kvark av dammet.

1785

Det finns nu 11 st avelshingstar i kompanierna. Anmärktes vid mönstringen att hingstarna var för små. De nådde inte 10 kvarters höjd.

Det framgår inte om hingstarna är placerade på rusthållen eller på särskilda stuterier.

Landby rote: Landby 2 gårdar á 1 mantal, Kvarngården ½ mantal

Landby grenadjäratorp nr: 22.

Landby rote bestod av tre numera försvunna gårdar, Landby två gårdar och Kvarngården. Alla tre gårdarna är inlagda under Viby. De låg mellan Viby och Tåby.

Vid planeringen av nya indelningsverkets införande 1682 låg knekttorpet på Kvarngårdens ägor, enligt en handling i länsstyrelsens arkiv. Karta saknas från den tiden, varför torpets läge inte kan bestämmas.

Första gången som Landby soldattorp hade ett eget namn, Ståltorpet, finns i ett testamente 1752. Troligen hade det hetat så från 1692 då soldaten Stål bebodde torpet.

Efter 1764 hade Landby rote ingen soldat. Roten blev anslagen som lön till officerare. De bodde inte på roten. Efter 1839 anges att roten blev anslagen till statsverket.

Vid delningen av den fasta egendomen efter Viby ägare 1778 står det att soldattorpet är tillagt till gården. Förmodligen ville man ha ett torp i reserv om roten åter skulle besättas med soldat. Om det i så fall är Ståltorpet, eller, vilket också är möjligt, torpet Johannesberg.

På 1870 års ekonomiska häradskarta är torpet Johannesberg markerat som soldattorp.

Landby grenadjäratorp

Landby grenadjäratorp nr: 82 1684-1692

- 1 Landby soldattorp, Livgrenadjären Staphan Nilsson Fuhrman, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687. Torpet ligger på Kvarngårdens ägor.
- 2 Vakans, källa GMR 1687-1692.

Landby grenadjäratorp Ståltorpet nr: 22 1692-1764

- 3 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Måns Bengtsson Ståhle, född: ingen uppgift, källa GMR 1692-1703. Död 1703 i Torn
- 4 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Carl Nilsson Ståhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1704-1707.
- 5 Vakans, källa GMR 1707-1709.
- 6 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären John Landberg, född: 1686 i Stockholm, källa GMR 1709-1709.
- 7 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären John Lärka, född: 1686 i Vårdsberg, källa GMR 1709-1712. (Skomakare)
- 8 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Jöns Biörk, född: 1659 i Vårdsberg, källa GMR 1712-1715, Kvar i Stralsund
- 9 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Carl Carlsson Landberg, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1715-1718. Avsk 1718 (**Bonde se berättelse sid 31**)

- 10 Torpet Ståltorpet, vakans, källa GMR 1718-1719
- 11 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Johan Svensson Landberg, född: 1696 Östgöte, källa GMR 1719-1734. (Murmästare)
- 12 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Petter Landberg, född: 1710 Östgöte, källa GMR 1734-1742. Död 1742 på skeppet S:t Oluf
- 13 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Anders Larsson Landberg, född: 1723 Östgöte, källa GMR 1743-1756. Avsk 1756
- 14 Torpet Ståltorpet, Livgrenadjären Peter Landberg, född: 1733 Östgöte, källa GMR 1756-1764. Kommenderad Penemynde, fången 1764. Sista livgrenadjären i Ståltorpet.

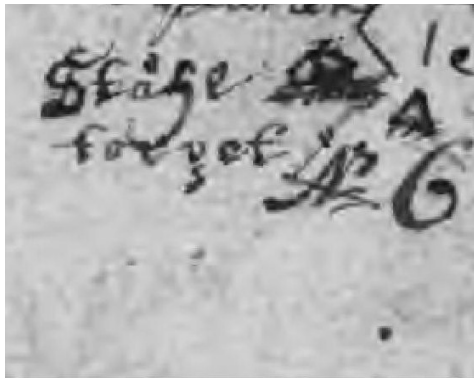
Landby grenadjärort Ståltorpet nr: 22 1764-1839

- 15 Torpet Ståltorpet, vakans, källa GMR 1764-1773.
- 16 Torpet Ståltorpet, Volontär Adolph F. Nisbeth, född: ingen uppgift, källa GMR 1773-1785. Studerande i Halmstad.
- 17 Torpet Ståltorpet, vakans, källa GMR 1785-1787
- 18 Landby, Klarinettblåsare Zetterberg, född: ingen uppgift, källa GMR 1787-1790.
- 19 Landby, Underofficer Gustav Wilhelm de Falk, född: ingen uppgift, källa GMR 1790-1794. Skadad.
- 20 Landby, Sergeant Carl Otto von Gierdten, född: ingen uppgift, källa GMR 1794-1795.
- 21 Landby, Furir Peter G. Durling, född: ingen uppgift, källa GMR 1795-1797.
- 22 Landby, Volontär Jakob Flygare, född: ingen uppgift, källa GMR 1797-1799.
- 23 Landby, Volontär Germund Karp, född: ingen uppgift, källa GMR 1799-1805.
- 24 Landby, Rustmästare Lars Viman, född: ingen uppgift, källa GMR 1805-1806.
- 25 Landby, Sergeant A D Sommeliuss, född: ingen uppgift, källa GMR 1806-1826.
- 26 Landby, Furir O Harlingsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1826-1839.

Brist på soldater.

De långvariga krigen medförde brist på soldater. Detta fick till följd att rotarna kämpade om samma yngling med hopp om att kunna städja honom till soldat i sin egen rote.

Pojken Carl Carlsson (Landberg) var 1714 i tjänst hos en bonde i Harstorp. Under tiden där blev han städjad till knekt för Landby rote mot en knektstädja om 3 Caroliner. Carls husbonde i Harstorp var generös mot honom och gav honom vid åtskilliga tillfällen 5 öre i silvermynt. Bondens givmildhet fick Landby rotehållare att bli misstänksamma. De trodde att Carl blev mutad at bli knekt för Harstorp. Vid en uppgörelse på häradstinget berättade Carl att han fått silvermynten till tobak och inget annat. Carl Carlsson (Landberg) var sedan knekt för Landby i tre år.

År 1735

år 1870

Timmersbergs rote före 1692: Timmersberg ½ mantal, Kåknö 1 mantal, Ulvebo ½ mantal.

Timmersbergs rote efter 1692: Timmersberg ½ mantal, Stenkärrstorp 1 mantal (Drothem), Kvarnängen 1/8 mantal, Stensätter 1/8 mantal, Långsätter ¼ mantal, Ottestorp ½ mantal.

Timmersbergs grenadjärstorp

Liljetorpet (Hökärret) 2006

Grenadjäratorp nr: 23 Timmersberg (Hökärret)

Var torpet låg under äldre tid kan inte med säkerhet bestämmas. Det finns ingen känd karta över enbart gården Timmersberg..

1724 bytte gården ägare och lades under Björkvik. Timmersbergs soldattorp finns utsatt på en karta över Björkvik 1827, men ligger då på mark som redan hörde till säteriet före 1724. Torpet måste ha flyttats någon gång mellan åren 1724 och 1827 från en plats på gården Timmersberg till det nya stället inom Björkviks gamla rågång.

Man kan förvänta sig att något markområde på Timmersberg skulle heta Hökärret. Det är i så fall inte känt var det funnits. Området mellan soldattorpet och gården Timmersberg kallas på 1827 års karta för Kokärrsängen och har säkert använts som hökärr. Kanske är det förklaring på namnet Hökärret.

Äldsta belägget på namnet Hökärret är från 1688 och finns i kyrkans räkenskaper. Där nämns Nils i Hökärret. Kanske är det Nils Skröder, den första soldaten för roten.

1966-67 flyttades knektstugan vid Hökärret till Torsjö och fick namnet Liljetorpet.

Timmersbergs grenadjäratorp nr: 75 1684-1692

- 1 Timmersbergs soldattorp, Corpralen Niels Skröder, född: Ingen uppgift, källa GMR 1684-1687. Befordras till Furir.
- 2 Timmersbergs soldattorp, Livgrenadjären Carl Aspelång, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1692.

Timmersbergs grenadjäratorp nr: 23 1692-1714

- 3 Timmersbergs soldattorp, Livgrenadjären Nils Jönsson Mörck, född: ingen uppgift, källa GMR 1692-1701.
- 4 Timmersbergs soldattorp, Livgrenadjären Joen Mörk, född: ingen uppgift, källa GMR 1701-1709.
- 5 Timmersbergs soldattorp, Livgrenadjären Mattis Timmerman, född: 1679 i Drothem, källa GMR 1709-1712.
- 6 Timmersbergs soldattorp, Livgrenadjären Oluf Kijhlman, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1714.

Timmersbergs grenadjäratorp Hökärret nr: 23 1714-1897

- 7 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Olof Larsson Timmerman, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1714-1741. Bonde, hemma i landet som späder, Avsk 1741
- 8 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Sven Nilsson Rystedt, född: ingen uppgift, Östgöte, källa GMR 1741-1742. Död 1742
- 9 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Jonas Timmerman, född: 1713 Östgöte, källa GMR 1743-1757. Avsk 1757

- 10 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Erik Andersson Timmerman, född: 1736 Östgöte, källa GMR 1757-1758. Generalmönstring i Peene.
- 11 Vakans, källa GMR 1758-1761.
- 12 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Erick Tiberg, född: 1735 Östgöte, källa GMR 1761-1773
Längd 165 cm, ont i axlar och rygg, gift, Avsk 1773.
- 13 Vakans, källa GMR 1773-1776.
- 14 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Nils Tiberg, född: 1757 i Kalmar, källa GMR 1776-1783
gift. Död 1783.
- 15 Vakans, källa GMR 1783-1785.
- 16 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Lars Tiberg, född: 1767 i Yxnerum, källa GMR/Hfl
1785-1807. Tapperhetspenning.
- 17 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Carl Timm, född: 1786 i Landeryd, källa GMR/Hfl
1807-1814. Död 1814
- 18 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Johan Simm, född: 1794 i Björsäter, källa GMR/Hfl
1815-1821. Avsk 1821.
- 19 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Jacob Storm, född: 1798 i Östra Ryd, källa GMR/Hfl
1821-1828. Avsk 1828.
- 20 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Anders Ferm, född: 1804 i Örtomta, källa GMR/Hfl
1828-1855.
- 21 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Peter Johan Ferm, född: 1833 i Östra Ryd, källa Hfl
1855-1886.
- 22 Torpet Hökärret, Livgrenadjären Emil Oskar Lindqvist/Frej, född: 1866 i Östra Ryd, källa
Hfl 1887-1897. Sista Livgrenadjären i Hökärret

Jon Timmerman kyrkvaktare.

På sockenstämma den 15 maj 1763 blev avskedade soldaten Jon Timmerman tillsatt som kyrkvaktare. Det beslutades också att man skulle låta göra en kapprock av brunt kläde med blå uppslag till den nya kyrkvaktaren. (Det var tanken att en speciell klädsel skulle ge honom en särskild status.)

Det skulle också tillverkas en ny käpp med skallra åt kyrkvaktaren, även kallad spögubben, vilken han kunde använda till att väcka sovande kyrkobesökare.

Kihls rote före 1692: Kihls frälse ½ mantal, Brogården ½ mantal, Gölja ½ mantal, Lilla Eke ¼ mantal.

Kihls rote efter 1692: Kihls frälse ½ mantal, Brogården ½ mantal, Gölja ½ mantal, Lilla Eke ¼ mantal, Övertorp ½ mantal.

Första gången det här torpnamnet förekommer i skrift i samband med en soldat är år 1688. Det kallas då Sånnen. Senare får det namnen Sand och Sanden.

På storskiftes kartan från 1768 över Kihls by är torpet markerat på samma plats som nuvarande Sanden.

Vid en förrättning år 1865 bestämdes att Sanden skulle upphöra som soldattorp och att dess torpnummer 24 istället skulle överföras till soldattorpet Knutstorp.

Soldattorpet Knutstorp hade tidigare nummer 26. Det numret fick i stället torpet Smedstorp, som blev nytt soldattorp.

Kihls frälse grenadjärtorp

Sanden 2006

Kihls frälse grenadjäratorp Sånnen nr: 68 1684-1687

- 1 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Matthias Staphansson Kihl, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Kihls frälse grenadjäratorp Sånnen nr: 24 1687-1762

- 2 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Matthias Staphansson Kihl, född: ingen uppgift, källa GMR 1767-1797.
- 3 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Per Kijhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1697-1709.
- 4 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Erich Kijhl, född: 1679 i Tåby, källa GMR 1709-1712.
- 5 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Conelius Kijhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1715
- 6 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Carl Andersson Kijhl, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1715-1740. Bonde, Avsk 1740.
- 7 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Nils Nilsson Brostedt, född: 1715 Östgöte, källa GMR 1740-1742. Död 1742 på skeppet St:Oluf.
- 8 Torpet Sånnen, vakans, källa GMR 1742-1743.
- 9 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Olof Pährsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1743-1743. Död 1743 i Malmö.
- 10 Torpet Sånnen, vakans, källa GMR 1743-1747.
- 11 Torpet Sånnen, Livgrenadjären Jonas Pehrsson Kijhl, född: 1725 Östgöte, källa GMR 1747-1762. GMR i Peene, fången 1759. Död 1762 i Karlskrona.

Kihls frälse grenadjäratorp Sand / Sånnen nr: 24 1762-1784

- 12 Torpet Sand/Sånnen, vakans, källa GMR 1762-1769.
- 13 Torpet Sand/Sånnen, Livgrenadjären Nils Kihlberg, född 1746 Östgöte, källa GMR 1769-1784. Gift, Avsk 1784. (Se berättelsen om brännvinspannan sid 38,39)

Kihls frälse grenadjäratorp Sanden nr: 24 1784-1863

- 14 Torpet Sanden, Livgrenadjären Olof Kihlström, född: 1759 i Östra Ryd, källa GMR / Hfl 1784-1800.
- 15 Torpet Sanden, Livgrenadjären Jonas Brask, född 1777 i Ringarum, källa GMR / Hfl 1800-1832. Avsk 1832.

16 Torpet Sanden, Livgrenadjären Johan Roth, född 1811 Östgöte, källa GMR / Hfl 1833-1857. (se kontrakt sid 37) Sista soldaten på torpet Sanden.

17 Torpet Sanden, vakans, källa GMR 1857-1863.

Kihls grenadjärort nr: 24 Sanden.

Bönderna Stephan Björling och Haquin Bergström var ägare till två frälsegårdar i Kil

Dessa gårdar var stamrote för grenadjärort nr 24 Sanden.

Strörotarna Gölja, Övertorp och Lilla Eke hade försummat att betala tomtören under flera år.

De blev av den orsaken instämnda för tinget i mars 1796. Tomtöre el. planpenning var ersättning från strörotarna till stamroten för intrånget som soldattorpet utgjorde.

Vid rättegången ifrågasattes om någon av de andra gårdarna hellre ville ha soldattorpet på egen mark än att betala planpenning. Så blev det inte.

Här följer ett utdrag från domboken som beskriver hur soldattorpet kom till och vilka förmåner som hörde till.

” Ödmiuk Memorial Till Skiärkinds Wälloflige HäradsRätt, Rörande Tomtöre ehl. Torplegan för Soldattorpet på Kihls ägor No 24. (Sanden)

1o Sedan kongl maijts år 1685 i nåder förordnat mäd torpställe för Soldater, blef stufwa med förstufwa först upsatte, innan di andre husen medhinas kunde, åker och äng dertil upodlad.. Emedlertid blef stugan af honom bebod, ok innehade en liten så kallad kåhl säng. Hwarföre ströroten årligen skulle til stamroten betalla en Sr Smt, som blef kallad planpenningar till des roten med samlad hand fik sätta alt uti brukbart stånd. På wilkens ägor som då öfwerenskommet blef, försäkrandes stamroten, som så blef kalad, å wars ägor torpet blef bygd, at för mistning af sine ägor, skulle undfå af ströroten wedergiälning.

2o Detta torp No 24 har årligit 3 ferdingslands utsäde. Höö til 3 a` 4 las, föder 2ne kor, en körtamder stut, 3 a` 4 st. får, skog til wedbrand ok mulbete för creaturen.....”

Undertecknat 7 Mars 1796

Stephan Björling

Haquen Bergström

År 1833 undertecknades följande kontrakt

Mellan undertecknade är följande Contractet upprättadt

Att Skråroten till N° 24 kuhl: Östra Ryds Loken
betaler årligen Thomidag i Tunna Råg af hvarje
Hållt Hemman, som efter markgångspris för
vandlas, som Trettitwa 32 Skillingar Banko
för Robetet

Detta Contractet tager sin början
med innesvarande år

Med föreskrifne Contractet förklarar
vi oss nöjde och förbinden oss dess

Obruttliga efterlefnad och fullgörande
Betyga kuhl den 4 Juni 1833

A: Rydberg

å Respective Föredagares
Wagnar för 2 hemman Öfvertorp

Som anmodan igenom

E: F. Hammelhjelm

Jonas andersson i Wäby Rått

magnus andersson i Lilla Eke

På en gång närvarande Männen underskrifves

A. Wahlberg,

A. Melneström

Pro Proquartitane

Nils Kihlberg nr 24 Sanden.

Natten till den 10 december 1778 var två män sysselsatta på taket till Östra Ryds kyrkobod. Med yxa som verktyg bröt de upp brädor för att kunna komma in i huset. Boden låg utmed kyrkomuren. En av männen kröp in genom den uppbrutna gluggen och kunde öppna en lucka inifrån. Orsaken till inbrottet var att de skulle ta ut en av 17 konfiskerade brännvinspannorna som var insatta i boden. Den pannan som de var ute efter var konfiskerad hos bonden Jacob Olofsson i Ullstorp.

På förmiddagen efter inbrottet såg organisten Hallberg spår och trampningar vid boden och på kyrkogården i den nyfallna snön. Med hjälp av klockardrängen Berggren besiktade han vad som skett. Av spåren att döma såg de att brännvinspannan varit nedsatt i snön utanför boden och att den stora kyrkostegen som de använt var tagen på kyrkogården och upprest på bodens södra sida.

De följde sedan spåren från boden till Hållingsby tomt vidare över Hållingsby hage och Prästgårdshagen till Landbyvägen och åter till klockaretomten vid kyrkan. Därifrån ledde spåren genom kyrkogrinden förbi fattigstugan och en bit på vägen mot Hållstad, vidare över åkrarna till Ullstorp grind där de båda tjuvarna skilts åt. Det ena spåret slutade vid en av Ullstorps ladugårdar. Det andra kunde följas mot Kulefall och Hanerikssidan.

Inbrottet i kyrkoboden avhandlades på ett urtima ting vid Åkerby i Gårdeby den 16 december samma år. Ingen skyldig kunde fällas för brottet vid detta tillfälle.

Drygt fem år senare gav sig den skyldige till känna. Vid en auktion i Stora Torsjö 29-3 1784 berättade Nils Kihlberg, knekt för rote no 24 Kil, att han stulit brännvinsredskapen i kyrkoboden. Sex namngivna personer hörde hans bekännelse.

Senare besöktes Kihlberg av landsfiskal Widegren hemma i soldattorpet Sanden, han var då sängliggande. Knekten berättade då frivilligt och som det såg ut ” med ånger och ett svidande hjärta ” vad han gjort..

Han hade tidigare bekänt sin missgärning för sin själasörjare, hjälpprästen i Östra Ryd komminister Cederlöf. Då var också korpralen Ekström i Sandsveden närvarande. Kihlberg beklagade sig senare över att prästen ” inte hade kunnat ge hans uppväckta och sårade samvete någon tröst och hugsvalelse.”

Nils Kihlberg blev arresterad och tagen i förvar hos fjärdingsmannen Johan Andersson i Hanerik.

Rättegången som följde hölls vid ett urtima ting i Össby by i Gårdeby 14-4 1784.

Nils Kihlberg beskrivs i rättegångsprotokollet som en 35-årig man, född i Yxnerum, lång men klen till växten, dock frisk.

Komminister Cederlöf har i sin attest skrivit att han funnit ganska mycket ont hos Nils, talar om hans arga hjärta, svaga kunskap och lastbara leverne

Nils kompanichef kapten Wallander intygade att han ofta haft klagomål på honom för osanningar, snatterier och annat vanfrevdat uppförande

Korpral Ekström i Sandsveden, Nils närmaste granne, berättade att Nils stulit ett lås på kyrkvallen av smeden Bodberg. I Söderköping skulle han ha stulit barnskor hos rådman Lindstedt.

Bland sina kamrater var han så illa ansedd att de begärt få honom struken ur Rullan. De ville inte tjäna tillsammans med honom. Han hade till och med lovat att mörda den som hade soldattorpet på sina ägor.

Att stölden gått till ungefär som den beskrivs 1778 visar protokollet från 1784. Den andra mannen som var Nils behjälplig när inbrottet skedde var enligt Nils, bonden Per Persson i Kil. Han påstod också att de blivit övertalade till stölden av nämndemannen Lars Larsson i Kil. Nämndemannen Lars Larsson var också kyrkvärd. Organisten Hallberg kunde vittna om att

Lars Larsson i sakristian sagt, när stölden var på tal, ” det vore ingen synd om den (brännvinspannan) blev återlämnad till Jacob i Ullstorp.”

Natten då stölden skedde hade de gömt pannan i en skogsbacke vid Kil men senare gått tillbaka och döljt den i en bergskreva.

Den stulna pannan som Kihlberg lagt beslag på blev åter konfiskerad av länsmannen 1781. Vid den tidpunkten hade han inte gett sig till känna som tjuven i kyrkoboden. Ingen hade misstänkt att det var den stulna pannan som Kihlberg hade hemma hos sig.

Vid konfiskationen var fjärdingsmannen Johan Andersson behjälplig. När Nils något senare hade mött fjärdingsmannen på vägen inemot Söderköping hade han gett Johan en örfil för att han varit med vid förrättningen. För att slippa bli lagförd för örfilen hade han gett fjärdingsmannen 10 plåtar i förlikning

Nils fick böta 300 Dr knt. för innehavet av brännvinsredskapen. Han blev tvungen att låna pengar till böterna, bl.a. av prosten Westelius i Östra Ryd.

Nils Kihlberg blev stämd av bönderna i Kil för att han utspritt rykte om deras delaktighet i stölden. Tingsrätten fann att beskyllningen mot bönderna var obefogad.

Nils Kihlberg blev dömd till att slita 18 par spö för sin brottslighet, 14 par för själva inbrottet och 4 par för att han förklenat böndernas heder och ära. Dessutom skulle han undergå uppenbar kyrkoplikt på tjuvpallen i Östra Ryds kyrka. Spöstraffet verkställdes säkert på tingsplatsen vid Kumla gästgivaregård i Gistad.

Kihlberg fick lämna sin tjänst som knekt p.g.a. sin brottslighet.

I en skrivelse till konungens befallningshavande och till generalmajor Kaulbars beskrev han hur eländigt hans och familjens liv blivit efter uppsägningen. Trots att han i mer än 15 års tid tjänstgjort som soldat för roten, och som han själv tyckte, till sina förmäns nöje förestått sysslan utan minsta fel, mist sin tjänst. Han skrev att han blivit frantagen soldatlegan om 7 Rdr specie och årsväxten vid soldattorpet. Förra hösten hade han varit på arbetskommendering i Karlskrona och när han kom hem därifrån hade han inget att försörja sin familj med. Det årets gröda hade blivit helt bortgånget p.g.a. missväxt. Han försökte med skrivelsen hävda att han blivit oskyldigt dömd och att han blivit förledd till inbrottet i kyrkoboden 1778. Han var fattig och fick ta hela straffet, medan ” rika delägare i förloppet,” blev frikända.

Kihlbergs begäran att få behålla soldatlegan hade inte stöd i den tidens kontrakt med soldaterna. Legan var ett lån och skulle betalas tillbaka till roten, när tjänsten var avslutad

Kihlberg kunde inte med egna medel återställa legan till roten

Kornetten Fredrik Gyllencreutz i Hällerstad antog Nils som dagsverkstorpä på Slättkärr, ett torp på Hällerstads ägor, och betalade legan åt Nils. F.Gyllencreutz skrev i en attest att han gjorde det av ” egen böjelse och utan all slags pretention.”

Den förut nämnda skrivelsen var upprättad av gamla fjärdingsmannen Anders Larsson i Hanerik på Nils Kihlbergs diktamen. Skriften ansågs falsk, skymfelig och förklenlig mot överheten. Tingsrätten dömde såväl Nils Kihlberg som Anders Larsson till 8 dagars fängelse för den respektlösa skrivelsen. Fjärdingsmannen blev dessutom förbjuden att upprätta skrivelser för andra personers räkning i framtiden.

Anders förklarade att han hjälpt Nils av kristligt medlidande med tanke på soldatens hustru och barn som i den dåvarande svåra tiden med tiggeri tvingats rädda sina liv.

Kihls frälse grenadjärtporp Smedstorp nr: 26 1863-1903

Vid den omorganisation som skedde år 1865 med soldattorpen under Kil bildades ett nytt soldattorp, *Smedstorp*. Det byggdes bredvid en backstuga - torp med samma namn. Det fick nummer 26, vilket Knutstorp tidigare haft.

- 1 Torpet Smedstorp, Livgrenadjären Emanuel Grip, född: 1838 i Svanskog / Värmland, källa Hfl 1863-1886.
- 2 Torpet Smedstorp, Livgrenadjären Karl August Stej, född: 1862 i Björsäter, källa Hfl 1886-1887.
- 3 Torpet Smedstorp, Livgrenadjären Johan Melcher Strand, född: 1869 i Drothem, källa Hfl 1887-1903. Sista Livgrenadjären på Smedstorp

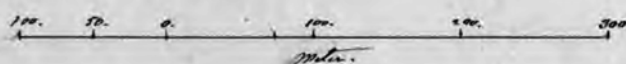
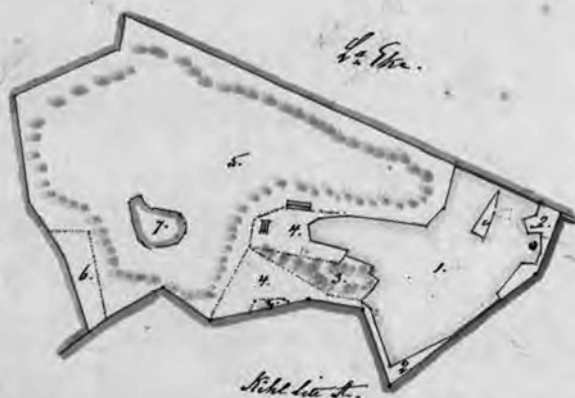
Smedstorp

Sedan ständigt varit i bruk sedan till Smedstorpst. st. 26 a. Kihlsgården i
Östra Ryds socken, Skärkinds härad och Östergötlands län. Stämmer torp i anslutning.

Åker ——— 1 Mk. = 2 t. 0, 2 k. 2
Afrimningsjord ——— 3 - 26 - = 7 - 26, 2 -
Lemna 4 - 26 - = 9 - 27 -

Kihl den 19 September 1881

P. Embeth v. v. v.
Kihlsgården

Harstorps Rote: Harstorp 1 mantal, Harstorp ½ mantal, Gustorp ½ mantal

Grenadjärstorp no 25 Harstorp (Harsveden)

Harstorps grenadjärstorp finns utsatt på en karta över Harstorp från 1714. Det låg på samma plats som nuvarande Harsveden. Första gången som Harsveden finns belagt med soldat är i en doplängd år 1775. Namnet skrivs då Harswea. Torpet har troligen byggts vid indelningsverkets början.

I texten till kartan 1714 uppges torpet ha 28½ kappland åker och äng till 1½ lass hö. Det är 12½ kappland mer än vad 1684 års kontrakt med soldaterna medger. Äng till 1½ lass hö är samma storlek som knektkontraktet anger.

Åren 1810-1831 hade roten ingen soldat. No 25 var under dessa år anslaget som s.k. dubbelnummer till Landby rote. som lön till de officerare vilka var skrivna för Landby.

Harstorps grenadjärstorp nr: 25

Harsveden 2006

Harstorps grenadjärtporp nr: 67 1684-1687

- 1 Harstorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Nills Jönsson Mörk, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Harstorps grenadjärtporp nr: 25 1687-1760

- 2 Harstorps grenadjärtporp, Corpralen Hans Persson Kåck, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1702.
- 3 Harstorps grenadjärtporp, Corpralen Jöns Nielsson Kiöping, född: ingen uppgift, källa GMR 1702-1703. Degraderad för sin liderlighets skull.
- 4 Harstorps grenadjärtporp, Corpralen Harald Fullkopp, född: ingen uppgift, källa GMR 1703-1709.
- 5 Harstorps grenadjärtporp, Corpralen Peer Tiäder, född: 1673 i Tåby Östgöte, källa GMR 1709-1709.
- 6 Harstorps grenadjärtporp, Corpralen Oluf Lustig, född: 1678 i Östra Ryd, källa GMR 1709-1712.
- 7 Harsveden grenadjärtporp, Corpralen Nils Torndöön, född: 1675 i Västra Husby, källa GMR 1712-1720. Kasserad för fallandesot 1720. (Bonde, gift)
- 8 Harsveden grenadjärtporp, Corpralen Anders Ahl, född: 1695 i Tåby Östgöte, källa GMR 1720-1740. Avsk 1740. (Smed)

- 9 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Lars Frostensson, född: 1718 Östgöte, källa GMR 1740-1740. (Smed)
- 10 Harsveden grenadjärtp, Corpralen Jonas Ringborg, född: 1699 Östgöte, källa GMR 1740-1749. Avsk 1749 pga ålder. (Gift)
- 11 Harsveden grenadjärtp, vakans, källa GMR 1749-1750.
- 12 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Lars Botwidsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1750-1758. Död 1758 i Stralsund.(se nästa sida 49)
- 13 Harsveden grenadjärtp, vakans, källa GMR 1758-1760.

Harstorps grenadjärtp Harsveden nr: 25 1760-1907

- 14 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Nyberg född: 1734 Östgöte, källa GMR 1760-1790. Längd 166 cm, ofärdig.
- 15 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Henric Harling, född: 1765 i Gårdeby, källa GMR 1790-1810. Fången i Frankrike 1807-1810
- 16 Harsveden grenadjärtp, vakans, källa GMR 1810-1825. Fördubblingsnummer till Landby.
- 17 Harsveden grenadjärtp, Sergeanten P A Duriets, född: 1802, källa GMR 1821-1826.
- 18 Harsveden grenadjärtp, Furiren O Harlingsson, född: 1806 Östgöte, källa GMR 1826-1831.
- 19 Harsveden grenadjärtp, P Rönn, källa GMR 1831-1832. Död 1832.
- 20 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Petter Harm, född: 1809 i Hägerstad, källa Hfl 1832-1857. Byter namn till Hall 1851, och byter åter namn till Harling 1855. Bor i Sunesberg (Kulefall) 1852-1857.
- 21 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Johannes Hellman, född: 1823 i Östra Ryd, källa Hfl 1857-1863.
- 22 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Gustav Wild, född: 1836 i Rystad, källa Hfl 1863-1890.
- 23 Harsveden grenadjärtp, vakans, källa Hfl 1890-1892.
- 24 Harsveden grenadjärtp, Livgrenadjären Karl August Hallberg, född: 1866 i Värna, källa Hfl 1892-1907. Sista Livgrenadjären i Harsveden

Petter Harm stämd för olaga skogsavverkning.

20 oktober 1835 var grenadjären Petter Harm i Harsveden instämd till tinget för olaglig skogsavverkning på Hummelsätter. Kärande vid rättegången var skogvaktaren på Sörby i Örtomta. Hummelsätter och Sörby hade samma ägare.

En dräng från Hummelsätter hade kommit till skogen, där han på avstånd hört två män prata, och funnit Harm och torparen i Harstorps skogstorp vid några nyfällda tallar. De hade då genast avlägsnat sig från stället. Vittnet fann det misstänkt att de så hastigt gett sig iväg. Harm förklarade senare att de inget hade med träden att göra utan träffats där av annan orsak.

Skogvaktare Söderström hade besiktigat avverkningen och sett spår av kälkar som ledde in på Harstorps ägor. Vid Harstorps soldattorp hade han funnit soldaten sysselsatt med skrädning av ett träd. Skogvaktaren ”*anbragte stämpel* (på trädet) *med sin skogshammare som Harm gjorde osynligt med yxhugg.*” Soldaten sade att han köpt och fått virke av Harstorps rotebönder

Två vittnen var närvarande. Det ena kände igen det trädet, från skogen, som Harm höll på att tillreda hustimmer av. Det andra vittnet visste att Harm föregående år fört skrätt hustimmer till Norrköping.

Ärendet var uppe vid tinget flera gånger. 29 september 1836 fick Harm tillåtelse af häradsrätten att befria sig från misstanke om brott genom att avlägga värjomålsed. Senast 14 dagar före nästa ting skulle han uppvisa attest från sin själasörjare att han ”*undergått warning för mened och är worden förestäld om edgångens wigt och följd.*”

När målet skulle avgöras 13 februari 1837 meddelade käranden att parterna förlikts och därför kunde häradsrätten lägga ner rättegången.

Kihl frälse rote: Kihl frälse 1 mantal, Hanerik ½ mantal, Häjan ½ mantal, Ottestorp ½ mantal.

Knutstorp grenadjärthorp no 26.

År 1691 döptes ett barn till soldaten Anders Kijlman i Knutstorp. Det är första belägget på en soldat knuten till det här torpet.

Knutstorp är utsatt på storskifteskartan över Kil 1768 på ungefär samma plats där det fortfarande ligger.

Vid en förrättning år 1865 bytte Knutstorp torpnummer från 26 till 24. Knekttorpet Sanden som haft nummer 24 upphörde som soldattorp.

Torpnumret 26 som Knutstorp haft överfördes till ett nybyggt soldattorp, beläget vid Smedstorp. Det nya torpet fick också heta Smedstorp.

Kihls frälse grenadjärthorp

Knutstorp 2005

1870

1732

Kihls frälse, grenadjärtorpet Knutstorp nr: 71, 1684-1687

- 1 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Anders Nillsson Kijhlman, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Kihls frälse, grenadjärtorpet Knutstorp nr: 26, 1687-1863

- 2 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Anders Nillsson Kijhlman, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1709.
- 3 Torpet Knutstorp, Corpralen Peer Tjäder, född: 1673 i Tåby, källa GMR 1709-1712, kommenderad till flottan.
- 4 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Anders Andersson Kihlman, född: 1691 Östgöte, källa GMR 1712-1717. Död 1717 i Stettin, Tyskland.
- 5 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Bengt Persson Törngren, född: 1692 Östgöte, källa GMR 1717-1744. Avsk 1744. Gift.
- 6 Torpet Knutstorp, vakans, källa GMR 1744-1748.
- 7 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Sune Sunesson Hult, född: 1719 Östgöte, källa GMR 1748-1761. GMR i Peene, fången 1759, Avsk 1761.
- 8 Torpet Knutstorp, vakans, källa GMR 1761-1762.
- 9 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Fred Pihlgren, född: 1746 Östgöte, källa GMR 1762-1781. Sjuk, hemma på roten, volontär, befordrad till furir.
- 10 Torpet Knutstorp, Volontären Nils August Walander, född: ingen uppgift, källa GMR 1781-1785
- 11 Torpet Knutstorp, vakans, källa GMR 1785-1788.

- 12 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Olof Kihlander, född: 1765 i Gryt, källa GMR 1788-1791. Död 1791.
- 13 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Per Kihl, född: 1769 i Östra Ryd, källa GMR 1792-1810
- 14 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Lars Kihlstedt, född: 1783 i Östra Ryd, källa GMR 1810-1832
- 15 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Eric Kihl, född: 1811 i Östra Ryd, källa GMR 1832-1863

Kihls fräse, grenadjärtorpet Knutstorp nr: 24, 1863-1900

- 16 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Karl Fröjd, född: 1836 i Yxnerum, källa Hfl 1863-1889
- 17 Torpet Knutstorp, Livgrenadjären Johan Reinhold Fröjd, född: 1868 i Åtvid, källa Hfl 1889-1900. Sista Livgrenadjären på Knutstorp.

Minsk 1708.

I vilken omfattning brevväxling förekom mellan Östra Ryds soldater i fält och hemmen är svårt att bedöma. Det finns några få exempel. Ett sådant brev är skrivet i Minisch (Minsk i nuvarande Vitryssland.) Det är daterat den 7 april 1708 och skickat till soldathustrun Lisbeta Ingemundsdotter i Knutstorp från hennes man Anders Kihlman, han vill att hon ska förmå Olerums rotebönder att betala henne den skuld som Olerums soldat Carl Hansson Åhl ådragit sig när han lånat 20 Daler kopparmynt av Anders. Båda två var på marsch med den svenska hären österut 1708.

Soldathustrun gick till tinget med sin begäran att få ut pengarna. Carl Hansson Åhl hade innestående medel hos roten, vilka hon tyckte borde användas. Tingsrätten beslutade att Olerums rotebönder utan ”gensägelse” skulle betala skulden.

Enligt domboken är brevet daterat den 7 april. Av betydligt mer tillförlitliga källor vet man att armén på väg mot katastrofen i Poltava passerade Minsk den 7 **juni** 1708.

Kanske är det här sista beviset på att en av Östra Ryds soldater fortfarande var i livet vid den här tidpunkten. Ingen av soldaterna återvände till Östra Ryd efter marschen mot Poltava.

Knutstorp volonterat.

I november 1785 begärde nämndemannen L.Larsson i Kil vid tinget att få en syn och besiktning av soldattorpet Knutstorp utförd. Under 4 år hade torpet varit utarrenderat och haft civilt boende, men ingen soldat.

Nu skulle torpet ”volonteras” och försättas i beboeligt skick Det var angripet av röta i syllén och golv och hade bristfälligt tak. Den kostnad som roten hade haft för en knekt skulle i stället tillfalla en volontär. (Volontär= frivilligt tjänande soldat med syfte att bli officer.)

Den knappt 15-åriga Nils August Wallander, son till kapten Sven Wallander på Viggeby i Skärkind, blev den volontär som fick soldattorpet till underhåll. Han bodde aldrig i Östra Ryd.

Strörotarna som normalt var skyldiga till underhållet av soldattorpet ville inte delta. De tyckte att ägarna av stamroten själva kunde stå för kostnaderna, eftersom de fick arrendet för egen del. Knekttorpet låg på stamroten. Men då förfallet på torpet inte kunde ha skett på så kort tid som 4 år ansåg tingsrätten att underhållet skulle delas i proportion till hemmanstalet på gårdarna i roten.

Hummelsätters rote: Hummelsätter 2 gårdar á 1 mantal, Önstorp ¼ mantal

Hummelsätters grenadjäratorp

Hummelsätters soldattorp är exempel på ett av de soldattorp i Östra Ryd som är svårt att lägesbestämma under indelningsverkets första tid. Det anges inte med eget namn på lång tid. I generalmönsterrullorna nämns aldrig namnet på soldatens bostad. Mantalslängderna ger inte heller någon upplysning. Där nämns knekten bara som "soldaten". Hans hemvist anges inte. Vid en syn på Hummelsätters soldattorp 1752 var knekten Humla närvarande. Torpet var bättrat och blev godkänt.

I Östra Ryds doplängd 1763 kan man se att knekten Israel Hummelman blivit far. Han bor då i Hummelsätters soldattorp. 1773 blir han far på nytt. Då kallas bostaden för Hummelsätters-torpet. I 1797 års husförhörlängd har soldattorpet fått namnet Hummelhagen.

En karta över Hummelsätter från 1817-18 visar var Hummelhagen låg. Om Hummelhagen varit platsen för Hummelsätters soldattorp från början går inte att bevisa.

På 1817-18 års karta nämns inte att Hummelhagen är soldattorp. Soldaten har tydligen fått ny bostad någon gång mellan åren 1797 och 1817.

Vid platsen för en bosättning som senare fick heta Mellantorpet är "soldatens åker" och "soldatens äng" markerade på samma karta. Två hustecken är utritade vid platsen och man kunde förvänta sig att de i klartext skulle utvisa "soldattorpet". Så är inte fallet.

Namnet Mellantorpet nämns inte nämnt förrän 1867. Då är soldaten skriven på ett nytt ställe.

Åren 1867-69 bor soldaten i Skuggan.

1869 blir Hummelnäs el. Näset knektens nya bostad., och förblir så till dess att indelningsverket upphör.

Näset omkr 1920, Karl och Sofia Albertina Andersson med sonen Erik Karlsson

Hummelsätters grenadjärtorp nr: 64, 1684-1687

- 1 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Bengt Olufsson Humbla, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Hummelsätters grenadjärtorp nr: 27, 1687-1759

- 2 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Bengt Olufsson Humbla, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1709.
- 3 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Nills Humbla, född: 1675 i Linköping källa GMR 1709-1714.

- 4 Hummelsätters grenadjärtorp, livgrenadjären Nila Andersson Humbla, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1714-1718. Kommenderad till sjöexpedition 1714,. Död 1718. (Bonde)
- 5 Hummelsätters grenadjärtorp, vakans, källa GMR 1718-1719.
- 6 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Peer Jönsson Öfwerman, född: 1680 Östgöte, källa GMR 1719-1722. Hemkommen från Dansk fångenskap 1719. Kasserad 1722.
- 7 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Niels Olsson Östgöte, född: 1708 Östgöte, källa GMR 1722-1730. Avsk 1730 pga liderlighet på roten begången.
- 8 Hummelsätters grenadjärtorp , Livgrenadjären Måns Larsson Humbla, född: 1705 Östgöte, källa GMR 1730-1758. Sjuk på Rügen i Pommern. (Se om Måns Humblas bortgång sid 62)
- 9 Hummelsätters grenadjärtorp, vakans, källa GMR 1758-1759.

Hummelsätters grenadjärtorp Hummelsäterstorpet nr: 27, 1759-1790

- 10 Torpet Hummelsäterstorpet, Livgrenadjären Israel Hummelman, född: 1730 Östgöte, källa GMR 1759-1790. Längd 168 cm, Avsk 1790

Hummelsätters grenadjärtorp nr: 27, 1791-1797

- 11 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Lars Hummer, född: 1767 i Värna, källa GMR 1791-1792.
- 12 Hummelsätters grenadjärtorp, Livgrenadjären Lars Hult, född: 1771 i Björsäter, källa GMR 1792-1797.

Hummelsätters grenadjärtorp Hummelhagen nr: 27, 1797-1810

- 13 Torpet Hummelhagen, Livgrenadjären Lars Hult, född: 1771 i Björsäter, källa GMR 1797-1810. Fången i Frankrike 1807-1810.

Hummelsätters grenadjärtorp Mellantorpet nr: 27, 1810-1869

- 14 Torpet Mellantorpet, Livgrenadjären Carl Hult, född: 1775 i Örtomta, källa GMR 1810-1818.
- 15 Torpet Mellantorpet, Livgrenadjären Anders Hellman, född: 1789 i Skärkind, källa GMR 1818-1836. Avsk 1836
- 16 Torpet Mellantorpet, Livgrenadjären Nils Peter Öhman, född: 1816 i Askeby, källa Hfl 1837-1869. (Bor åren 1867-1869 i Skuggan)

Hummelsätters grenadjärtorp Näset nr: 27, 1869-1896

- 17 Torpet Näset, Livgrenadjären Per August Hummel Hellberg, född: 1844 i Östra Ryd, källa Hfl 1869-1896. Byter namn till Hellberg vid generalmönstringen 1878. Sista livgrenadjären i Näset.

Måns Humbla.

Måns Larsson Humbla som varit knekt för Hummelsätters rote bodde i Pålackaretorpet på Syttorps ägor hos sin son Lars Månsson. Den 5 maj 1768 gick den sjuttioårige Måns Humbla ut för att fiska. Han rodde ut i en öka på Mellansjön för att vittja en mjärde. Pålackaretorpet låg nära sjön. Efter drygt en timma började Lars och hustrun sakna Måns och sökte efter honom vid sjön. De fann ökan i sjön och Måns hängande död över relingen med huvudet i vattnet. Det tycktes som om han fallit baklänges i sjön och varit för svag att hjälpa sig upp i båten.

Måns Humblas död behandlades vid häradstinget. Man ville ta reda på om han dött en naturlig död eller bragt sig själv om livet. Så vitt tingsallmogen visste hade han inte varit behäftad med yrsel eller sjukdom. Dessutom var han en stilla och gudfruktig man som nyttjade sina salighetsmedel och inte trätte eller tvistade med någon. Han hade olyckligtvis fallit i sjön och därför kunde *"hans döda kropp ärliga begravas"*.

Rotetavla för Hummelsätters rote, satt på soldattorpets gavel. Finns på Östergötlands länsmuseum.

Carl Hult f.d. livgrenadjär i Hummelsätter.

Skärkinds häradsrätt 25 april 1846.

Avskrift.

Kronolänsmannen S.H. Almgren hade för begånget olofligt tillgrepp uti oxhuset vid Landby frälse hemman denna församling, låtit för tvenne gånger för stöld straffade, förre Lifgrenadiern Carl Hult på Hörstorps ägor (Tallbacken) och anhöll att ransakning med honom nu måtte företagas. Hult framställdes således inför rätten, dervid ej allena bemålde Kronolänsmannen, än ock förvaltaren af Landby frälse egendom som nämndemannen Anders Jonsson, woro tillstädes, berättande denne sistnämnde, att natten till d. 11 sistledne Februarii, olofligen tillgripits vid Landby uti oxhuset förwaradt sämre höfoder, och på skäligen misstanke emot Hult upkommit. Drängen Per Busser vid Landby skall hafva varit i samråd med Hult om tillgrepet, och hvilken i sin vård haft nyckeln till oxhuset, utburit fodret i säckarne utanför huset och till Hult det öfverlemnadt.

Kyrkoherde Joh. Dan. Gustafsons attest:

”Backstugusittaren Carl Hult från Tallbacken å Hörstorps ägor, inom nedanskrefne församling, är född år 1775 i Örtomta, eger swag Christendoms-kunskap, och har för 2ra resan stöld i Norrköping år 1840 blifvit afstraffad med 17 par spö, samt uppenbar Kyrkoplikt. Det warder härmed på wederbörande Kronoåklagares begäran till bewis om Carl Hult meddeladt af Ö.Ryd den 25 April 1846.”

Joh. Dan. Gustafsson
p & p

Tilltalade Hult, af medelmåttig wäxt, med gammalt, blekt, trindlagdt ansigte, blåa ögon, tunt grågult hår, klädd i blå räck med.... Och byxor, randig wäst, skor och hatt, samt fängslad med fotboja. Sade sig wara född i Örtomta församling år 1775 i torpet Grönborg på Höfversby hemmans ägor, der fadren skräddare Björn Göös då haft sitt hemwist, och sedan vistades i faderns hus till 12 års ålder, kom han i tjenst på åtskillige ställen inom Björsätter och Örtomta socknar, tills han blef antagen till Lifgrenadier 1799, för Fröö hemman i Skärkind Sn, bewistade kriget emot fransmännen 1805, blef jemte andre svenska soldater tillfångatagne och förde till Frankrike, men frå fångenskapen befriade efter 5 års förlopp och återkom till Sverige, återigen antagen till Lifgrenadier för Hummelsätters rote i denna församling på hwilken Lifgrenadieren tjent 8 år, derefter såsom för snatteri anklagad, förafskedad för denna snatteriförbrytelse.....

Utslag.

..... Carl Hult för tredje resan stöld i i förhållande till det tillgripnas värde afstraffas med 1 par spö, undergå uppenbar kyrkoplikt i Östra Ryds kyrka samt derefter försändas till Malmö fästning att derstädes under 3ne års tid hållas i arbete.

Carl Hult var vid rättegångstillfället 71 år gammal. Hovrätten fastställde domen den 29 maj 1846.

Hörstorps rote: Hörstorp 2 gårdar á 1 mantal, Backa ¼ mantal

Hörstorps grenadjärtorp

**Öhlingsbo ca 1930, Livgrenadjär Karl August med hustrun
Margareta Lovisa Blick**

Hörstorps grenadjärtporp nr: 28 Ölingsbo.

Laga skifteskartan över Hörstorp från 1852 är första säkra belägget på var Hörstorps soldattorp låg. Kartan visar att platsen var nuvarande Ölingsbo. Det finns inget som tyder på att torpet legat på annan plats.

Ölingsbo förekommer med soldat år 1774 i Östra Ryds dopbok, men skrivs då Örlingsbo. Torpets namn kan säkerligen härledas till soldatnamnet Hörling. Tre soldater i följd bar namnet Hörling under åren 1688-1719.

Torpet var troligen soldattorp även under äldre indelningsverket. Byggnationen på torpet kasserades av häradsrätten (före) 1697 och kan ju inte vara nyuppsatt 1683 vid det nya indelningsverkets införande och blivit förfallet på så kort tid.

Anledningen till att de dåliga husen vid Hörstorps soldattorp behandlades vid tinget 1697 var att ströroten Backa försummat sin del av underhållet under 5 år. Brukaren av Backa fick böta 10 daler kopparmynt.

Vid 1750 års syn på soldattorpet befanns spiseln och bakugnen bristfälliga. Soldaten Rydbom ansåg att det var rotehållarnas sak att hålla ” stufwemuren ”, i gott skick. Häradsdomaren A. Håkansson som förde rotens talan androg att soldaten fått tre halvspannland ($\frac{3}{4}$ tunnland) åker utöver kontraktet för att han själv skulle stå för ” torpets täckande och husens reparation ”.

År 1813 var Jon Narstedt knekt för Hörstorp. Han stämde rotehållarna till tinget med påstående att de inte betalat honom ” släplönen ” för 1810 och 1811. (Släplön förklaras i domboken som soldatens ersättning för att han själv håller sig med kläder.)

Roten hävdade även den gången att soldaten hade mer åker och äng än vad författningarna tillskrev honom, och att han därför själv skulle stå för kläderna.

Ett års släplön var värderad till 1 tunna råg och 1 tunna korn.

Efter uppmätning av torpet visade det sig att det bestod av drygt 1 tunnland åker och minst 6 lass ängshö. Man hänvisade till 1685 års kungliga resolution, vilken tillerkände soldaten $\frac{1}{4}$ tunnland åker och $1\frac{1}{2}$ lass hö.

När målet var uppe till behandling vid tinget var Jon Narstedt utkommenderad i fält varför saken blev uppskjuten till hans hemkomst från kriget.

Soldat-kontrakt. (avskrift)

Med drängen Sven Jonas Lindberg (Narstedt), som tjenar hos Lars Jonsson uti Ramshult uti Åtweds sochn, hafwer undertecknade öfwerenskommit och accorderat att blifwa grenadier för Hörstorps Rote No 28 Lifcompag. uti Östra Ryd sochn, han skall utaf roten 16 rd. 32 s Bco eller 25 Rd uti Riksgäldsmynt och full uppklädning, kapott och uppsatt torp och skjuts och matsäck till större och mindre möten och en tunna råg och en tunna korn uti släplön, den ordinarie lön 2 rd 11 s. uti rgd*. en fjerdedel Lars i Backa betala 1 rd 12 s. uti släplön (se tidigare stycke) och ök att bruka åkren med för skälig betalning.

Hörstorp den 22 Maji 1810 Swen Jonas Lindberg.

Jonas Jonsson

Lars Andersson

Måns Andersson

*2 riksdaler och 11 skilling i Riksgäld

Hörstorps grenadjärstorp nr: 60, 1682-1687

- 1 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Pehr Jacobsson Hörning, född: ingen uppgift, källa GMR 1682-1687. Rymmer 1687.

Hörstorps grenadjärstorp Hörstorpeterpet nr: 60, 1687-1688

- 2 Torpet Hörstorpeterpet, vakans, källa GMR 1687-1688.

Hörstorps grenadjärstorp nr: 28, 1687-1772

- 3 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Per Larsson Hörning, född: ingen uppgift, källa GMR 1688-1709.
- 4 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Mårten Hörning, född: 1679 i Östra Ryd, källa GMR 1709-1712. Kommenderad till flottan.
- 5 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Lars Hörning, född: 1693 Östgöte, källa GMR 1712-1719. Död 1719. (Skomakare)
- 6 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Hindrich Olsson Rydbom, född: 1701 Östgöte, källa GMR 1719-1741. Död 1741 på galärena.
- 7 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Bengt Svensson, född: ingen uppgift, källa GMR 1742-1742. Död 1742.
- 8 Hörstorps grenadjärstorp, Livgrenadjären Nils Andersson Rydbom, född: 1719 Östgöte, källa GMR 1743-1763. GMR i Peene, fången 1759, död i fångenskap 1763.
- 9 Hörstorps grenadjärstorp, vakans, källa GMR 1763-1772.

Hörstorps grenadjärstorp Öhlingsbo nr: 28, 1772-1901

- 10 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Jonas Rydbom, född: 1751 Östgöte, källa GMR 1772-1799. (Gift)
- 11 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Anders Narstedt, född: 1770 i Kullerstad, källa GMR 1799-1809. Död i fält 1809.
- 12 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Jon Narstedt, född: 1790 i Söderköping, källa GMR 1809-1839.
- 13 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Nils Fredric Hjort, född: 1818 i Björsäter, källa Hfl 1839-1848.
- 14 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Johan Erik Hård, född: 1828 i Örtomta, källa Hfl 1848-1864
- 15 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Frans Blick, född: 1840 i Mysjö, källa Hfl 1864-1886.

16 Torpet Öhlingsbo, vakans, källa Hfl 1886-1893.

17 Torpet Öhlingsbo, Livgrenadjären Karl August Blick, född: 1873 i Östra Ny, källa Hfl 1893-1901. Sista Livgrenadjären i Öhlingsbo.

Uppmärksamhet! Detta är inget bindningsdokument. Skickat.
Robert Lundgren
N:o 28.

Kontrakt.

Emellan underskrifne Rote-intressenter i Roten N:o 28 *Kontorp*
vid *K - i - P* Kompani af Kongl. 1:sta Lif-Grenadier-
Regementet och *Carl August Petersen* är följande öf-
verenskommelse träffad till n:gonnast eft:trättelse, såvitt han till Grenadier för
detta Nummer blifvit antagen.

1:o Sedan *Carl Aug. Petersen* blifvit af Kompani-Chefen antagen
erhåller han i handpenningar *2 R.*

2:o Efter att vid instundande Rekruttering hafva blifvit approberad erhåller Karlén
sin med Roten öfverenskomna lön, bestående af *10 R.*

3:o Till den dag, som af Kompani-Chefen bestämmes, upplåde vi honom för en
gång med följande Persedlar, näml: 1 Kapott af Kläde, 1 Lännerock, 1 par
Byxor, 1 par Stöfvar, 1 par Strumpor och 1 Skjorta, samt ett par lina half-
solor. Alla dessa persedlar i fullkomlig likhet med de för Kongl. 1:sta Lif-
grenadierregementet fastställda modeller.

4:o Emottager Grenadieren torpet till afgördd, sådant den sist afgångne Grena-
dieren detsamma innehafte, vid den tid författningarne föreskrifva med:

5:o Grenadieren erhåller desutom årligen:

Källösa rote: Källösa 1 mantal, Sävestorp 1 mantal, Boda ¼ mantal

Sandfors 2006

Källösa grenadjäratorp nr: 29

Soldattorpet till rote no 29 finns utsatt på en karta från 1734 över Källösa. Det låg nära gränsen till Tåby på ungefär samma plats som nuvarande Skogalund. Det är troligen samma torp som förekommer med soldat i Östra Ryds dopbok 1745. Torpet kallades Smällan.

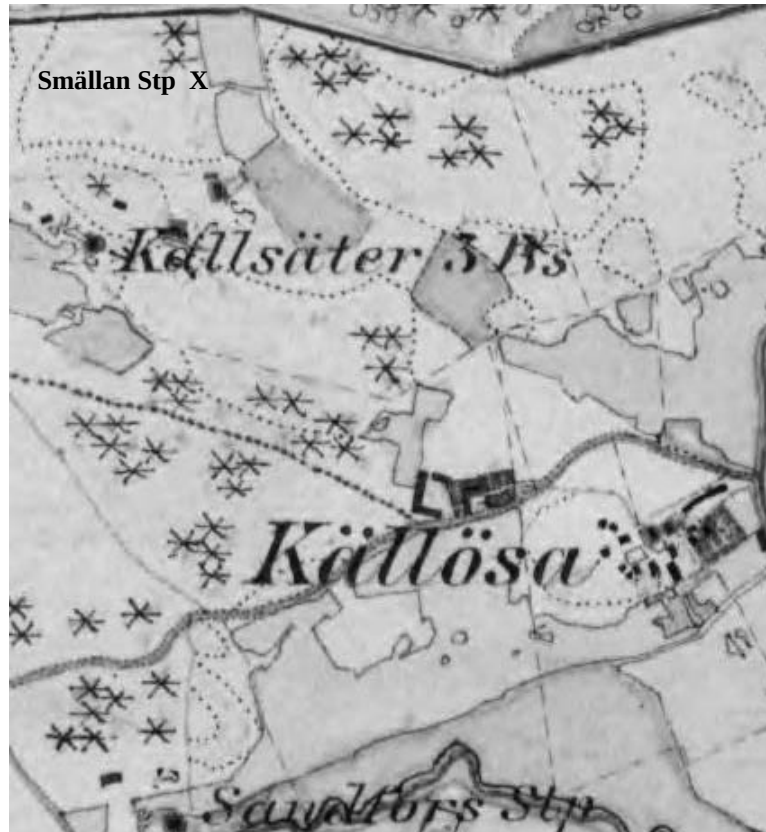
Vid laga skifte på Källösa 1848-49 beslutades att soldattorpet skulle flyttas till ett nytt ställe. 1839 hade torpet Åtorp upphört och på den platsen skulle soldattorpet förläggas. Det är samma ställe som nuvarande Sandfors

I laga skifteshandlingarna beskrivs husen som skulle flyttas från Smällan till Sandfors så här. ” Stuga och kök samt vind under tegeltak och ladugårdshus.”

Knektstugan byggd på fel ställe.

På 1690-talet bestod Källösa av två gårdar, en skattegård och en frälsegård. I Källösa var skattegården stamrote och skulle ha knekttorpet på sin mark. Frälsegården ägdes av Björkvik och var strörote till no 36 Skärnäs.

9 oktober stämde Claes Rålamb,, ägare till Björkvik, bonden Bengt Månsson på skattegården till tinget, för att han byggt knektstuga på Källösa samfällda mark. Han menade att Bengt fått lega för torpet av strörotarna medan han som hade samma rätt till marken blivit utan ersättning. Bengt Månsson tillstod att det förhöll sig på det sättet och blev dömd att betala frälsegårdens del av legan för tiden som gått. Torpet fick dock ligga kvar på den samfällda marken om Bengt betalade frälsegården den berättigade delen av legan i framtiden.

Källösa grenadjärtorp nr: 65, 1684-1687

- 1 Källösa grenadjärtorp, Livgrenadjären Botwedh Jönsson Kall, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Källösa grenadjärtorp nr: 29, 1687-1730

- 2 Källösa grenadjärtorp, Livgrenadjären Botwedh Jönsson Kall, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1701.
- 3 Källösa grenadjärtorp, Livgrenadjären Per Kall, född: ingen uppgift, källa GMR 1701-1709.
- 4 Källösa grenadjärtorp, Livgrenadjären Hans Kiällman, född: 1690 i Skärkind, källa GMR 1709-1712.
- 5 Källösa grenadjärtorp, Livgrenadjären Anders Kiällberg, född: 1672 Östgöte, källa GMR 1712-1719. Förfrusit tårna och kan inte marschera. (Bonde)
- 6 Källösa grenadjärtorp, Livgrenadjären Måns Svensson Kiällman, född: 1687 Östgöte, källa GMR 1719-1727. Hemkommen från dansk fångenskap 1719.
- 7 Källösa grenadjärtorp, vakans, källa GMR 1727-1730.

Källösa grenadjärtporp Smällan nr: 29, 1730-1850

- 8 Torpet Smällan, Livgrenadjären Nils Sörfringsson Kiällman, född: 1713 Västgöte, källa GMR 1730-1738. Avsk 1738 för tjuveri, straffarbete på Kalmar fästning.
- 9 Torpet Smällan, vakans, källa GMR 1738-1739.
- 10 Torpet Smällan, Livgrenadjären Hans Svensson Kiällman, född: 1715 Östgöte, källa GMR 1739-1742. Död 1742 i Finland. (Skomakare)
- 11 Torpet Smällan, Korpralen Jakob Andersson Kiählman, född: 1721 Östgöte, källa GMR 1742-1777. Avancerar till korpral 1759. Avsk 1777. 163 cm lång.
- 12 Torpet Smällan, Livgrenadjären Isac Kellman, född: 1751 i Kalmar, källa GMR 1777-1784.
- 13 Torpet Smällan, Livgrenadjären Carl Källman, född: 1760 i Örtomta, källa GMR 1784-1803. Han bor i Dalen i Drothems socken, under åren 1797-1803 som ägs av Fyrby, men tjänstgör på Källösa. Avsk 1803. (Snickare)
- 14 Torpet Smällan, Livgrenadjären Sven Kjäll, född: 1770 Skåning, källa GMR 1803-1811.
- 15 Torpet Smällan, Livgrenadjären Anders Kjell, född: 1790 i Gårdeby, källa Hfl 1811-1840.
- 16 Torpet Smällan, Livgrenadjären Johan Magnus Käck, född: 1817 i Åtvid, källa Hfl 1840-1850.

Källösa grenadjärtporp Sandfors nr: 29, 1850-1907

- 17 Torpet Sandfors, Livgrenadjären Johan Magnus Käck, född: 1817 i Åtvid, källa Hfl 1850-1870.
- 18 Torpet Sandfors, Livgrenadjären Albert Edvin Käll, född: 1850 i Åtvid, källa Hfl 1870-1907

Torsjö Lilla rote: Torsjö Lilla 1 mantal, Hållingsby 1 mantal,
Dansätter $\frac{1}{4}$ mantal

Torsjö Lilla grenadjärtorp

Beckpannan

Lilla Torsjö 1816

Lilla Torsjö grenadjärtporp no 30 Beckpannan.

I en mantalslängd från 1656 finns Beckepanna under titeln Torpare och Inhyser.

Hustru Karin bor där.

I berättelsen ”Två kärhjul och en soldatänka” står det att änkan hade fem kor.

Så många djur kan inte ha försörjts på soldattorpet. Förmodligen var grenadjären Anders Rännare både soldat och hemmansbrukare i Torsjö. Det framgår inte av breven från år 1696, vilka är underlag till berättelsen, att soldaten bodde i soldattorpet

Äldsta funna belägget på en soldat som bor i Beckpanna är från 1756, när soldaten Per Siöbergs barn döptes.

Den äldsta kartan med soldattorpet markerat är från 1816. Ägofiguren på torpet jämförd med senare kartor visar att det är platsen där nuvarande Beckpanna ligger. Kartan är upprättad vid den värdering av torpet som gjordes 1816. Där anges att det fanns 2 tunnland och 2½ kappland åker till torpet. Bete för 1 ko skulle soldaten ha bland byns kreatur.

Torsjö Lilla grenadjärtporp nr: 73, 1684-1689

- 1 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Korpralen Erich Assarsson Wargh, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687. Avancerar till rustmästare.
- 2 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Korpralen Isak Hansson Uhr, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1689.

Torsjö Lilla grenadjärtporp nr: 30, 1689-1756

- 3 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Livgrenadjären Per Nilsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1689-1691. Lämnar torpet pga oförmögenhet.
- 4 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Cristophersson Rännare, född: ingen uppgift, källa GMR 1691-1696.
- 5 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Livgrenadjären Carl Rännare, född: ingen uppgift, Källa GMR 1696-1703.
- 6 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Livgrenadjären Erich Gudmunsson Stadigh, född: ingen uppgift, källa GMR 1704-1709.
- 7 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Livgrenadjären Bengt Torsk, född: ingen uppgift, Östgöte, källa GMR 1709-1710. Död 1710.
- 8 Torsjö Lilla grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1710-1712.
- 9 Torsjö Lilla grenadjärtporp, Livgrenadjären Erik Kiällman, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1714.

- 10 Torsjö Lilla grenadjärtp, Livgrenadjären Jöns Jönsson Siöberg, född: 1678 Östgöte, källa GMR 1714-1740. Avsk 1740. (Bonde)
- 11 Torsjö Lilla grenadjärtp, vakans, källa GMR 1740-1741.
- 12 Torsjö Lilla grenadjärtp, Livgrenadjären Måns Jönsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1741-1742.
- 13 Torsjö Lilla grenadjärtp, vakans, källa GMR 1742-1743.
- 14 Torsjö Lilla grenadjärtp, Livgrenadjären Israel Månsson Sjöberg, född: 1713 Skåning, källa GMR 1743-1750. Avsk 1750.
- 15 Torsjö Lilla grenadjärtp, vakans, källa GMR 1750-1753.

Torsjö Lilla grenadjärtp Beckpanna nr: 30, 1756-1881

- 16 Torsjö Lilla grenadjärtp, Livgrenadjären Per Olofsson Siöberg, född: 1730 Östgöte, källa GMR 1753-1761. Sjuk i Stralsund. Avsk 1761.
- 17 Torsjö Lilla grenadjärtp, vakans, källa GMR 1761-1762.
- 18 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Zackrias Siöberg, född: 1738 Smålänning, källa GMR 1762-1777. Miste tvenne fingrar vid sprängning i Karlskrona, längd 167 cm, Avsk 1777.
- 19 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Nils Tornstrand, född: 1749 Östgöte, källa GMR 1777-1789. Avsk 1789. (Snickare)
- 20 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Johan Tornstrand, född: 1769 i Mogata, källa GMR 1789-1802.
- 21 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Petter Thorn, född: 1765 i Överby, källa GMR 1803-1815. Avsk 1815.
- 22 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Jacob Thorn, född: 1792 i Mjölby, källa GMR 1815-1832. Avsk 1832.
- 23 Torpet Beckpanna, vakans, källa GMR 1832-1833.
- 24 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Johan Thorn, född: 1814 i Mela, källa GMR 1833-1844.
- 25 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Erik Johan Sjö, född: 1818 i Göteborg, källa Hfl 1844-1856.
- 26 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Karl Gustav Don, född: 1834 i Västra Husby, källa Hfl 1856-1864.
- 27 Torpet Beckpanna, Livgrenadjären Frans Olof Virf, född: 1841 i Svinstad, källa Hfl 1864-1881

Torsjö Lilla grenadjärortorp (Beckpannan) Hagstugan nr: 30, 1881-1897

- 28 Torpet Hagstugan, Livgrenadjären Frans Olof Virf, född: 1841 i Svinstad, källa Hfl 1881-1885
- 29 Torpet Hagstugan, Livgrenadjären Gustav Adolf Johansson Gunnar, född: 1866 i S:t Lars, källa Hfl 1885-1897.
- 30 Torpet Hagstugan, Livgrenadjären Karl Gustav Hultman Gunnar, född 1875 i Nykil, källa Hfl 1897-1907. Sista Livgrenadjären i Hagstugan

Lilla Torsjö grenadjärortorp nr: 30.

*"Den 14 december 1820, på morgonstunden, träffades livgrenadjären **Erik Humla** i Hållstad, livgrenadjären **Jacob Thorn** i Lilla Torsjö, drängen **Lars Jonsson** och livgardisten **Anders Svensson** på landsvägen mitt för Stora Torsjö by i detta härad och Östra Ryd socken. Livgardisten **A. Svensson** hade med sig en brännvinsflaska varmed han trakterade, och undfägnade även **Erik** med en sup. Emellan **Jacob** och **Lars** uppkom då fråga om längden av en (ved) kast, som skulle säljas till Norrköping till respengar åt **Anders Svensson**, vilken såsom livgardist skulle begiva sig åt Stockholm. Omsider uppsattes dem emellan ett vad om $\frac{1}{4}$ kanna brännvin som **Jacob Thorn** vann och hos honom i soldattorpet uppsöps (av de fyra männen). Ungefär kl. 11 på dagen när **Jacob** och **Lars** voro något rusiga, men ej värre än att de kunde gå, började gräla sig emellan gick **Erik Humla** därifrån för att undvika osämjan." (Livgrenadjären Erik Humlas vittnesmål vid rättegången om fylleri och slagsmål vid Lilla Torsjö soldattorp)*

Nämndemannen Petter Jonsson i Lilla Torsjö hade vid hemkomsten från skogsgöromål hört oväsen från knektens stuga. När han tittade in befanns dom närvarande vara något rusiga men sade sig inte vara ovänner. Thorn var dock blodig i ansiktet. Han hade blivit skuffad av Anders Svensson över soldathustruns "spånrock", vilket förorsakat ett blodvite på vänstra kindbenet. De var inte värre onyktra än att de kunde gå och reda sig.

Drängen Johannes Johansson hade hört att oväsen och slagsmål skulle ha "förefallit" i torpet. Han hade gått dit för att se vad som stod på. "Han såg då ej mera än att Thorn och drängen (gardisten) Anders Svensson omfamnade, kysste och kallade hwarannan för min söta wän." De var båda rusiga. Lars Jonsson satt stilla på "en tafla" (ett bord) i stugan.

Drängen Erik Olofsson från Hanerik var vid Backa kvarn för att mala. Då kom en tjänstegosse springande från Lilla Torsjö till honom och berättade att Thorn var i fara att bli ihjälslagen och att de måste komma och stilla slagsmålet. Erik och nämndemannen P. Jonsson gick till torpet för att avstyra grälet. När de öppnade dörren hörde de "grufveliga eder falla."

De lämnade slagskämparna i torpet och gick tillbaka till kvarnen. Därifrån kunde de se att soldaten Thorn och drängen Lars kom ut ur stugan och fortsatte att skuffas och slåss. En stund därefter kom Thorn till kvarnen rusig och slagen i pannan.

Grenadjären Thorn och drängen Lars Jonsson blev dömda till böter av tingsrätten för att de överlastat sig med starka drycker och svurit av lättsinnighet.

De kunde inte betala böterna med pengar. Därför förvandlades straffet till 8 dagars fängelse på vatten och bröd i Linköpings kronohäkte.

Två kärrhjul och en soldatänka.

Det finns två brev bevarade i vilka soldatänkan Anna Håkansdr. i Lilla Torsjö skriver till biskopen och domkapitlet och beklagar sig över sitt eländiga tillstånd, och att kyrkoherden Petrus Rydelius kräver pengar av henne. Hon säger att hon själv befordrat brev åtskilliga gånger med största svårighet och kostnad till Linköping.

Ur dessa brev och bifogade attester har följande berättelse hämtats.

Fjärdedag påsk 1696, som den tiden var helgdag, låg soldaten för L. Torsjö rote, Anders Rännare, illa sjuk och kämpade med döden. Efter gudstjänsten i kyrkan kom prästen till soldaten med nattvarden.

Två av L. Torsjös rotebönder var närvarande i soldatens bostad vid prästens förrättning, Sune i Hållingsby och Anders i L. Torsjö. I deras attest berättas vad som sades i torpet när prästen hade utfört sina ämbetssysslor och var på väg ut.

”komin mitt på golfvet, räckte han sin hand åth kyrkioherden och sade, ´ om Gud teckes kalla mig så skolen i hafwa 12 daler efter mig, och huar här icke finns pänningar, så skolen i hafva tu jul här stå uthe, ty them kan tu wara föruthan tu har intet behof at åkia i kiärre,´ sade han till sin hustru.”

Kyrkoherdens version av vad soldaten sade när han överlät hjulen till prästen..

”tå han mig handen der uppå rechte nahr den Sal. menniskan (Anders) sade, tu kant wähl äntå komma fort (fram) fastän tu icke åker uti Chaise.” (två- el. fyrehjulig kärre)

Anna ville ha domkapitlets ”rättvisa och nådiga hjälp,” Hon menade att hennes man när han låg för döden inte var fullt tillräknelig och lovade prästen för mycket. Efter ett dödsfall hade prästen rätt till s.k. ”likstol,” en avgift som var en del av prästens lön. Soldatänkan ansåg att de 12 dalerna som Anders lovade var likstol, medan prästen sade sig inte ha krävt någon likstol. Erbjudandet att få de två kärrhjulen sade han sig förstå som en gåva.

Händelser i soldattorpet 16-4 - 26-4 1696.

- 16-4 fjärdedag påsk var en onsdag när prästen blev lovad 12 daler eller två kärrhjul.
- 17-4 torsdag födde soldathustrun ett flickebarn.
- 19-4 lördag dog soldaten Anders Rännare. Samma dag döptes den nyfödda till Margeta.
- 25-4 dog den lilla flickan.
- 26-4 begravdes hon tillsammans med sin far Anders Rännare.

På begravningsdagen erbjöd sig soldatänkans far att betala en del av prästens fordran. Kyrkoherden ville inte ta emot pengarna förrän han fått soldatens ”påsköre”, (en del av prästens lön som erlades vid påsk), vilket han inte ansåg var betalt. Soldatänkan menade att de fullgjort sina ” påsköre” med dagsverken hos prästen bl.a. med hägnadsarbete. Kyrkoherden sade att knektens bara gjort ett halvt dagsverke och att han undfägnat dem med mat, öl och brännvin. Han tyckte att Annas påstående om medellöshet var överdrivet. *” Hon sitter een hustru som haar sina fem fullgoda koor, ett stohestök, förutan all nödortftigt husgeråd, bestående i åtskillige slags egendom förutan det hon i landet med sit åderlåtande kurerar folk.”* (kolla utslaget i Landsarkivet)

Livgrenadjär Johan Thorn och adjunkt C.J. Gustafsson.

1 maj 1843 var livgrenadjären Johan Thorn sysselsatt med sin avflyttning från soldattorpet i Lilla Torsjö. L:a Torsjö var stamrote för rote no 30, med Hållingsby som strörote. Bonden vid Hållingsby tillika adjunkten C.J. Gustafsson, son till kyrkoherden J.D. Gustafsson i Östra Ryd, kom till Torsjö när Thorn höll på med sina flyttningsbestyr. Som roteintressent var adjunkten tydligen intresserad av hur soldaten skötte sin flytt. Tvist om höfodret vid torpet uppstod och en hetsig ordväxling avslutades med att adjunkten med sin käpp tilldelade Thorn ett slag i huvudet varvid ett djupt sår uppkom, ”*hvarutur blod med häftighet framflödat.*”

Thorn utverkade stämning på prästen och 1 februari 1844 avhandlades misshandeln på Skärkinds häradsting.

Adjunkten hade tagit ut stämning på Thorn för svordomar och okvädingsord.

Johan Thorns vittnesmål.

Avskrift.

Såsom förklaring till den genstämning Herr Adjuncten Clas Gustafsson låtit Communicera mig, om eders utgifvande och okvädings ords yttrande vid tillfället den 1 maj 1843, då Herr Adjuncten gjorde mig bisök å min varande Bostad just då flyttningen af mig var anordnad och af min Compagnie chef Herr Majoren Börling bifallen.

Mitt Svaromål å Herr Adjunctens hetsiga ordalag till mig, då jag nedbar från Ladugården hopraffsat bynche af Hö och Halm, för att inpacka mine små saker, ytrade Herr Adjuncten till mig, ”*Si han vill äfven taga Foder ifrån Torpet*”, då jag svarade helt kallt och utan hetta, *detta må ni säga*, som tvenne år förmenat mig hö som Rät Intressent å 10 Ltt (*lispund=8½ kg*) om året att jag måste tagit penningar efter markegång och själf ställa inköp af 2ne Ltt hvarje år”, hvarom Frälse ägaren Petter Pettersson då varande i Hollstad nu i Eke, samt Arrendatorn i Stora Eke kan intyga, af hvilka jag det samma inköpt. Skulle vid detta tillfälle af mig fällts några Eder, må Herr Adjuncten det lagligen bevisa, och kan de närvarande vittnena och dem som åtföljde Adjuncten till mig upplysa det bittra sinnelag som Herr Gustafsson redan från dess bostad hade öfverlagt, att å mig utöfvas, med den våldsamhet som min den å honom uttagne stämning innefattar.

Skulle denna min sanfärdiga upgift af Herr Adjuncten förnekas, nödgas jag begära, de samma opgifne personer inför Lofl. Härads Rätten få beediga sanfärdigheten.

Förbehållandes mig öppen talan samt rättegångskostnad.

Johan Thorn
egenhändigt

Johan Thorn, kârande vid rättegången, hade inkallat två vittnen som kunde intyga att tvisten gällde det höfoder som soldaten hade rätt att fordra av brukaren av Hållingsby. Om Thorn svurit eller fällt något menligt yttrande om adjunkten visste de inte.

Pastorsadjunktens vittne bonden P.Pettersson i St.Eke berättade att uppträdet börjat vid logbyggnaden vid Torsjö. Han hade hört att adjunkten sagt att Thorn inte fick flytta från grenadjärtorpet ”*förrän den omtvistade frågan rörande hans afskedande utur krigstjensten blifvit hos kongl. Majt. afgjord*”. Hvaremot Thorn, under eders fällande och yttrat, ”*jag sk...r uti eder,*” bedyrat att han skulle flytta.

Sedan följdes de åt till torpstället Beckpannan där tvisten fortsatte. Adjunkten väckte fråga om höfoder som skulle vara avyttrat från soldattorpet, vartill Thorn svarade *"det angår eder icke, ni har plottrat på mig några tolfskillingar i stället för hö. som ni skulle gifva mig."*

P.Pettersson menade att adjunkten så småningom blivit så uppretad av soldatens otillbörliga yttranden att han förgått sig och slagit Thorn med käppen.

Målet blev uppskjutet till hösttinget samma år. Då meddelades att parterna ingått förlikning, varför ärendet kunde läggas ned.

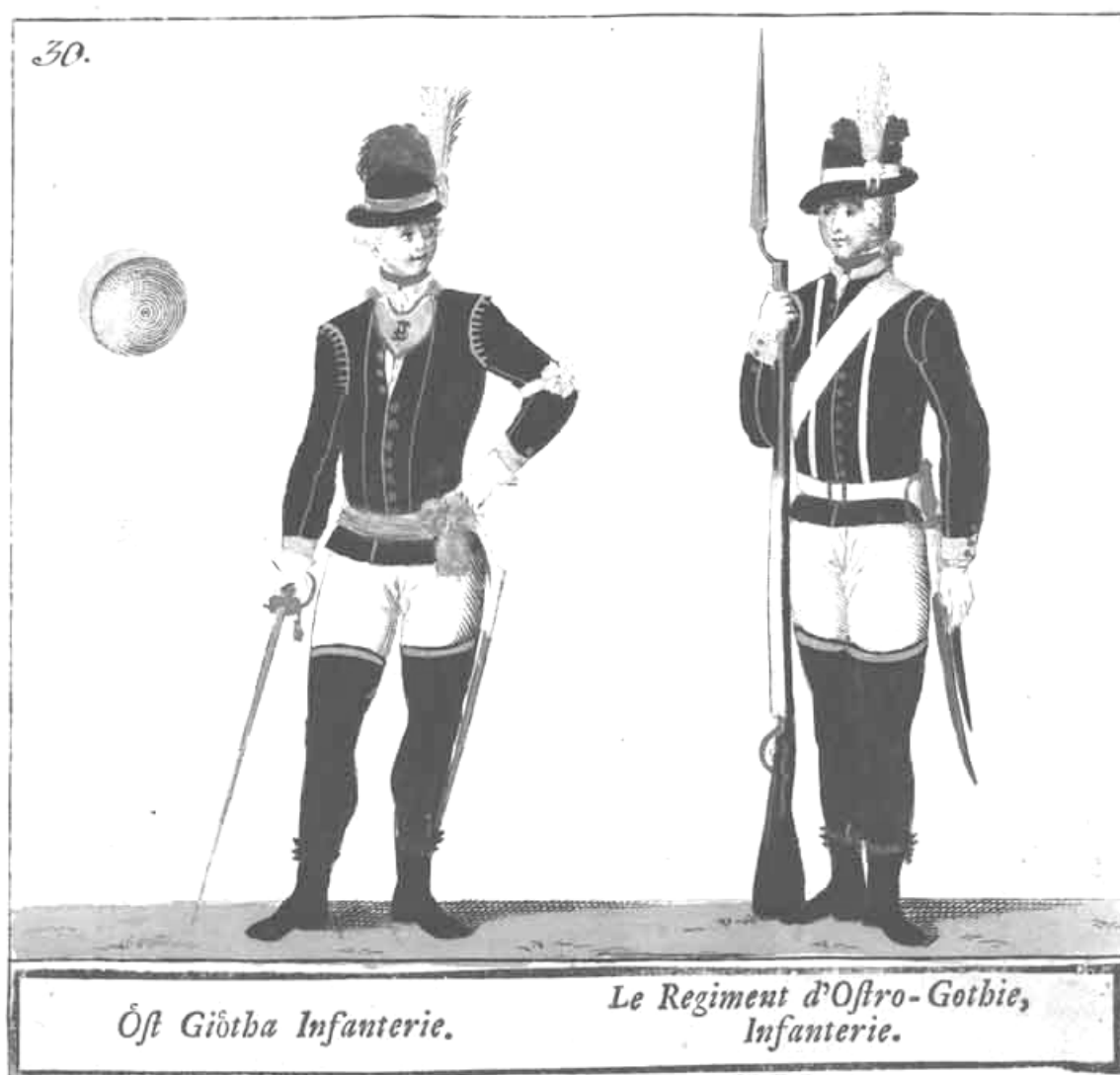

Bild från Krigsarkivet.

Torsjö Stora rote: Torsjö Stora 2 gårdar á 1 mantal, Önstorp ¼ mantal

Torsjö Stora grenadjäratorp

Torsjötorp

Torsjö Stora grenadjärtp nr: 63, 1684-1687

- 1 Torsjö Stora grenadjärtp, Livgrenadjären Oluf Carlsson Torsk, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Torsjö Stora grenadjärtp nr: 31, 1687-1730

- 2 Torsjö Stora grenadjärtp, Livgrenadjären Oluf Carlsson Torsk, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1709.
- 3 Torsjö Stora grenadjärtp, Livgrenadjären Nills Torndöön, född: 1675 i Västra Husby, källa GMR 1709-1712.
- 4 Torsjö Stora grenadjärtp, Livgrenadjären Måns Torsk, född: 1695 Östgöte, källa GMR 1712-1719. Död 1719. (skomakare)
- 5 Torsjö Stora grenadjärtp, Livgrenadjären Erich Hagman, född: 1690, källa GMR 1719-1720. Kommer hem från Danmark, död i Stockholm 1720.
- 6 Torsjö Stora grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Nilsson Berg, född: 1691 Östgöte, källa GMR 1720-1729. Död 1729
- 7 Torsjö Stora grenadjärtp, vakans, källa GMR 1729-1730.

Torsjö Stora grenadjärtp Torsketorp nr: 31, 1730-1783

- 8 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Mattis Månsson Elgklo, född: 1710 Östgöte, källa GMR 1730-1741. Avancerar till corpral 1741.
- 9 Torpet Torsketorp, vakans, källa GMR 1741-1743.
- 10 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Johan Larsson Torner, född: 1711 Östgöte, källa GMR 1743-1746. Utbytt på rotens begäran 1746.
- 11 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Lars Larsson Torner, född: 1724 Östgöte, källa GMR 1746-1757. Avsk 1757.
- 12 Torpet Torsketorp, vakans, källa GMR 1757-1759.
- 13 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Nils Torner, född: 1724 Östgöte, källa GMR 1759-1767.
- 14 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Nils Torner, född: 1732 Östgöte, källa GMR 1767-1778. Avsk 1778, längd 162 cm.
- 15 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Abraham Cederman, född: 1750 Östgöte, källa GMR 1778-1783. Död 1783.

Torsjö Stora grenadjäratorp Torsh torp nr: 31, 1783-1799

- 16 Torpet Torsh torp, Livgrenadjären Nils Norrbom, född: 1765 i Törnvalle, källa Hfl 1783-1790. (skomakare)
- 17 Torpet Torsh torp, Livgrenadjären Nils Thor, född: 1767 i Löth, källa Hfl 1790-1799.

Torsjö Stora grenadjäratorp Torsketorp nr: 31, 1799-1807

- 18 Torpet Torsketorp, Livgrenadjären Anders Blixt, född: 1776 i Östra Ryd, källa Hfl 1799-1807

Torsjö Stora grenadjäratorp nr: 31, 1807-1823

- 19 Torsjö Stora grenadjäratorp, Livgrenadjären Magnus Blixt, född: 1786 i Östra Ryd, källa Hfl 1807-1823.

Torpet Torsjötorp nr: 31, 1823-1897

- 20 Torpet Torsjötorp, Livgrenadjären Magnus Blixt, född: 1786 i Östra Ryd, källa Hfl 1823-1826.
- 21 Torpet Torsjötorp, Livgrenadjären Jonas Blixt, född: 1803 i Yxnerum, källa Hfl 1826-1843.
- 22 Torpet Torsjötorp, Corpralen Jonas Vulcan, född: 1812 i Björsäter, källa Hfl 1843-1865.
- 23 Torpet Torsjötorp, Livgrenadjären Peter Magnus Torén, född: 1842 i Kettilstad, källa Hfl 1865-1897.
- 24 Torpet Dalsätter (Torsjötorp), Livgrenadjären Anders Viktor Rahm, född 1863 i Yxnerum, källa Hfl 1897-1900. Bor i fd. soldattorpet Sandsveden nr:33, Kihl skattgård. Sista Livgrenadjären i Stora Torsjö.

Hållstad rote: Hållstad 3 gårdar á 1 mantal

Grenadjärtoorp no 32 Hållstad (Källmo)

I länsstyrelsens arkiv finns ett dokument upprättat vid det nya indelningsverkets planering från år 1682, där det står, att knektstugan till Hållstad rote ligger på byns mark. Då Hållstads tre gårdar ensamt utgjorde hela roten måste skrivningen att knektstugan ”ligger på byns mark” förstås som att den låg på byns samfällda mark.

Förmodligen har platsen för nuvarande Källmo varit soldattorp hela tiden, och är en gång uppbyggt på samfällad mark, och som de flesta soldattorpen anlagt vid rågången till en grannby.

På 1711 års karta över Hållstad är knekttorpet utsatt och uppskattat till 24 ¼ kappland åker och äng till ½ lass.

Första namngivna soldaten med torpnamnet Källmo utskrivet finns i Östra Ryds dödbok år 1774.

I ett köpekontrakt från 1840 på 3/8 mtl Hållstad står det skrivet ” Gravationer finnes icke vidare på denna egendom mer än **andelarne** af Torpet Måstorpet, **Lifgrenadierens nybyggde hemman**, samt Smedbacken Jacobslund...

Hållstad grenadjärtoorp

Källmo, år ca 1920, fd. Corpralen Otto Emil Ålund / Sjö med hustru, han avlider den 15 mars 1938, 75 år.

Hållstad grenadjärtporp nr: 74, 1684-1687

- 1 Hållstad grenadjärtporp, Livgrenadjären Hindrich Larsson Busk, född: 1633, källa GMR 1684-1687, Hindrich Larsson Busk var 100 år vid sin död.

Hållstad grenadjärtporp nr: 32, 1687-1709

- 2 Hållstad grenadjärtporp, Livgrenadjären Jöns Nielsson Kiöping, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1702.
- 3 Hållstad grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Köpman, född: ingen uppgift, källa GMR 1702-1709.

Hållstad grenadjärtporp Källmo nr: 32, 1709-1907

- 4 Torpet Källmo, Livgrenadjären Anders Vijberg, född: 1689 i Yxnerum, källa GMR 1709-1712.
- 5 Torpet Källmo, Livgrenadjären Jochum Ekman, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1715.
- 6 Torpet Källmo, Livgrenadjären Olof Andersson Hålberg, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1715-1719. Död 1719. (Bonde)
- 7 Torpet Källmo, Livgrenadjären Nills Larsson Hålberg, född: 1699 Östgöte, källa GMR 1719-1740. Avsk 1740.
- 8 Torpet Källmo, Livgrenadjären Bengt Bengtsson Hållberg, född: 1718 Smälänning, källa GMR 1740-1767. Fången, Avsk 1767, skador i vänster arm och ben. (snickare, gift)
- 9 Torpet Källmo, vakans, källa GMR 1767-1774.

- 10 Torpet Källmo, Livgrenadjären Christopher Hållsten, född: ingen uppgift Östgöte, källa GMR 1774-1774.
- 11 Torpet Källmo, vakans, källa GMR 1774-1776.
- 12 Torpet Källmo, Livgrenadjären Anders Hållsten, född: 1753 i Ringarum, källa GMR 1776-1809.
- 13 Torpet Källmo, Livgrenadjären Eric Humla, född: 1789 i Grebo, källa Hfl 1809-1839.
- 14 Torpet Källmo, Livgrenadjären Lars Holm, född: 1820 i Östra Ryd, källa Hfl 1839-1846.
- 15 Torpet Källmo, Livgrenadjären Anders Adolf Ståhl, född: 1823 i Dalhem, källa Hfl 1846-1864
- 16 Torpet Källmo, Livgrenadjären Karl Gustav Don, född: 1834 Västra Husby, källa Hfl 1864-1887.
- 17 Torpet Källmo, Corpralen Otto Emil Ålund / Sjö, född: 1863 i Söderköping, källa Hfl 1887-1907. Sista soldaten på Källmo.

Brist på soldater.

En tvist uppstod mellan Hållsta och Olerums rotar år 1715.

Unga drängen Anders Andersson (Åhl) i Hållsta hade för 5 el. 6 år sedan, då han inte var mer än högst 10 år gammal fått pengar av bönderna i Hållsta för att bli deras soldat. Den ena hade gett honom 5 öre och den andra 3 öre silvermynt.

Bonden O.Olofsson i Lyckebo, tillhörande Olerums rote, ansåg sig ha större rätt till Anders Andersson, eftersom han haft honom till föda i *dess barns år* och givit honom 1 öre silvermynt för att bli soldat i roten. Nu i drängens *myndiga år* hade han fått 4 Caroliner i knektstädja av Olerums rotehållare.

Häradsrätten ansåg att kontrakt som Anders slutit med Hållstabönderna i *sina barnsliga år* inte kunde anses giltiga. Och då han i sina *mogna år* inte hade något kontrakt med Hållsta roten hade de ingen rätt till honom. Anders Åhl var sedan soldat för Olerum i 6 år och för Harstorp i 20 år.

Syn på grenadjäratorp no 32 Hållstad.

Avskrift.

År 1901 den 6 Augusti förrättades af undertecknad Kronolänsman med biträde af Nämndemannen A.E. Jonsson i Wiby och f. Nämndemannen C.M. Ankarstrand i Hållerstad p.g.a. Herr Kronofogde A.G. Hallins order laga syn å grenadiertorpet för roten N 32 i Hållstad i Östra Ryd socken tilldelat Lif kompaniet af Kongl. Första Lifgrenadier regementet.

Vid förrättningen är närvarande: Herr Löjtnanten Hjalmar Ziefelt i egenskap af Kompani-ombud, samt af roteintressenterne Landtbrukaren Filip Johansson och Karl Nilsson i Hållstad, hvarjemte torpinnehafvaren grenadieren E. O Sjö är tillstädes.

Vid framställd fråga derom upplyser grenadier Sjö att laga synen endast afser ladugårdsbyggnaden.

Ladugården. af timmer under tak af tegel på bräder; 5 meter i längd, 4.8 meter i bredd och 2 meter i höjd, inredd till fähus, foderlada och loge med tröskbotten. Byggnaden, som är i ett förfallet skick, påsyntes följande förbättringar:

Stenfoten under fähuset omsättes och repareras, nya syllar under fähuset inlägges. 6 st pilastrar anbringas för väggarnas rätande. fähusets ytterväggar och knutar brädbeklädes till minst 2 meters höjd, till hvilket jemte tätningsläkten åtgår ca 7½ tolfte bräder.

Enär det var särdeles lågt till taket i fähuset ansågs detsamma böra höjas med 3 stockhvarf, jemte yttertakets nedtagning och påläggning, nya hufd- och väderbräder, takbrädernas bättring samt felande tegelpannors anskaffande och påläggning. ny foderad ingångsdörr jemte lås, ett nytt större fönster upptages och förses med glasrutor. Nytt innanrede jemte omläggning af golf samt nytt bräddtak. Ny dörr till foderladan hvilken brädbeklädes å båda yttersidor hvarjemte ny gluggläm anbringas.

Logen: nya syllar inläggas, knutarna infodras med bräder, nya hufd- och väderbräder anbringas och felande tegelpannor anskaffas och pålägges jemte läkt och takbräder. Balkarna vid logkistan repareras samt insättes ny gluggläm å södra sidan.

Rödfärgning af huset samt tjärstrykning af hufd- och väderbräder, dörrar och lämmar.

Virket till reparationerna skall tillsläppas af rotehållarne. Synemännen föreslå att reparationerna skola vara verkställda till den 1 juli 1902.

PROTOKOLL ÖVER TORPSYNER 1881-1922 SER. E IV KrA

Soldatkistan på Källmo

Jöns Nilsson Köping. (Hållstad rote.)

I en attest, underskriven 21 februari 1695, intygar Östra Ryds båda präster kyrkoherde Rydelius och komminister Särling samt kyrkvärden Björnson att soldathustrun Elin Persdotter frivilligt och otvungen betygat att hon ville skiljas från sin man, soldaten Jöns Köping.

Anledningen var att han flera gånger utövat äktenskapsbrott, och att hon inte fick någon hjälp till sitt uppehälle. Om han fick skiljebrev lovade han att årligen ge henne tre halvspann säd under återstoden av hennes livstid.

För att kunna få skiljebrev måste man framföra en begäran till domkapitlet. Den 8 juli 1696 inkom Elin Persdotter till domkapitlet i Linköping och beklagade att hennes man under deras äktenskap nu tredje gången bedrivit hor och att hon därför ville bli skild från en så otrogen man. Varken Elin eller Jöns ville leva tillsammans längre.

Skilnadsdom avkunnades och de blev fria från sitt äktenskap.

Elin kunde efter att hon blivit löst från äktenskapet gifta om sig om hon ville. Jöns däremot kunde inte så länge hans förra hustru levde eller så länge hon förblev ogift ta en ny hustru.

Bönderna i Hållstad kom till domkapitlet med en skrivelse, i augusti 1697, i vilken de bönföll om undantag för sin soldat. Jöns Köping hade fått barn med sin deja och ville gifta sig med henne och att de *”således måtte hwar andra uprätta och försona sitt förtidiga sängelag.”* De betygade att deras sammanlevnad skett under *”äktenskaps lofwen ”*.

Hållstadbönderna skrev att om Nils inte fick gifta sig skulle han ta avsked från roten. De kallade sig för *”fattiga skattedragare”* och de satte sin förtröstan till biskopens och domkapitlets *” kristmilda hierta emot oss fattige undersåtare, att behierta vårt fattige och ellendiga tillstånd uti denna swåra tijden som blifwa förorsakade att leija soldat igen, det wij intet mächtige ähro till att giöra”*.

I oktober samma år lämnade Jöns in ett brev där han begärde att domkapitlet skulle ta i beaktande de skäl till nytt äktenskap som fanns i Elin Persdotters attest som var bilagd hans eget brev.

Attest: *”Jöns Nilsson Kiöpingh som fordomb varit min Man, men sedermera för någon tijd sedan skilde från hwar annra medh Ven.Consistorii (domkapitlets) i Lindkiöping med sådant förordh att bemt. Jöns Kiöpingh kunde blifwa efterlåthet gifta sigh med en annan Qwinsperson så snart iagh skulle blifwa försedd medh giftermåhl eller och genom dhen timmeliga döden hädankallat. Men som iagh nu wähl merker och nogsampt kan tänkia att iagh aldrih i dhenna werlden kan medh något giftermåhl blifwa försedd, ey heller kan dett wara mig nyttigt, ty hade iagh kunnat dher till tienligh warit, så hade iag wähl kunnat bege migh medh bemt. min frånskilde man Jöns Kiöpingh men såsom åldren tilltager mer och mer, iagh från dagh och dagh alt framdels aftager att iagh inthet kan giöra migh något till godo, mycket mindre honom eller någon annan manspärson hälst emedan iagh ty wärr är ofärdigh i mina låhr och inthet kan något arbethe uträtta, uthan med skulla (gå framåt lutad) och kiäpp måste migh hielpa, ey heller är iagh så att iagh icke kan....migh att lefwa ännu dher Gud så behagar många åhr bortåth. Men såsom bemt. Jöns Kiöpingh widh pass i 10 el. 12 åhrs tijdh inthet gagn hafwer haft af migh, hwarken på ett sätt el. annat, icke så mycket att uppbära ett wattuembär som nödigt och tienligt är och kan behöfwes, mycket mindre något annat som naturen af äcktenskapet kan fodra, ty will iagh honom detta mitt wittnesmåhl godwilligt meddela att så i sanning är medh migh, ty hafwer iagh honom efterlåthit så mycket iagh tillstår att begifwa sigh i äcktenskap medh någon annan, och dher jempte länders min tienstödmiukaste böhn till Höghwyrdige Hr Biskopen och samptel. Consistori Herrarna att dem behagade at stor mildhet honom som är en ung karl inträda i äcktenskapet medh en annan, ty iagh är honom aldrih i detta måhl emot, ey heller kan iagh någonsin blifwa försedd medh giftermåhl här i werlden ey heller är dett mig nyttigt, och att dhenna min bekännelse och ödmiukaste begieran sandfärdigh är, hafwer iagh ombudit närwarande gode*

Män om sitt vittnesmåhl och namn jempte mitt namn här under som skrifwit är i Söderkiöpingh d. 19 Septembr. Ao 1697 ”.

Elin Pärs dotter

Vid Skärkinds häradsting 21 februari 1698 avhandlades lägersmålet mellan Jöns och Anna Hindriksdotter.

Jöns hade blivit knekt för en rote i Drothem år 1683, flyttat till Östra Ryd och blivit antagen som soldat för Hållstad rote 1692.

I rättegångsprotokollet kan man följa hans upprepade äktenskapsbrott. Han hade gift sig med Elin Persdotter året innan han flyttade till Ö. Ryd. Under de första åren hade de fått två barn tillsammans. Därefter hade hon blivit ofärdig.

Hans första förseelse skedde när han *”besufwit en benemd Gertrud och pliktat därför medh Gatulopp widh Hammarkinds Härads Tingh”*. Därefter hade han inga fler barn med sin hustru Elin. Efter 2 eller 3 år hade han *”på nytt belägrat ett annat Qwinfolck som hette Bengta för hwilken han äfwen och plicktat widh samma Tingslagh med Kroppen, efter 2 el. 3 åhrs förlopp sedermera besufwit sitt syskonebarn Kierstin Anders dotter och sammaledes plicktat therföre c o r p o r a l i t e r* (med kroppen) *widh Åkerbo Härads Ting*.

Härefter sökte och beviljades Elin skiljebrev från Jöns Köping.

I juni 1697 hade han *”lagt sig medh dhenna Anna Hindrichs dotter och henne under äktenskaps låfwen häfdat uthan att angifwa sigh derom uthi dett Ven. Consistorio,”* (domkapitlet).

I protokollet står det att Anna på våren efter fött ett piltebarn, som fortfarande levde i februari 1698. Barnets födelse är inte införd i Ö.Ryds dopbok. Det var tydligen fött i en annan socken.

När dom skulle avkunnas i målet hade man att ta i beaktande att det sista lägersmålet var det fjärde. Enligt Kungliga Straffordningen skulle han därför dömas till livet. Men på grund av en rad omständigheter blev han *”behiärtad ”* från dödsstraffet, bl.a. p.g.a av Elins eländiga hälsa och oförmåga att uppfylla sina äktenskapliga förpliktelser.

Domen blev hänskjuten till den Kungliga rätten för omprövning. Hur utslaget blev i den instansen är okänt.

Anna Hindriksdotter blev påförd böter, 40 daler silvermynt, som förvandlades till kroppsstraff.

Jöns Köping var kvar som knekt för Hållstad t.o.m. 1702. Sedan förflyttades han till roten no. 25 Harstorp. Som soldat ägde han synbarligen förtroende. Det året som han var skriven för Harstorpsroten var han korpral. Den 2 september året efter blev han degraderad till gemen och förflyttad till rote no. 12 Knutstorp i V. Husby, för sin liderlighets skull. Vari den bestod är okänt. Den har i varje fall inte avhandlats på Skärkinds häradsting. Efter 1703 finns han inte kvar i Rullorna.

Eke rote: Eke 1 mantal, Kihl skatte 1 mantal, Boda ¼ mantal

Eke / Kihl grenadjäratorp nr:33

Sandsveden grenadjäratorp nr. 33 (66)

I länsstyrelsens arkiv finns en skrivelse från år 1682, upprättad vid planläggningen av nya indelningsverket. Där anges att soldattorpet no 66 som i nya indelningsverket skulle få no 33 låg ” *på byarnas ägor där de stöta ihop*”.

Då detta soldattorp var gemensamt med St.Eke och Kihl skattegård måste torpplatsen sökas i rågången mellan dessa byar. Till torpet kan man förutsätta att det hört odlad jord. Med ledning av storskifteskartan över Kihl från 1768 kan man se att den enda odlingen vid rågången mellan St Eke och Kihl är den på kartan angivna Nytorpslyckan. Den blev en del av ägorna till soldattorpet Smedstorp no 26. 1865.

Vid en syn på soldattorpen i Östra Ryd 1752 berättas att taket på soldattorpet no 33 skulle underhållas så, att St. Eke skulle sköta den ena halvan och Kihls skattegård den andra. Om man härddrar uppgiften att torpet låg ”där ägorna stötte ihop”, skulle man kunna anta att huset verkligen låg mitt på rågången, med halva taket på St. Eke och den andra halvan på Kihl.

Vid undersökning av platsen 2007 såg vi att där växte ett antal kulturväxter. Spår av bebyggelse är mer osäker. En terrassering som kunnat vara plats för ett hus finns mitt på rågången.

Så här långt är torpbeskrivningen spekulativ. Säkert är dock att soldattorpet no 33 inte kan ha legat på området vid nuvarande Sandsveden hela första tiden. 1682 års dokument är fakta. Om torpet legat i rågången mot St. Eke hette det troligen inte Sandsveden. Marken är lerhaltig på den platsen.

Namnet Sandsveden kopplat till en knekt finns belagt första gången 1745 i en doplängd. Flyttningen av torpet till området vid nuvarande Sandsveden kan alltså inte ha skett senare än 1745.

(Husesynen 1752 antyder att delningen av taket fortsatte på den nya platsen.)

I samband med hemmansklyvning av Kihls skattegård blev det aktuellt att flytta soldattorpet igen. Vid laga skifte på Kihl 1835 hade ägorna fördelats så att soldattorpet Sandsveden blev liggande som en ö inom frälsegårdens ägor. Genom ett ägoutbyte mellan skattegården och frälsegården kunde soldattorpet flyttas. Det blev nu förlagt vid gränsen mot Gölja. Där låg det sedan kvar till 1898 då den sista grenadjären avled och torpet

Eke / Kihl grenadjärtrorp nr: 66, 1684-1692

- 1 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Hans Andersson Eekman, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687

Eke / Kihl grenadjärtrorp nr: 33, 1692-1739

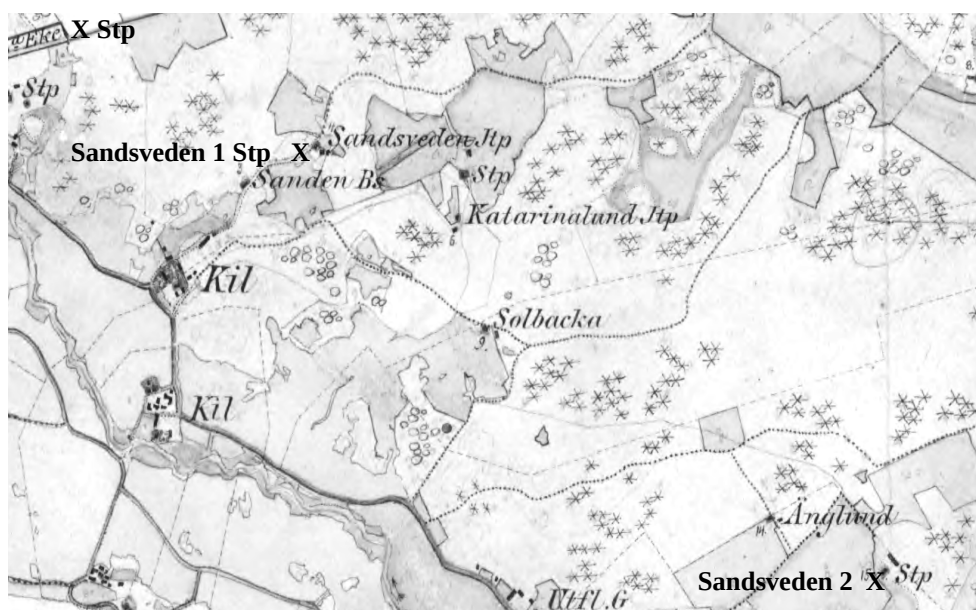
- 2 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Hans Andersson Eekman, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1704.
- 3 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Joen Nilsson Boman, född: ingen uppgift, källa GMR 1704-1709.
- 4 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Abraham Boman, född: i Löth, källa GMR 1709-1709. Död 1709.
- 5 Eke / Kihl grenadjärtrorp, vakans, källa GMR 1709-1712.
- 6 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Jonas Karlman, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1714.
- 7 Eke / Kihl grenadjärtrorp, vakans, källa GMR 1714-1715.
- 8 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Erich Andersson Ekequist, född: 1687 Östgöte, källa GMR 1715-1725. Kasserad 1725 pga sjukdom. (Bonde)
- 9 Eke / Kihl grenadjärtrorp, vakans, källa GMR 1725-1727.
- 10 Eke / Kihl grenadjärtrorp, Livgrenadjären Salomon Jonsson Linqvist. Född: 1705 Östgöte, källa GMR 1727-1739. Död 1739.

Eke / Kihl grenadjärtrorp Sandsveden 1 nr: 33, 1739-1843

- 11 Torpet Sandsveden, Corpralen Pähr Bengtson Ekström, född: 1720 Östgöte, källa GMR 1739-1769. Avancerar till Corpral, fången i Peene, släppt 1760, död 1769. (Skomakare)
- 12 Torpet Sandsveden, vakans, källa GMR 1769-1772.
- 13 Torpet Sandsveden, Corpralen Petter Ekström, född: 1751 i Yxnerum, källa GMR 1772-1793, corpral 1785, underofficer 1789. (Smed, gift).
- 14 Torpet Sandsveden, vakans, källa GMR 1793-1801.
- 15 Torpet Sandsveden, Corpralen Peter Blom, född: 1778 i Hällerstad, källa GMR 1801-1825
- 16 Torpet Sandsveden, Corpralen Jonas Vänlig, född 1793 i Furingstad, källa Hfl 1825-1843

Eke / Kihl grenadjärtrorp Sandsveden 2 nr: 33, 1843-1897

- 17 Torpet Sandsveden, Livgrenadjären Magnus Ehn, född: 1819 i Östra Ryd, källa Hfl 1843-1876.
- 18 Torpet Sandsveden, Livgrenadjären Frans Oskar Ek, född: 1853 i Grebo, källa Hfl 1876-1897.
- 19 Torpet Sandsveden, Livgrenadjären Frans Oskar Ek, född 1653 i Grebo, källa Hfl 1897-1904. Han bor i torpet Eneberga. Sista Livgrenadjären på Sandsveden.

Ullstorps rote före 1692: Ullstorp 3 gårdar * $\frac{3}{4}$ mantal.

Ullstorps rote efter 1692: Ullstorp 3 gårdar * $\frac{3}{4}$ mantal, Målstena (Björsäter) $\frac{1}{2}$ mantal.

Ullstorps grenadjäratorp no 34. (Trånarna)

Första säkra belägget på Trånarna som soldattorp är från 1719. I östra Ryds dopbok från det året omnämns en soldat med namn och torpnamnet utskrivet. Torpet har säkert fått sitt namn av ängen Trånarna i samma område. I 1661 års mantalslängd finns en bosättning med samma namn. Soldattorpet är utsatt på en karta 1757.

I handlingarna till storskiftet på byarna Kil-Ullstorp 1817 står det "Soldattorpet är taget av Byens gemensamma mark, men det endast tillhör Ullstorp fr.(frälse) som Rotehållare". Kils skattegård hade före 1817 mark i Ullstorps by med $\frac{1}{4}$ av byns ägor. Även i soldattorpet hade Kils skattegård samma del.

Vid storskiftet 1817 skiftades skattegårdens del ut från torpet och Ullstorps tre frälsegårdar blev ensamma ägare till soldattorpet som rotehållare och markägare.

Vid laga skifte 1835 hade soldattorpet 1 tunnland 6 kappland åker och 4 tunnland 20 kappland äng.

Ullstorps grenadjäratorp 1684-1899

Ullstorps grenadjäratorp nr: 61, 1684-1687

- 1 Ullstorps grenadjäratorp, Livgrenadjären Johan Hansson Toligh, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Ullstorps grenadjäratorp nr: 34, 1687-1720

- 2 Ullstorps grenadjäratorp, Livgrenadjären Johan Hansson Toligh, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.
- 3 Ullstorps grenadjäratorp, Livgrenadjären Sven Tålig, född: ingen uppgift, källa GMR 1697-1709.
- 4 Ullstorps grenadjäratorp, Livgrenadjären Lars Ulf, född: 1674 i Skönberga, källa GMR 1709-1712.
- 5 Ullstorps grenadjäratorp, Livgrenadjären Per Ullman, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1714.
- 6 Ullstorps grenadjäratorp, Livgrenadjären Oloff Danielsson Meyerberg, född: 1691 Västmanland, källa GMR 1714-1718. Död 1718 (Bonde)
- 7 Ullstorps grenadjäratorp, vakans, källa GMR 1718-1720

Ullstorps grenadjäratorp Trånarna nr: 34, 1720-1899

- 8 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Erich Persson Lagman, född: 1699 Östgöte, källa GMR 1720-1741. Avsk i Finland.

- 9 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Nils Nilsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1742-1742 Död i Helsingfors 1742.
- 10 Torpet Trånarne, vakans, källa GMR 1742-1743.
- 11 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Pähr Bengtsson Törnqwist, född: 1717 Östgöte, källa GMR 1743-1746. Död 1746.
- 12 Torpet Trånarne, vakans, källa GMR 1746-1747.
- 13 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Anders Månsson Bäfwer (Utter?), född: 1724 Östgöte, källa GMR 1747-1761 GMR i Stralsund.(Gift)
- 14 Torpet Trånarne, vakans, källa GMR 1761-1766.
- 15 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Måns Ullberg, född: 1734 Östgöte, källa GMR 1766-1789. Död 1789. (Längd 168 cm)
- 16 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Bengt Ullberg, född: 1766 i Skälbo, källa GMR 1789-1793.
- 17 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Måns Utter, född: 1765 i Östra Ryd, källa GMR / Hfl 1793-1807.
- 18 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Bernt Utter, född: 1782 i Ringarum, källa GMR / Hfl 1807-1809.
- 19 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Anders Utter, född: 1787 i Östra Ryd, källa GMR /Hfl 1809-1811. Avsk 1811.
- 20 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Petter Utter, född: 1795 i Åtvid, källa Hfl 1811-1831. Död 1831.
- 21 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Carl Jonsson Ryd, född: 1810 i Östra Ryd, källa GMR / Hfl 1831-1833. Avsk 1833.
- 22 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Nils Ny, född: 1808 i Ed, källa Hfl 1833-1858.
- 23 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Gustav Olofsson / Ny, född: 1834 i Östra Ryd, källa Hfl 1858-1872.
- 24 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Karl Alfred Öhman, född: 1852 i Västra Husby, källa Hfl 1872-1875.
- 25 Torpet Trånarne, Livgrenadjären u, född: 1858 i Ringarum, källa Hfl 1875-1883.
- 26 Torpet Trånarne, vakans, källa Hfl 1883-1893.
- 27 Torpet Trånarne, Livgrenadjären Karl Gustav Fröjd / Nelin, född 1869 i Östra Ryd, källa Hfl 1893-1899. Sista Livgrenadjären på Trånarna.

Grenadjärortorp no 34 Ullstorp, besiktning.

Avskrift.

Protokoll hållet vid besiktning på grenadjärortorp i augusti 1895.

Stugan: Spiselmuren omlägges. Skorsten repareras. Stenfoten repareras. Rappningen i köket och stugan repareras. Sydvestra fönsterinpasset repareras. Nordvestra gaveln af huset höjes. Ny dörr mellan stugan och förstugan anskaffas. Panelen i taket tätas och målas, fyllningen ofvanpå densamma omses. Tegeltaket omlägges. Nya fjederbreder, vattenlister och hufd. Förstugudörren ändras så den sluter intill väggen. Ladugården: 2 st. nya luckor, en till höskullen och en till logen.

Protokoll över torpsyner 1881-1922 Ser. E IV KrA.

Ullstorp no 34.

Soldaten Olof Mejers lägersmål.

Avskrift. Skärkind häradsrätts dombok 1716.

Frälsefogden wid Biörkwijk sätesgård, Wälbetrodde Wallentin Lungman, inställer Soldaten Olof Mejer för Ullstorps Rothe för begånget sammanläger med Qwinfolket Ingrid Pers dotter, begge ogiftade. Sammanlägret skett, och det uppå (B)Ubbetorps Frälse i Östra Ryd Sochn, hwarutaf hon hafwande blifwit, och 6 weckor för sidstl. Juhlehelg, födt ett piltebarn som lefwer. Olof Mejer nekar till samman lägret och att wara barnafader, ty bewittna hustrurna som hoos henne i barnsnöden warit, efter tillährkänd fregd och aflagd Eed, hustru Barbro Ingnersdotter, hustru Lisbeta Hemmings dotter på Bubbetorp och dess ägor boende, att hon på denne Olof och ingen annan beständigt bekändt, hwilken Olof då äfwen i Bubbetorp och samma gård, som Ingrid tiänte, och jämbwäl i en stuga med henne lågh, hwilket alt Olof och tillstår, såsom och att legat med pijgan under täcke i stugan den tijdh hon med barnet rådt blifwit, wetandes han icke heller, någon annan att nämbna, som med henne på något sätt, kiöttsligit sammanläger skall haft hafwa, ährbiuder sig icke desto mindre till Eed att derigenom bestyrka sin oskyldighet.

Resolutio.

Tings Rätten pröfwar för skiähligt, att som Såldaten Olof Mejer, sielf tillstår, att legat under täcke och säng med qwinfolket Ingrid Pärs dotter, uti Bubbetorp och stufwan dersammastädes, ingen annan upwisa eller nämbna kan som med henne sammanläger haft, hustru Barbro Ingners dotter, och Lisbeta Hemmings dotter som hoos Ingiell i barnsnöden warit, jembwäl med Eed för Rätten betygat, att Ingrid på denne Olof och ingen annan, under samma nöd stadigt bekändt. Alltså bör han ährkännas för barnafader till det 6 weckor för sidstl. Juhlehelg af Ingrid födde piltebarn plickta för sin otucht, 40 Dr. Smt. till 3 skiptes, häradet, frälset och måhlsäganden, samt dertill gifwa nu sraxt och sedan åhrligen till barnets underhåld, till dess det sig sielf försöria kan, 9 D. Kmt. undergåendes jembwäl en Söndag uppenbara kyrkioplicht, uti Östra Ryds Sochnekyrkio, och der uppå efter wijsad bootfärdghet straxt i guds församling intagas. Men Ingrid Pärs dotter som sig således besåfwa låtit, plichtar 20 Dr.Smt, lijkaledes till treskiptes och dertill skall hon stå en Söndag uppenbara kyrkioplicht i samma Östra Ryds kyrkio, och sedan jemblijkt Kongl. Maijts. Nådigste Kyrkiolagh, intagas.

Petter Utter.

13 januari 1825 när Petter Utter boende i soldattorpet Trånerna var på hemväg från Norrköping blev han delaktig i följande händelse, som går att följa i Skärkind häradsrättsprotokoll från den elfte februari 1825.

Utgjordsbrukaren E. Håkansson i Nässelbo i Drothem hade skickat sin son Carl till smeden J. Danielsson i "Grindstufwan" på Viby ägor. Grindstugan låg där nuvarande Kråkvilan ligger och kallades "smedshemman". Carl hade färdats till smeden efter ett "stokreatur". Han band djuret under smidesarbetet, men då stoet inte ville stå still, anvisade smeden en annan plats där det kunde stå medan arbetet pågick. När de var klara och Carl var beredd till hemfärd hade stoet slitit sig och försvunnit. Han gav sig iväg för att söka reda på djuret och kom snart tillbaka och kunde berätta att stoet låg på vägen och hade blivit ihjälkört av en soldat.

Nämndemannen Olaus Lybeck i Överstakvarn ingav följande vittnesskrift till tingsrätten: "*På begiäran af Utgjordsbrukaren Erik Håkansson i Nässlebo och Drothems Sochen hafwa undertecknade å denna dag, synt och besigtigat ett Stokreatur, som förliden gårdagseftermiddag, den 13 Januari stupat och blifwit dödt på allmänna vägen å Widby gärde i Östra Ryds Sochen. Och synes händelsen sålunda hafwa tillgått, att en man, som efter berättelse warit Lifgrenadieren Utter i Östra Ryds Sochen, kommit från Staden och wåldsamt påkört utföre en backe och detta ofwannämnde lösa Stokreatur, som mitt före ett större berg bredewid vägen kommit den åkande till mötes, ej ägt rum att wika undan, och i detsamma blifwit ett olycksoffer för ett par springande och förmodeligen otyglade hästar, hwaraf befinnes att styresstången för åkedonet träffat det lösa Stokreaturet i bringan där en större skada i både hud och kött syntes och däraf måste störtas omkull och sedermera dess hästar och åkedon efter all utsigt detsamma krossat, öfwergått och dödadt*"

Vittnet Lars Nilsson, daglönare, boende på torpet Halland berättade inför tinget hur han mot "mörkningen" den 13 jan. körde ett rislass efter oxar i riktning mot Norrköping. När han passerade smedshemmanet "Grindstufwan" såg han ett stokreatur, bundet med ett grimskäft, nära smedjan. Han såg hur djuret vred och vände på sig och han trodde att det skulle slita sig, vilket också skedde. Efter 5 eller 600 fam-

nar (1 famn=1.78m) från Grindstugan kom kreaturet efter honom, springande med stark fart förbi honom och efter 4 eller 5 famnar sprang stoet rakt in emellan hästarna i Utters mötande ekipage. Lars kunde inte märka att Utter var rusig. Soldaten sa att hästarna blivit skrämda vid "farten" genom "Wibygrind".

Petter Utter fick anstånd till ett kommande ting, då han genom värjomålsed kunde befria sig från anklagelsen om vårdslöshet att ha varit vållande till olyckan.

Den 7 november samma år stod Utter vid domarebordet och med ”tu” fingrar på den heliga skrift avlade han ”ljudeligen” värjomålseden. Han hade fått sin själasörjares bevis och intyg på att han *”så inom egit hus, som på allmän väg, varit känd för nyktert, stadigt och stillsamt förhållande.”*

Utter blev frikänd från E.Håkanssons beskyllning om vårdslös framfart på allmänna häradsvägen. Håkanssons krav på ersättning för den överkörda stoet beviljades inte. Det var värderat till 26 Dr och 32 Sh Banco.

Kulefalls rote före 1692: Kulefall 2 gårdar * $\frac{3}{4}$ mantal, Hanerik $\frac{1}{2}$ mantal,
Kulefalls rote efter 1692: Kulefall 2 gårdar * $\frac{3}{4}$ mantal, Hanerik $\frac{1}{2}$ mantal,
Övertorp $\frac{1}{2}$ mantal

Rosendal 2005

Kulefalls grenadjärtp 1684-1901

Kulefalls grenadjärtp nr: 69, 1684-1687

- 1 Kulefalls grenadjärtp, Livgrenadjären Erich Joensson Frijmodigh, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Kulefalls grenadjärtp nr: 35, 1687-1743

- 2 Kulefalls grenadjärtp, Livgrenadjären Erich Joensson Frijmodigh, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1707. Död 1707 i Penig
- 3 Kulefalls grenadjärtp, vakans, källa GMR 1707-1709.
- 4 Kulefalls grenadjärtp, Livgrenadjären Erich Frijmodigh, född: 1679 i Östra Ryd, källa GMR 1709-1712.
- 5 Kulefalls grenadjärtp, Livgrenadjären Oluf Frijmodig, född: 1694 Östgöte, källa GMR 1712-1714. Död 1714 på roten.
- 6 Kulefalls grenadjärtp, Livgrenadjären Lars Andersson Norling, född: 1695 i Bohuslän, källa GMR 1714-1741. Avancerar till corporal,(för liten hemma i landet 1715, bonde)
- 7 Kulefalls grenadjärtp, vakans, källa GMR 1741-1742.
- 8 Kulefalls grenadjärtp, Livgrenadjären Samuel Johansson, född: ingen uppgift, källa GMR 1742-1743. Död 1742 på skeppet S:t Oluf.

Kulefalls grenadjärtp Ingmundsäter nr: 35, 1743-1784

- 9 Torpet Ingmundsäter, Livgrenadjären Erik Eriksson Kullberg, född: 1721 Östgöte källa GMR 1743-1770. Sjuk i Restet i Pommern, Avsk 1770. (170cm).
- 10 Torpet Ingmundsäter, Livgrenadjären Pehr Kullberg, född: 1746 i Skärkind, källa GMR 1770-1784. (Sista noteringen på Ingmundsäter 1777).

Kulefalls grenadjärtp Rosendahl nr: 35, 1784-1901

- 11 Torpet Rosendahl, Livgrenadjären Pehr Kullberg, född: 1746 i Skärkind, källa GMR / Hfl 1784-1800.
- 12 Torpet Rosendahl, Livgrenadjären Olof Kilström, född: 1759 i Östra Ryd, källa GMR / Hfl 1800-1809.
- 13 Torpet Rosendahl, Livgrenadjären Anders Drots, född: 1785 i Yxnerum, källa GMR / Hfl 1809-1815. Avsk 1815.
- 14 Torpet Rosendahl, Livgrenadjären Petter Kull, född: 1792 i Östra Ryd, källa Hfl 1815-1842.

- 15 Torpet Rosendahl, Livgrenadjären Petter Kant, född: 1817 i Östra Ryd, källa Hfl 1842-1869
- 16 Torpet Rosendahl, Livgrenadjären Adolf Fredrik Kulin, född: 1849 i Yxnerum, källa Hfl 1869-1901.
- 17 Torpet Rosendahl. Livgrenadjären Oskar Leonard Pettersson Stafstedt, född 1879 i Kuddby, källa Hfl 1901-1907. Han bor i Stenbrokärret. Sista livgrenadjären i Kulefall.

Petter Kullbergs brännvinspanna.

Ingemundsäter.

Kullberg soldat för Kulefalls rote och fj.m. Anders Larsson i Hanerik hade svårt med grannsämjan. Under åren 1773-1779 hölls rättegångar vid 16 tillfällen där rotehållaren-fjärdingsmannen Anders Larsson och Petter Kullberg stod mot varandra i rättssalen vid Skärkinds häradsting.

Kullberg tillträdde som knekt för roten 1770. I maj 1773 hade fjärdingsmannen stämt Petter för innehav av en brännvinspanna. En av bönderna i Kulefall påstod att han själv innehaft den som pant för ett lån. A. Larsson trodde inte det var sant för rykte gick att den användes för tillverkning hos soldaten. I november 1772 marscherade Kullbergs regemente till Vänersborg och strax innan skulle soldaten ha tagit tillbaka pannan. När han var på kommenderingen till Västergötland skulle hans hustru Catharina Samuelsdotter ha sålt pannan till en okänd man från Norrköping. Pannan hade undanhållits från försegling och fick varken användas eller försäljas. Kullberg som utan förfall uteblivit från tinget blev ålagd böter för uteblivandet, och målet blev uppskjutet till nästa ting.

I oktober samma år fortsatte rättegången. Soldathustrun vidhöll att det gått till så som hon sagt vid föregående ting och att hon försålt pannan *"uti sin nöd till födans förskaffande"* och att fjärdingsmannen gett henne löfte att försälja den. Soldaten själv förklarade att allt skett honom ovetande i hans frånvaro. Catharina blev ålagd att skaffa bevis på att A. Larsson sanktionerat affären med brännvinspannan till nästa ting.

12 februari 1774 uteblev makarna Kullberg från tinget, Petter troligen p.g.a. sjukdom. Det förefaller som om häradsrätten trodde att de medvetet förhalade rättsprocessen. De blev nu förelagda ett vite om 10 Dr Smt om de inte infann sig vid följande ting. (10 Dr Smt motsvarade ungefär en tunna korn).

Vid tinget 10 maj fick Kullberg möjligheten att avlägga värjomålseden för att på så sätt befria sig från tilltalet. *"Och aldenstund Kullberg denna Ed lifligen aflade, ty befrias både han och dess hustru ifrån Fjerdingsmannen Anders Larssons tilltahl"*.

Catharina kunde inte bevisa att A. Larsson gett henne löfte till försäljningen och Anders förnekade att de hade talats vid om saken.

Petter Kullberg betesdrift på Hanerik.

Under sommaren 1775 blev förhållandet mellan fjärdingsmannen och Petter Kullberg allt sämre. Soldaten körde in sina kreatur för att beta i Haneriks äng, Haneriksborna drev tillbaka dem. Detta upprepades åtskilliga gånger berättade drängen P. Persson när han vittnade vid den rättegång som började den 11 oktober. Sista gången Kullberg körde in djuren på Haneriks

äng hade han med ed bedyrat ” at kreaturen skulle gå där, och ifall Haneriksboerne lågo på lur at dem åter utköra, skulle han slå ihjäl dem och göra graföhl men själen skulle han köra uti en tallskate”. (talltopp)

Hejderidaren (skogvaktaren) Lackström och fjärdingsmannen A. Larsson brukade var sin gård i Hanerik och de hade gemensamt stämt soldaten inför tinget. De ansåg att eftersom soldattorpet låg på huvudroten Kulefalls ägor skulle Kullberg kreatur ha sitt bete där eller också betala för betesrätten på Hanerik. De krävde också att soldaten måtte plikta enligt lag för de nedvärderande och förklenliga utlåtelse som han riktat mot dem när de försökt hindra honom från att nyttja olagligt bete.

För att bevaka soldatens rätt infann sig löjtnant Carl von Oltoff. Han androg för tingsrätten att visst förehöll det sig så att torpet (Ingemundsätter) låg på Kulefall men betet hade soldaten alltid njutit på Hanerik.

10 februari 1776 avkunnades dom i målet. Vad beträffade betesintrånget lades stämningssmålet ned eftersom roteintressenterna i Kulefall inte hade fått tillfälle att närvara.

De nedvärderande uttalanden som Kullberg gjort mot Lackström och A. Larsson bedömdes som missfirmelse. Soldaten blev bötfälld och måste göra offentlig avbön inför Haneriks boställsinnehavare.

Kullbergs innestående lön m.m.

Innan föregående stämningssmål var avdömt vid tingsrätten kom löjtnant Carl von Oltoff på kapten Hans Silverlåås uppdrag in med en ny stämning till roteintressenterna i Hanerik. Det skedde på Kullbergs begäran.

1o. För obetalda penningar till inskrivningen och kostpenningar vid samma tillfälle. För obetald ordinarie lön och släplön för flera år. (Släplön var soldatens ersättning för att han höll sig med släpmundering, den beklädnad han använde när han inte var i krigstjänst, på övningar eller kommendering.)

2o. För att de ”tillprakticerat” sig rote-eller kvittensboken och använt den på ett otillbörligt sätt.

3o. För att de förlett förra soldaten på Kulefalls rote, Erik Kullberg, att skriva under en osann attest.

4o. För lagsökningskostnader vid domstolen och hos Konungens Befallningshavande.

Fjärdingsmannen A. Larsson försvarade sig vid rättegången 7-2 1776. Han fann det konstigt att soldaten först efter fem år kom med krav om inskrivningspenningar. Matsäck hade de bidragit med och det utan minsta krav på avräkning, betalning eller arbete. A. Larsson påstod att de var ovetande om Kullbergs inskrivning som soldat. Det påståendet fick han ta tillbaka senare. Det var fj.m. som lejt honom till soldat för roten.

(I knektkontraktet mellan Östgöta rotar och deras soldater från 1684 står det att det inte är tillåtligt att knekten trugar eller fordrar matsäck eller fri skjuts till sina möten med mindre än att det avräknas från lönen.) Fjärdingsmannen visste vad som stod skrivet i knektkontraktet eftersom det var inbundet i roteboken.

Soldatens ordinarie lön var betald. Den var kvitterad i roteboken som kommit till rätta. Bonden Pehr Larsson i Kulefall hade haft den i förvar.

Vad släplönen beträffade hade roten aldrig gjort någon överenskommelse med soldaten. Det fanns ingen anledning för soldaten att klaga han var mer än väl kompenserad med mera äng än vad kontraktet innehöll. I kontraktet stod det att han skulle ha äng till 1½ lass hö. Han kunde bärga 8-10 lass.

När det var påbjudet att soldaten skulle ha skinnkläder vid arbetskommendering hade roten med samlad hand bistått honom. Året före hade Haneriksborna låtit Kullberg bärga deras andelar i utjordsängen Grönkärret för bättre utkomst, men ändå varit oförnöjd och ställt till med besvär och förtret.

Den skrivelse som innehåller fjärdingsmannen Anders Larssons försvar vid rättegången avslutas med att han säger sig vara villig till en draglig överenskommelse mellan roten och soldaten för framtiden.

Men hans uttalade förhoppning att njuta befrielse från ” *Herr Capitainen och Riddarens häftiga anfall och ohemula fodringar,* ” visade sig vara obetänksam.

Peter Kullbergs företrädare som soldat för Kulefalls rote, Erik Eriksson Kullberg, gav fjärdingsmannen sitt fulla stöd vad det gällde villkoren på roten, i en underskriven attest. Petter Kullbergs försvarare trodde att fj.m. skrivit den själv.

Erik Kullbergs attest:

Avskrift.

”Under den tiden jag undertecknad för Kulefalls rote No 35 LifCompagniet war tjenstgörande Soldat, som war ifrån Året 1742 till och med 1767 om hösten samfalte 25 år hölt och kåstade jag mig den så kallade släpeklädningen sielf så att ingen af rote interässenterne derföre något det ringaste särskilt til mig derföre åhrligen betalte, utan giorde öfverskättet af anlagd åker och äng wid Soldatetorpet, som thet faststaldte KnekteContractet wida öfwerstiger, i synnerhet ängen, som årligen sig sträckt till 8 á 10 lass hö mig derföre til fullo betald och förnögd, hafwandes jag icke eller hördt att de som för min tid för denna rote tjent, någon särskilt släplön pretenderat eller bekomit wilket på begäran härmed attesterar af Stenhagen den 17 augusti 1775.

Erik Eriksson Kullberg.”

Tillägg: ” *Då vittnet (Erik Kullberg) kom hem från Tyskland och Soldaterna skulle hafwa blå Släpemondering erhölet han i påökning en åkerlycka af Kuhlefall, men intet af Hanerik någon enskilt hjelp.* ”

I domslutet över rättegången står det att ärendet borde ha avgjorts av Konungens Befallningshavande, (länsstyrelsen) men på grund av dess tvistiga beskaffenhet blivit förvisat till häradsrätten. Kullberg blev tilldömd en ersättning om 20 Dr. Smt. som tillökning i släplön, trots att han hade ett betydligt överskott i åker och äng.

Rotens handhavande av kvittensboken hade häradsrätten ingen anmärkning på.

Anders Larsson blev dömd till 10 Dr. Smt. böter och att göra offentlig avbön inför kapten H. Silverlåås. Fj.m. uttalande om kaptenens ”*häftiga anfall och ohemula fodringar*” ansågs åsidosätta den aktning han bort visa en ämbetsman. Hade fj.m. anmärkning på kapten Silverlåås påstådda förseelser haft fog för sig skulle den ha medfört kaptenens förlust av heder och ämbete.

Fjärdingsmannen misshandlad.

Den 29 juli 1777 skulle Kullberg resa till regementsmöte. Dagen före besökte han bönderna på roten för att få pengar till skjutspengar och drickspengar (dryckespengar). För bonden Lars Eriksson i Kulefall berättade han att fått pengar av alla rotehållarna utom fj.m. Anders Larsson. Till pigan på samma gård, Stina Brandelia, sa han att rotebönderna var så ohederliga att han inte visste om han ville fortsätta som soldat på roten. Han sa också till henne att han tänkte göra ett ”*kap*” om natten.

Hos bonden Anders Olofsson i samma by hade han fått ”*12 styfwer i drickspenningar til mötet, då Kullberg, som tyckt detta wara för litet blifwit ond, wefwat med påken och sagt ´du*

wore wärd stryk, 'wittnet utlät sig då 'du torde ej få mera af Hanrikarne,' hwarpå Kullberg swarat, 'jag är ej borta än.'

Vid midnattstiden kom Kullberg till fjärdingsmannens hus och bultade på förstugudörren. Anders låg "i bästa sömn," vaknade, och kom ut i bara skjortan, för att se vem det var. Anders beskrev vad som sedan hände. "Då jag öppnade förstugu dören taltale han mig med några spotska ord, det töfwade ej förrän han fattade mig i vänstra armen och wille rycka mig uhr förstugan uth, det han dock ej mäktade, utan språng hastigt i förstugan in och med en grof stake slog mig i hufwudet att iag wille swimma, då han på ett mordiskt sätt fortfor med slag på slag att bloden öfwer hella hufwudet och ansiktet mig öfwerflödde medan min Kr. Hustru uhr sin bästa sömn kom uhr sängen och fick upp stugudören från hwilken iag war af Kullberg hindrad, at iag fik i stugan inkoma, hans af den lede diefwelen och sin egen onda natur styrde upsåt, war wärkeligen den, at han i detta Rummet skulle träffa mig aldelles allena, som ofta händt, då han utan möda med hast fåt röfwat mig lifwet bort, som helt när war wärkstält, men som lyckan emot dess mordiska anfall war, at min Kr. Hustru och yngsta 10 åhriga son då lågo med mig i sama rum styrde Gud dock så, att hans gryma och arga upsåt ej fick sin fullbordan. Ehuru mitt lif tycktes snart wara slutit, gick dock min Hustru ut i förstugudören och taltale honom så 'hwad hafwer du elaka meniska här giort, iag skall ge dig något der före.'

Efter förolämpande tilltal mot fj.m. hustru skyndade sig Kullberg ut genom porten och över gården mot Kulefall.

Kommen till byn gick han in i Lars Erikssons hus, snattade nyckeln till en bod och lade sig att sova där. När pigan Stina vaknade på morgonen såg hon att Kullberg var i boden, där han klädde på sig sin mundering inför den beställda resan till regementsmötet.

Anders var övertygad om att Kullberg visste att det vid den tiden fanns en hel del pengar hos fjärdingsmannen som han drivit in av kronoräntor och sammanskott till Kumla bro (i Gistad). och att han "ej underlåtit äfwen at medlen gagna till wählmående och prakt," om han kommit över dem. Han tyckte att soldaten "framfor som en yhr häst i striden," och hoppades att "denne gryma Tyran blefwo dämpad."

Kullberg visste att fjärdingsmannens familj var ensam hemma den natten han gjorde sitt våldsamma överfall. Gårdens övriga folk var på höbärgning i Kulefall och roade sig om natten efter arbetet.

Misshandeln av Anders Larsson avhandlades på ett urtima ting i Östra Ryds sockenstuga den 15 september 1777. Soldaten Petter Kullberg beskrivs som 30 år gammal, undersättsig och stark, född i Skärkind socken, sedermera tjänat på åtskilliga ställen i orten och för 7 år sedan blivit inskriven för Kulefalls rote.

Målet blev uppskjutet till ett senare ting för att parterna skulle få möjlighet att inhämta fler bevis. Rätten ansåg att Kullberg borde sättas i arrest på Linköpings slott till nästa rättegångstillfälle om inte godkänd borgen kunde anskaffas för honom. Hejderidaren M. Lackström och sergeanten Kiellborg åtog sig att borga för soldaten.

Kullbergs hustru och fj.m. hustru.

Innan rättegången om misshandeln var slutförd hade soldathustrun Cath. Samuelsdotter utvärkat stämning på fjärdingsmannens hustru Helena och vice versa fj.m. A. Larsson för sin hustrus räkning mot soldathustrun för otidiga och mordiska utlåtelse. Under höbärgning på Hanerik och Kulefalls ängar skulle Catharina ha överhopat Helena med mångfaldiga svordomar och otidigheter. Helena hade förebrått Catharina för att hennes man nattetid slagit Anders så att han därav blivit sängliggande och fara för hans liv uppstått.

Ett inkallat vittne ansåg att *"de varit lika goda uti beskyllningar."* De fick böta 1 Dr. Smt. var för svordomar och ohöviska ord men i övrigt fick de kvitta mot varandra såsom lika delaktiga i trätomålet. Den här rättegången hölls 7 oktober 1777.

Samma dag togs det uppskjutna misshandelsmålet upp igen. Då var Kullbergs kompanichef, kapten Wallander närvarande. Han tyckte att fjärdingsmannens anklagelser mot Kullberg *"var långt grofware än han sig någonsin förestält. utan skall Anders Larssons skrift fastmera utmärka dess egit arga och onda upsåt och hjerta att förfölja dess Soldat"*. Han kunde inte se att A. Larsson hade minsta bevis för att Kullberg var skyldig till misshandeln. Larssons hustru Helena och den 10-åriga sonen var de enda som varit närvarande och de var inte vittnesgilla. Kapten Wallander ansåg till och med att fj.m. borde straffas för att han satt soldaten under bevakning. Kaptenen som var ganska ny på kompaniet kände inte Kullberg så väl men hade inte hört annat än att han var nykter, vaksam och anständig. Han förmodade att det snarare var fjärdingsmannen som var orsak till missämjan.

A.Larsson påminde om de livshotande uttalanden Kullberg gjort när han försökte freda Haneriks skog och ägor och att han kände sig hotad av att ha sin enda och argaste fiende boende så nära som 1/16 mil (ca 700 m.)

Kronobefallningsmannen Carl Fr. Palmblad, som A. Larssons försvarare, gav fjärdingsmannen *"godt loford med intygande att han stäldt sig wäl, och bättre än man kunnat förmodadt utfördt sine ordres och syssla, samt så wida wetterligit är med alla stäldt sig beskjedeligen, så att han i den delen aldrig haft något klagomål på sig."*

Flera vittnen var inkallade. Änkan Kerstin Arvidsson hade hört att soldatens hustru, två dagar före överfallet sagt att hennes man *"skulle slå A. Larsson så att den onda skulle sitta i honom."*

Ett annat vittne, Per i Kamelebo hade hört soldaten själv yttra, *"har du hört huru jag slagit fjerdingm. Du skall se att han nu ligger och gapar efter andan och komer han sig skall han få så mycket till."*

Pehr Eriksson i Kihl som deltagit i bevakningen av Kullberg efter förra rättegången hade bett honom bekänna vad han tillfogat A. Larsson. Soldaten sade sig vara oskyldig *"och om de råda om kroppen kan väl ingen röra själen."*

Två dagar därefter, 9 okt, skulle tingets utslag meddelas. Kullberg fick inte lämna tingsplatsen före den utsatta dagen, utan blev satt under "någon" fjärdingsmans tillsyn. Inte heller då kunde något utslag presenteras. Två helgdagar inföll och Kullberg blev kvarhållen på tingsplatsen till måndagen den 13 oktober.

Då ingen annan person kunde misstänkas för brottet mot A.Larsson än soldaten Kullberg och inga vittnen varit närvarande vid händelsen prövade rätten möjligheten för Kullberg att befria sig från åtalet genom värjomålsed. Rättegången och domen blev dock för skärskådande underställd Göta Hovrätt. Soldaten skulle insändas och hållas i förvar på Linköpings slotts arrest tills vidare.

10 november inkom Kullberg med en ansökan till hovrätten om att bli "entledigad" från arresten på Linköpings slott. Det beviljades eftersom hans kompanibefäl kapten A.F. Wallander och löjtnant A.W Bergenstråle gick i borgen för honom.

Göta hovrätts utslag från den 5 november 1777 gav häradsrätten möjligheten att låta P.Kullberg avlägga värjomålseden. Det skulle i så fall ske i början av nästa ting. Soldatens själasörjare, prosten, doktor Westelius i Ö.Ryd, uttryckte i sin attest att Kullberg inte utan att begå mened kunde avlägga eden.

Prosten Westelius attest:

Avskrift.

Efter 2ne resor anställdt samtal och förhör med soldaten Kullberg, har jag wäl funnit honom äga kunskap om de Christendoms sanningar, som kunna och böra biuda samwetet; men då jag granskar hans fria förda lefnad och yttrade tal, förekomma sådana omständigheter, som utwisa des ord och gerningar och styrkes af samwetets kraftiga sanningar; hwarföre han ej utan förargelse kan aflägga den wärjomålsed som skulle fria honom för det klagomål honom är påfördt.

Östra Ryd d. 6 febr. 1778.

Petr. Westelius.

Med bl.a. prostens attest som grund kunde tingsrätten inte fria Kullberg. Han kunde inte heller fällas för ett brott där vittnen saknades. Rättegångsprotokollet avslutades med orden ”i stöd af 17 Cap: 32§ Rättegs. Balken pröfwes skjälighet lemna Saken till framtiden då den torde kunna uppenbar warda.”

Göta Hovrätts slutliga dom 21 maj 1778.

Avskrift.

Utslag: Dock kommer han Peter Kullberg emot hwilken flere biudande skiähl och omständigheter under then hållne ransakningen sig yppat, ther nog tydeligen föranledher till at han, till det emot honom angifna Eds öre brott (hemfridsbrott) skyldig är, ehuru han, medelst ett beständigt förnekande samt i brist af åsina vittnen om nattetid till brottet blifwit föröfwat, ther till ey fullkomligen kunnat öfwertygas, at gjenast under säker bewakning afföras till Sveaborgs Fästning (Finland) at ther till arbete hållas och af wederbörande prästerskap uti Christendomen flitigt underwisas samt till bekiännelse af berörda brott och en sedigare lefnad förmanas; om wärkställigheten hwaraf och Kullbergs förhållande Kongl. Hof Rätten af wederbörande Befälhafware öfwer thenna Fästning tid efter annan bör underrättas, på det Kongl. Hof Rätten theraf må ährfara om och enär Kullbergs sinnelag kunde wisas wara så förbättradt, at till hans lösgifwande kan lämnas bifall.

Soldattorpet flyttat.

Någon gång under åren 1777- 1784 flyttades Kulefalls soldat från Ingemundsäter till det nya torpet Rosendal. Kanske anledningen till att det flyttades hade sin orsak i den ständiga osämjan mellan fjärdingsmannen A. Larsson i Hanerik och soldaten Kullberg. Trots alla strider blev Petter Kullberg kvar som soldat för Kulefalls rote till 1799.

Kullbergs getter.

Förre fjärdingsmannen Anders Larsson hade fått tillstånd av länsstyrelsen att ta upp en ”intaga” och odla den, i ängen Dahlhorfwa, på dåvarande häradsallmänningen, i området kring nuvarande Dalängen.

Året 1783 hade han bränt av ängen fläckvis och sått lin och rovfrö och senare på hösten sått fyra kappar råg och vete.

Soldaten P. Kullberg som då bodde i Rosendal hade getter, mer än 20 djur, vilka strök omkring i markerna hos bönderna i grannskapet och på allmänningen, tidvis utan tillsyn. I början av september blev fj. m. varse att stängslet kring intagan var sönderhugget och nedbrutet. Getterna hade då varit inne på på nyodlingen men den nysådda höstsåden var

knappt kommen ur jorden så skadan var inte så stor. Misstanke på vem som rivit ned stängsel runt intagan föll genast på hans gamla antagonist. *"om icke af Kullberg sielf doch af dess wanartige Pojke, som är säkert så långt lärd och drifwen i Konstgrepp som fadern sielf."*

I oktober när Kullberg visste att fj.m. skulle vara på hösttinget lät han getterna komma in på A. Larssons höstsådd där de legad och "töflat" (trasslat till) i grödan. De gnagde då ned allt som växte t.o.m. rötterna var uppätta.

Vid tinget 26 februari 1784 sökte fjärdingsmannen stöd *"att igenom Wällofliga Härads Rättens åtgärd, samt wederbörande Krono- och Jägerie betientes handräckning förmå bemålte Petter Kullberg, denne skadelige ohyra heller gettegång afskaffa."*

Bonden Jonas Eriksson i Kulefall vittnade: *"Wid thet tilfället, at jag nästledne höstetid warnat och förhållit soldaten Peter Kullberg, at afskaffa dess anlagde willstyriga getehop ulät han sig, at han ej allena skulle dem behålla, utan ock förskaffa sig flera, de mästa han kunde få."*

Det framkom att Kullberg haft såväl egna, som insamlade getter från andra, och vallat dem på allmänningen och Kulefalls ägor. *"Skolandes han hållit en gosse till wallhjon, at them wårda, men torde ändå händt, at någon ohägn skedt."*

Den förväntade skörd som A. Larsson gått miste om p.g.a. getternas framfart bedömde han till 1 tunna säd, 1 tunna rovor och 1½ tåga lin.

Kullberg blev dömd till ett vite om 10 Dr. Smt. om han inte avskaffade sin vallgång med getter, och ersätta gamle fjärdingsmannen med ½ tunna råg.

Skärnäs rote: Skärnäs $\frac{3}{4}$ mantal, Källösa 1 mantal, Torstorp $\frac{1}{2}$ mantal

Skärnäs grenadjärtoorp Stretan

Skärnäs grenadjärtporp 1684-1901

Skärnäs grenadjärtporp Streta nr: 72, 1684-1687

- 1 Torpet Streta, Livgrenadjären Nills Biörnsson Skära, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687.

Skärnäs grenadjärtporp Streta nr: 36, 1687-1900

- 2 Torpet Streta, Livgrenadjären Nills Biörnsson Skära, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1699.
- 3 Torpet Streta, Livgrenadjären Anders Skiära, född: ingen uppgift, källa GMR 1699-1709
- 4 Torpet Streta, Livgrenadjären Nills Skiährman, född: i Risinge, källa GMR 1709-1710. Död 1710.
- 5 Torpet Streta, vakans, källa GMR 1710-1714.
- 6 Torpet Streta, Livgrenadjären Joen Skiehrman, född: 1695 Östgöte, källa GMR 1714-1718. Kommenderad på sjöexpedition 1714.
- 7 Torpet Streta, vakans, källa GMR 1718-1719.
- 8 Torpet Streta, Livgrenadjären Joen Pärsson Skiehrman, född 1695 Östgöte, källa GMR 1719-1742. Avsk 1742. (skomakare)
- 9 Torpet Streta, Livgrenadjären Jonas Nilsson född: ingen uppgift, källa GMR 1742-1742. Död 1742 på skeppet S:t Oluf.
- 10 Torpet Streta, vakans, källa GMR 1742-1743.
- 11 Torpet Streta, Livgrenadjären Lars Thomasson Skiärman, född 1710 Östgöte, källa GMR 1743-1744. Avsk 1744.
- 12 Torpet Streta, vakans, källa GMR 1744-1750.
- 13 Torpet Streta, Livgrenadjären Eric Jonsson född: ingen uppgift, källa GMR 1750-1756. Avsk 1756.
- 14 Torpet Stretan, Livgrenadjären Måns Olofsson Schierman, född 1728 Östgöte, källa GMR 1756-1760. GMR i Peene i Pommern, fången, död 1760.
- 15 Torpet Stretan, vakans, källa GMR 1760-1761.
- 16 Torpet Stretan, Livgrenadjären Johan Skierman, född: 1737 Kalmarbo, källa GMR 1761-1789. (168 cm)
- 17 Torpet Stretan, Livgrenadjären Bengt Skärman, född: 1768 i Östra Ryd, källa GMR / Hfl 1789-1818. Avsk 1818.

- 18 Torpet Stretan, Livgrenadjären Gustav Glad, född: 1794 i Kullersta, källa Hfl 1818-1822.
- 19 Torpet Stretan, Livgrenadjären Anders Sköld född: 1799 i Askeby, källa Hfl 1822-1853.
- 20 Torpet Stretan, Livgrenadjären Lars Gustav Holmers, född: 1828 i Ljung, källa Hfl 1853-1877.
- 21 Torpet Stretan, Livgrenadjären Anders Petr Skärnell, född: 1854 i Ringarum, källa Hfl 1877-1900. Sista livgrenadjären på Streta.

Skärkinds Tingsrätt 9 december 1903 (Kumla)

Inblandade; Frans Oskar Trygg som var en äkta statartyp, lite döv, krokryggig och 48 år gammal. Han beskrivs som lite gnällig i rösten och visade sig som mycket meddelsam. Trygg hade begivit sig till fd livgrenadjären Lars Gustav Holmers i Skirgården för att köpa morötter till ett billigt pris. Det uppkom käbbel om hur mycket morötter Trygg skulle köpa. Holmers kallade Trygg för en riktig käring som underhöll hushållerskans oäkta ungar. Den annars så griniga och snåla tjuvgubben Holmers hade emellertid bjudit på både kaffe och brännvin. Naturligtvis tackade inte Trygg nej till en sup om det bjöds. Såväl Trygg som Holmers fyllnade till allt mer. Det blev även bråk om en brand hos Trygg som inträffat året före. Saker som tillhört Holmers hade blivit förstörda enligt honom. Holmers hade i sina yngre dagar varit en stark karl. Sin styrka ville han gärna pröva genom att bryta arm med Trygg, som han trodde sig med lätthet kunna bryta ner. Då rann sinnet på stataren Trygg, som inte tålde en sådan förolämpning. Han hade gripit en käpp med vilken han gick lös på gubben Holmers. Slagen var så kraftiga att käppen gick av på två ställen. Under bråket snubblade Holmers och föll så olyckligt att han slog huvudet i kanten på en järngryta som stod på golvet. Det var väl då han dog förstås, hade Trygg yttrat. När Trygg såg hur blodet rann från gubbens ansikte blev han rädd och rusade därifrån.

Frans Oskar Trygg född 1853 i Östra Ryd, statdräng. Blev änkling år 1900. Har fyra barn. Ett av barnen avlider under tiden de bor i Hagen på Rossa ägor. En änka Josefin Larsson född Eriksson år 1860 i Östra Ryd, flyttar in som hushållerska hos Trygg 1902 med fem barn. År 1905 flyttar dom till Björkeberg på Kåknö ägor

Hagen är i dag flyttad och står vid kyrkan.

Straffet för Trygg blev nog inte så långt, eftersom han 1905 flyttar till Björkeberg.

2005-03-28 Kumla tingsrätt.

Nils Skära.

Avskrift.

Anders i Skiernäs låtit incitera (anföra) Sålдатen Nils Skiära för förderfwat Sålдатetorp, till huus och giärdesgårdar, samt förorsakade expencer (kostnader), hwilket att stadfästa, upwijstes af Nemndemännerna beskedelige Olof i Lyckeboo och Måns i Ulfwebo uppå Befalningsmannens Wälbde Johan Jansonis ordres förrättat Huse Syjn, hwarutaf felacktigheter finnes bestiga till 12 Dr 5./. Kopparmynt. som Skiära alt tilstå måste. Ty pröfwar Rätten för skiäligt det bör Sålдатen Skiära för.... 12 Dr 5./. Kopmt till Anders i Skiernäs, iempte 1 Dr Smt. i expencer inom 6 weckor i dag wijd 2 Dr Smt plick erläggia.

Skärkinds häradsrätt AI 5 1701 21-2.

Skärnäs rotehållare.

Avskrift.

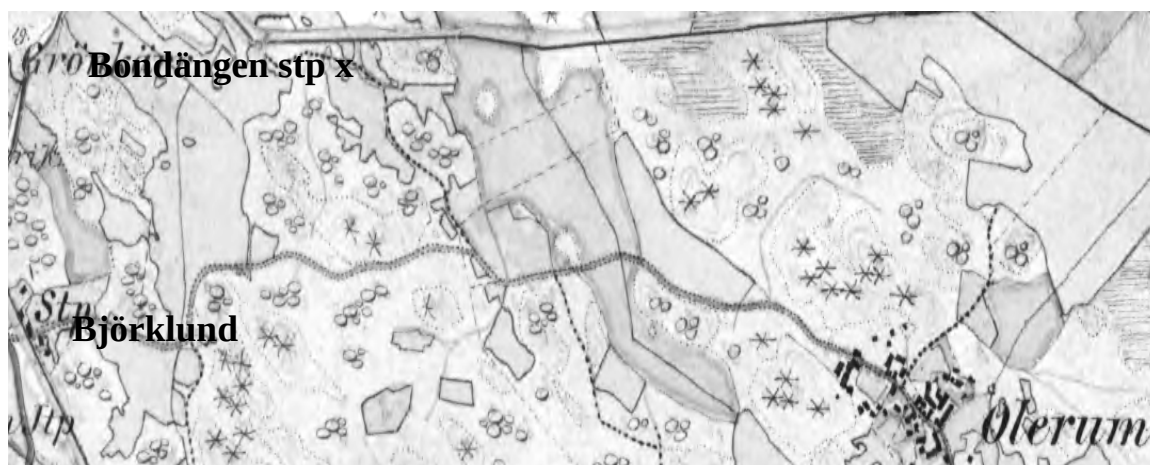
Kronans Ländsman Wähl. Maurits Andersson låtit instämma samptl. Skiernäs Rotehållare, Måns i Skiernäs, Måns i Torstorp, Bengt i Kiällösa och Måns i Kiällsiö, för Tyska Skoor samt Strumpor, ländsman för dheras Sålдат, nu wid sidsta utmarchen måst tillsättia och opphandla efter de sådant motwilleligen emot Höga Wederbörandes ordres försett och försummat. Specificerandes Ländsman för omkåstnad, så wid dhe fehlande perzedlars opköpande som många derföre gjorde resor och Rättegångs bekostnade 33 Dr. 13 ./.. Kmt. Såsom Swaranderna måste tillstå deras härwid begångne motwillighet och att de wetandes så och willjandes försummat Sålдатen dess påbudna tilbehör att förskaffa, så åligger och derför proportionaliter efter hwart och ett hemmans storlek uti Rothen, Ländsman dess gjorde bekostnad och tagne Skadestånd förnöja med 27 Dr Kmt.

Skärkinds häradsrätt AI 5 1710 12-10.

Olerums rote före 1692: Olerum 1 mantal, Bredsäter i Skönberga 1 mantal, Rossla ¼ mantal

Olerums rote efter 1692: Olerum 1 mantal, Lyckebo 1 mantal, Stintorp i Drothem ½ mantal

Olerums grenadjärtporp 1684-1903

Olerums grenadjärort nr: 70, 1684-1692

- 1 Olerums grenadjärort, Livgrenadjären Oluf Andersson Åhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1692.

Olerums grenadjärort nr: 37, 1692-1714

- 2 Olerums grenadjärort, Livgrenadjären Oluf Andersson Åhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1692-1699.
- 3 Olerums grenadjärort, Livgrenadjären Carl Åhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1699-1709.
- 4 Olerums grenadjärort, Livgrenadjären Abraham Åhl, född: i Lönsås, källa GMR 1709-1710. Död 1710

Olerums grenadjärort Bondängen nr: 37, 1714-1817 Pos X 647170, Y 152520

- 5 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Jon Åhl, född: ingen uppgift, källa GMR 1710-1714. Bor näst intill Bondängen källa Skhd.(se brev till hustrun)
- 6 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Anders Åhl, född: 1695 Östgöte, källa GMR 1714-1720. (Flyttar till Harstorp, bonde).
- 7 Torpet Bondängen, vakans, källa GMR 1720-1721.
- 8 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Petter Jonsson Fuhrström, född: Östgöte, källa GMR 1721-1721. Rymmer 1721.
- 9 Torpet Bondängen, vakans, källa GMR 1721-1728.
- 10 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Sven Andersson Broberg, född: 1698 Östgöte, källa GMR 1728-1744. Avsk 1744.
- 11 Torpet Bondängen, vakans, källa GMR 1744-1747.
- 12 Torpet Bondängen, Livgrenadjären, Erik Nilsson Åhl, född: 1718 Östgöte, källa GMR 1747-1748. Död 1748.
- 13 Torpet Bondängen, vakans, källa GMR 1748-1752.
- 14 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Anders Andersson Ohlman, född: 1727 Östgöte, källa GMR 1752-1763. Sjuk i Stralsund i Pommern. Avsk 1763.
- 15 Torpet Bondängen, vakans, källa GMR 1763-1766.
- 16 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Per Olman, född: 1745 Östgöte, källa GMR 1766-1769. Avsk 1769. (170 cm lång).
- 17 Torpet Bondängen, vakans, källa GMR 1769-1772.

- 18 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Petter Olman, född: 1753 Yxnerum, källa GMR/Hfl 1772-1782. Rymmer 1782.
- 19 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Hans Olman, född: 1754 Yxnerum, källa GMR/Hfl 1782-1789. (skomakare)
- 20 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Jonas Olman, född: 1766 i Hannäs, källa GMR / Hfl 1789-1809. Död 1809. (se nedan)
- 21 Torpet Bondängen, Livgrenadjären Eric Skön, född: 1784 i Skällvik, källa GMR / Hfl 1809-1817. Avsk 1817.

Olerums grenadjärort nr: 37, 1817-1839

- 22 Olerums grenadjärort, Livgrenadjären Petter Orest, född: 1799 i Yxnerum, källa GMR / Hfl 1817-1833. Avsk 1833. (Flyttar till Karlsnäs)
- 23 Olerums grenadjärort, Livgrenadjären Petter Orest, född: 1808 i Å, källa Hfl 1833-1839. Död 1839.

Olerums grenadjärort Björklund nr: 37, 1839-1903

- 24 Torpet Björklund, Livgrenadjären Johannes Udd, född: 1817 i Östra Ryd, källa Hfl 1839-1872
- 25 Torpet Björklund, Livgrenadjären Karl Petter Viktor Olin, född: 1851 i Yxnerum, källa Hfl 1872-1903. Sista livgrenadjären i Björklund.

Jonas Olman

Lifgrenadier för Olerum, boende i Bondängen, född 1766 uti Hannäs, vet ej hvilket år han kom i socknen, men antog krigstjensten 1790. Gift en gång, och lemnar 4ra barn efter sig. Han var en ärlig man, och i sitt stånd utmärkt dygdig och anständig

Östra Ryd dödbok 1809.

Knekten för nr: 37 Olerum, Jon Åhl, skriver brev till hustrun 1712.

Högtärade K. Hustru hustr. Elisabet Jonsdotter.

En så kan iag icke underlåta mig med mindre än iag skall skrifwa min K. Hustru till några ordh om mitt tillstånd först så tackar iag Gud dhen aldra högste för en godh helsa och Sunheet Gudh låte mig Sådana hungneliga Tiender få höra och Spöria ifrån min K. Hustru det wore mig af alt midt hierta ganska kiärt. Men nu så skall iag låta min K. Hustru weta att dhet wij ähro masserade ifrån Norie och ähro inqvarterade i Skånne i Siös häradh 2 mill ifrån Malmö men dhet står till Gudh huru länge wij få liggia i qvarter för dhet säges wij skolla byta up och öfwer Siön, nu så öfwersänder iag ifrån Linköping medh Måns Olofson i Ladugården 3 Caroliner till min K. Hustru. Så will iag weta antingen min K. Hustru hafwr fåt dhem eller eij nu måste iag köpa mig knäremmer och Sölior Sampt och skoospennen dher förr måste iag gifwa 15 öre Sölf Mynt dhet måst bönderna betalla till min K. Hustru igen efter som dhe intet kiöpt mig dhetsama medan iag war hemma och så beder iag dhet MånsOlofson i Ladugården hafwr min mor i sitt beskyd så att dhet hon icke går för mycket i lön så att dhet hon lijder någon skada. Och nu säges ått Erik i Olerum att åcker och eng får nu wara till torpet som till förne så får han taga Släpe klädes penningarna af de andra som iag lofwade men dher hoos så ähr och min begiäran till Rotteböndera att dhe hielpa min K. Hustru at inbärga höö och sädh till huus. Slutl. Så låter iag helsa Erich i Olerum sampt och dhe andra mina Rottebönder 1000de nätter och dagar. Nu låter iag helsa mina K. Systrar många 1000de näter och dagar Sampt och alla andra goda wänner som mig kiäna. Men dock så förgiätes icke att helsa min K. Swärfader Sampt och Kullfalla bönderne och beder dhet min Hustru har kobete i dhera hage som dhet war när iag war hemma förgiäts icke at hälsa Swen Larson klockare ifrån mig mera dhene gången uthan iag befaller min K. Hustru och min lilla Son under Guds dhen aldra högstes beskyd och beskärm både till lijf och Siähl och förblefr. M. K. Hustrus Trognast Man
Jon Åhl

Af Lilla Alsta dh. Junij Ao 1712

P:S: förgiät icke at helsa Lars i Bonängen

Sampt hans hustru och barn 1000de Nätter och dagar.

Se originalbrev på kommande sidor.

[illegible]

Josephine R. Gynther fust Elisabeth Jonb. Polter

En sådan iag icke underlata mig med mindre än iag
 skall skrifva min D. Gifter till några ordförande mitt
 tillstånd först så tackar iag guds frö alida guds för
 en god helga och barmhärtig guds lät mig sådana gung
 maliga tider så föra och spara det som mig af allvård
 första ganska liest Men nu så skall iag lita min D.
 Gifter att det är bästa måttade ifrån Motie
 och äro maktade i. Hänn i "Diof. färd 2. mill. frä
 mulnös" men det står till guds frö lönge vifva ly
 gna i guds för det för vifva stolta berta up och
 ofratt "Diof. nu så ofratt färd iag ifrån ländöping med
 Mäns olof son i ladi gärd 3 Carolines till min D. Gifter
 så vill iag veta ankingen min D. Gifter hafva färd i som
 eller D. nu mätte iag iag barmhärtig barmhärtig och
 Velior barmhärtig och barmhärtig ifrån för mätte iag giftra
 15 öre barmhärtig ifrån mätte barmhärtig attalla till min
 D. Gifter igen ofratt som det intet barmhärtig mig ifrån samma
 matten iag veta barmhärtig och så barmhärtig iag ifrån mäns olof
 son i ladi gärd 3 barmhärtig min mätte i sitt barmhärtig så att ifrån
 son icke gärd för mätte i lön så att ifrån son barmhärtig någon
 barmhärtig och nu barmhärtig att barmhärtig i barmhärtig att barmhärtig och
 mig för nu barmhärtig till barmhärtig som till barmhärtig så barmhärtig barmhärtig
 barmhärtig barmhärtig barmhärtig af de andra som iag barmhärtig Men
 ifrån barmhärtig så barmhärtig och min barmhärtig till barmhärtig barmhärtig att
 ifrån barmhärtig min D. Gifter almbörja barmhärtig och barmhärtig till
 barmhärtig barmhärtig så barmhärtig iag barmhärtig barmhärtig i barmhärtig som barmhärtig
 ifrån andra minna barmhärtig barmhärtig 1000 öre barmhärtig och barmhärtig
 nu barmhärtig iag barmhärtig min D. Gifter många 1000 öre barmhärtig
 och barmhärtig barmhärtig och alla andra goda barmhärtig som mig
 barmhärtig

Men dock så för gjätes icke att hjälpan min de betes
 det sammet och alllefalla bönstäm och betes ^{min} ~~det~~ ^{den} ~~den~~
 Robertus i Jstra hagar som det stod när jag var gammal
 för gjätes icke att hjälpa den larsen Alodars ifrån mig
 mer än som gungor, nästan jag besallat min d. hustru
 och min lilla son spedit guld som aldra föystrer vestr
 och bryllupen vada till lif och huse och förblef M. R.
 af lilla alsta de jing Å 1712. Snygnast Men
 12.5: för gjätes icke att hjälpa lerb i boningen Jon af
 sammet bön hustru och barn 1000 de näst och dygat valla

Föystrada de hustru
 Clara lerb Jon
 Odet Gandom
 valla (a

ERIK SKÖN.

Avskrift.

År 1818 den 24 Januarii inställde sig undertecknad tillförordnade Domhafwande i orten, Assessor och Regementsauditeur, vid Skärkinds härads Tingsställe Kumla, för att efter förd brefwäxling med Konungens BefallningsHafwande uti Länet, förrätta Urtima ting med berörde Härad, bitredd af nedannämnde Härads nemndemän.

Wilhelm Sjöstrand i Särstad
Anders Jönsson derstädes
Anders Nilsson i Hallstorp
Lars Håkansson i Syttorp
Jonas Nilsson i Ullstorp
Jan Håkansson i Eggeby och
Jan Jansson i Fristad.

Å Tjenstens wägnar war närwarande KronoLänsmannen I. Isaksson. Sedan KronoLänsmannen Isaksson den 8de i denna månad gripit och till Slottshäktet inbragt förre Lifgrenadieren Erik Skön från Olerums ägor uti Östra Ryds Socken af detta Härad, som öfverfallit och illa slagit sin Swärmoder, Enkian Maja Persdotter, och ransakning häröfwer blifwit påfordrad, har detta Urtima Ting i sådant ändamål blifwit utsatt och wederbörligen tillkännagifwits, samt utlystes nu med vanlig Tingsfrid och säkerhet.

I närwaro af åklagaren KronoLänsmannen Isakson framställdes Arrestanten förre Lifgrenadieren Erik Skön, som från slottshäktet blifwit utförpassad, fängslad med jernblack. Skön är af vackert utseende och wäxt, har brunt hår, blå ögon och finnes klädd uti fårskinnspäls, kortbyxor, blå strumpor och skor. Han är 5 fot, 7 tum lång, 34 år gammal, född i Schevids (Skällvik) Socken inom detta Län, hwarifrån som 1808 utgått som Landtwärn och efter det årets fälttog ingått, som Lifgrenadier för roten No 37 Olerum vid LifCompagniet af Kongl 1st LifGrenadier Regimentet, derföre han tjent nära 9 år, eller intill förliden December månad, då han efter rotens begäran och i anseende till sinnes swaghet erhållit interimsafsked, men är ännu qwarboende uti Grenadiertorpet Bondängen på Olerums ägor, i ofwannämnde Socken af detta Härad, tillsammans med sin förra Swärmoder, Enkan Maja Persdotter, med hwilkens dotter han varit gift, men hans hustru jemte båda dess barn hade aflidit 1813 under hans frånwaro i fält, så att han nu är Enkling och barnlös.

Angående det brott hwarföre Skön anklagas berättade tillstädeswarande Enkan Maja Persdotter, att hon, som bor tillsamman med Skön och sedan flera år förestått hans hushållning har funnit att han särdeles detta senare år tidetals warit sinnesswag och talat samt handlat oförståndigt. Uti sin sinnessyrsel har han likväl icke utbrutit i någon egentelig wåldsamhet, förr än den 7de i denna månad, då han på förmiddagen hemkom i sällskap med en annan mindre vetande dräng wid namn Anders från Kuhlefall, och började efterfråga några böcker, som Maja Persdotter borde framskaffa, då hon icke fann dem blef Skön genast upretad, samt fattade uti en eldtång och hotade henne, hvaröfwer hon förskräckt sprang ut, men Skön skyndade efter, samt slog henne dermed, att hon genast föll omkull och afdånade. Då hon åter upwaknade war hon sönderslagen och blodig att hon med möda kunde gå up, och begifwa sig till närbelägne Oleruma by, där hon tog sin tillflykt hos Bonden Samuel Erikson derstädes, hvilken jemwäl inkallad och tillstädes gaf tillkänna, att då Maja Persdotter kom till honom war hon mycket blodig och hade 2 st djupa sår uti hufwudet, samt war för ofrigt slagen och så att hon i ansigtet, öfwer armarne och hela ena sidan hade öfweralt blånader. Samuel Eriksson tillkallade derefter en af grannarne, och en dräng, samt begaf sig till Skön,

för att styra honom. Skön kom derwid springande emot dem med en uplyftad yxa för att hugga till den som först nalkades, hvilket dock genom deras försigtighet blef förekommit.

Skön härom tillfrågad förklarade med tämmelig redighet, att han på sätt dess Swärmoder angifwit, öfwerfallit och slagit henne, hwilken brottsliga öfwerilning han både genast och nu mycket ångrar, men att han med yxa hotat Samuel Eriksson och dess sällskap förklarar Skön hafwa tillkommit för dess eget försvar, emedan han trodt dem trakta efter hans lif.

Till närmare uplysning om denna händelse och Sköns öfriga förhållande begärer Åklagaren att inkallade wittnen måtte blifwe afhörde, nemligen volontairen Jan Ringman i Kuhlefall, bönderna Petter Jansson, Anders Jonsson, Jonas Larsson och Hans Jonsson, samt drängen Lars Jonsson i Olerum, hwilka ojäfvige aflade wittneseden, samt hördes hwar för sig.

1o. Jan Ringman: Att när han Onsdagen den 7de i denne månad kommit till Sköns hemwist uti ett ärende, hemkom kort derefter Skön i sällskap med mindre vetande drängen Anders från Kuhlefall. Vittnet ärnade sig då genast gå, men Skön öfwertalade honom vara qwar och taga en sup med honom, hwarefter de tillsammans förtärde 2ne supar hwardera. Wittnet kunde icke finna Skön heraf öfwerlastad, men han började ändå falla in i sin dårskap och sade sig se den falska Gustafsson ligga i sängen, hwarmed han menade kyrkoherden i församlingen af detta namn, jemte en mängd annat dåraktigt tal. Då hans Swärmoder Maja Persdotter, som en liten stund warit ute kom in åter, frågade han henne efter sina böcker och bad henne framtaga dem ur skåpet, men då gumman der eftersökte dem, fanns istället ett par twager som Skön lagt dit och en bok som han kallade Cron. Skön blef då genast ond och sade Maja Persdotter hade tryckt om böckerna samt fattade uti en eldtång emot Swärmodern, hwilken genast sprang ur stugan och Skön efter henne, som började slå henne med eldtången, deraf hon föll omkull. Under dåraktige utlåtelser fortsatte han slå henne till dess hon erkände att Skön var Frälsaren. Wittnet wågade härunder icke taga fred i fruktan att den andre dåren drängen Anders då skulle bistå Skön och äfwen öfwerfalla dem. När Skön ändteligen slutade slå sin swärmoder yttrade han till wittnet, som härföre förebrådde honom, att det wore så befalt, att han på denna dagen borde utgjuta blod. Då Skön härefter åter kom in i sin stuga fattade han uti en yxa och högg den så häftigt han förmådde uti dörren, att den slogs ut, under yttrande att han på detta sätt skulle emottaga Olerums bönderne när de kommo dit.

Wittnet gick derpå up till Olerums byn att skaffa hjälp till Sköns vaktande, och när han i sällskap med Samuel Eriksson derstädes och flera straxt återkom, skyndade Skön emot dem med den uplyftade yxan, men ena vittnet Hans Jonsson fick i det samma tag uti en lång trinna, hwarmed han slog till Skön så att han fällde yxan, hwarpå de införde och waktade honom, till dess efterskickad kronobetjening ankom och lät afföra honom till Slottshäktet i Linköping. Vittnet har i öfrigt sig bekant att Skön de senare åren icke alltid haft sine sinnens rätta bruk, utan wissa tider warit swagsint, som wittnet först märkte för ungefär 2ne år sedan, då han en morgon innan dagningen träffade Skön ute i skogen, där han stod på ett berg ensam och siöng med stark röst. Efter ofwannämnde händelse fann wittnet att Maja Persdotter war blodig öfweralt och hade 2 större sår i hufwudet, samt mångfaldige blånader på armar och i synnerhet å ena sidan.

2do. Petter Jansson: Har ej warit hemma då nu ifrågawarande händelse tilldrog sig men såsom Sköns rotebonde har wittnet kunskap derom att Skön alt sedan återkomsten från 1814 års fälttog warit understundom rubbad till sine sinnen, som isynnerhet tilltagit nu förlidna år, efter nyttjad brännvinsdrickning hwilket sluteligen förmått wittnet och öfrige rote interessenterne att begära Sköns afskedande. I någon egentelig wåldsamhet har Skön icke förrän nu utbrutit, utan har dess galenskap synnerligast yttrat sig i dåraktigt tal, där han föregifwit sig wara en person i Gudomen, med mycket annat oförstånd. Emellanåt har Skön varit arbetsam och flitig, samt aldrig begifwen på dryckenskap, utan upfört sig till allas full

komliga nöje, samt lefwat i mycken sämja med sin Swärmoder, hwilken alt ifrån hustruns död förestått hans hushållning. Genom deras gemensamma omtanka wore okså deras omständigheter någorlunda goda. Under dess förwimmade (yra) tillstånd har Skön ibland huggit ner sine och rotens gärdesgårdar, samt uprest galgar och ställningar, men då han merendels låtit rätta sig af wittnets och grannarnas förmaningar, samt åter tidtals blifwit klokare.

3o. Anders Jonsson och 4o. Jonas Larsson: instämna i enahanda berättelse med näst föregående wittnet Petter Jansson.

5o. Hans Jonsson har sig bekant samma förhållande som afhörde wittnet Petter Jansson berättat med tillägg, att då wittnet en söndagsmorgon kom in till Skön, drog han sig huggaren emot honom och wille sticka vittnet, som han likwäl afwende. Angående nu ifrågawarande händelse uplyser wittnet, att han på budskickning af Samuel Eriksson ofwannämnde dag, åtföljde honom till Skön som då kom emot dem springande med en uplyftad yxa, under yttrande: nu skall ni få. Wittnet för att wärja sig och de andra fattade derwid tag uti en trinna, hwarwed han slog till Skön så att han föll omkull, och yxan kunde tagas ifrån honom, hwarefter han blef saktmodigare och infördes uti dess stuga, där han vaktades till dess Konofjerdingsmannen ankom och hemtade honom. Vittnet har jemwäl sett Maja Persdotter efter denna händelse och funnit henne illa slagen samt beswärad af 2ne blodsår i hufwudet fram i pannan, flere blånader å armarne och hela ena sidan, i näsan en blånad, samt ett blodwite.

6o. Lars Jonsson: Han åtföljde nästföregående wittnet wid ofwannämnde händelse, samt wittnar aldeles lika med honom om Sköns förhållande derwid, samt om Maja Persdotters åkommor. Detta wittne har dessutan lika med de föregående sett och hört Skön wid mångfaldige tillfällen hafwa mycket dåraktigt tal, och att han ofta träffats ensam i skogarne häftigt sjungande, och att han upbyggt galger, samt upstaplat stenar, som han kallade Batherier.

Wittnesmålen uplästes och erkändes. Tilstädesvarande förre Corporalen Björling hördes härefter och tillkännagaf att Skön som warit under dess befäl 1813 och 1814 årens fälttog, derunder efter underrättelsen ifrån hemorten om dess hustrus och barns död, ibland wisat sig något swag, men dock alltid giort sin tjenst trogit. Efter hemkomsten har han börjat grubbla, och har detta år, icke med öfriga delen af Compagniet warit Commenderad på Canalarbete, utan haft permission, för att genom brunnsdrickning söka återställa sin helsa.

Angående Sköns olyckliga sinnesswaghet och öfriga förhållande hade Åklagaren vidare att förestå, ett af Herr Kyrkoherden Gustafsson uti Östra Ryd utgifwit, så lydande betyg:

”På Herr Commissarien Isakssons begäran får jag, till uplysning wid den med förra Lifgrenadieren Erik Skön i morgon utställda ransakning, lemna följande bewis: Att nämnde Skön i förhörslängden står tecknad äga förswarlig kristendomskunskap, samt warit af god frägd och ett stilla wäsende, utom wid de tillfällen, då under mer än ett år, utaf sinnesswaghet som blifwit hänförd till swårare utbrott, hwaribland det senaste, som inträffade onsdagen den ... är det rysligaste.

Huruwida Skön wid detta tillfälle, då efter berättelse, bränwin skall warit för hand, af en eller annan broder blifwit upretad eller ej, derom lærer Swärmodern kunna lemna den säkraste uplysning.

För öfrigt att döma af hwad händt, och då hwarken försökt brunns qur, mina eller andras föreställningar på Skön kunnat verka någon förbättring, synes han wara till den grad af sinnesswaghet kommen, att man hwarken wägar hoppas någon framtida fullkommen återställelse, eller fullkomligen frias från den fruktan, att wid föregåt utbrott han ju än en gång

kan bli farlig för människors lif och säkerhet. Detta hwad jag af öfwertygelse och på samwete tror mig kunna intyga af Ö.Ryd den 23 januarii 1818.

Joh. Dan. Gustafsson.
kyrkoherde.”

Domhafwanden hade jemwäl anskaffat ett af Öfwer FältLäkaren och Riddaren af Kongl. Nordstjerne Orden Herr Doctor H.C. Kewenter angående Skön utgifwit betyg, wid tillfället då dess afsked söktes, hwilket uplästes af följande innehåll:

” Att Lifgrenadieren No 37 Erik Skön af Lifcomp. under 1st. Kongl. LifGrenad.rgtet. som oaktat i sommar begagnad BrunnsCur, likwäl ännu är swag till sinnes och mindre wetande, hwarföre han är till krigstjenst oduglig, intygar på Embets Ed. Linköping d. 7 Oct. 1817 H.C. Kewenter. Öfwerfält Läkare”.

Maja Persdotter beklagade sig öfwer den hårda medfart, som af dess förre måg henne blifwit tillfogad. Hon, så wäl som samtelige tillstädes warande Olerums åboer förklarade deras fruktan för Sköns återkomst och hemställde om han icke kunde få inkomma på något hospital, ty de kunde icke åtaga sig vårda honom eller förekomma att han för dem, sig sjelf och orten blefwe wådelig. Då afflyttningstid från torpet inträffar den 14 nästkommande Mars, wore Skön också utan annat hemwist, derom han icke skall fogat ringaste anstalt. Maja Persdotter som emedlertid wore öfwertygad att Skön begått sitt erkände brott under sinnes swaghet, hemställde wäl till domstolens afgörande dess bestraffning derföre, men för sin enskilda del fordrade hon icke någon ersättning för sitt swåra lidande och hans hårda behandling, ehuru mycket skäl hon dertill kunde hafwa.

Skön som under denna ransakning wisat sig stilla och tämmeligen redig, tillkännagaf att han sjelf kommer ihog det han wisse tider icke är mächtig sina sinnens rätta bruk, han förklarade sin ånger öfwer sin förbrytelse och hoppades att framdeles kunna upföra sig klokare om han nu förskonades ifrån straff och vidare fängelse.

KronoLänsmannen Isaksson hemställde målet till laglig pröfning, under tillkännagifwande att han icke hade flere uplysningar att åberopa, hwarföre han fick afträda och Skön utfördes.

Efter öfwerläggning förekallades de åter, Urtima TingsRtn afkunnade detta

Utslag.

Genom wittnesmålen och egen bekännelse är förre LifGrenadieren Erik Skön öfwertygad hafwa den 7e i denna månad öfwerfallit och slagit sin förre Swärmoder Enkan Maja Persdotter från Olerums ägor och tillfogat henne flera sår, blånader och blodwiten, derföre han wäl gjort sig skyldig till det answar som stadgar uti 14. Cap: 2 § MgsBn. men som tillika är uplyst ej mindre utaf de intagne betygen från Kyrkoherden i församlingen där Skön är boende och ifrån RegementsLäkaren och Riddaren Doctor Kewenter, och utaf afhörde wittnens enstämmige utsagor, att Skön är sinnesswag, och som oftast icke mächtig sina sinnens rätta bruk, i hwilken dess olyckliga författning ofwannämnde brott blifwit begångit, fördenskull kan Urtima TingsRätten härföre icke stadga någon bestraffning å Skön. Likasom af samma orsak han icke kan fällas till answar för det han emot Bonden Samuel Eriksson uti Olerum rest mordiskt wapen.

Som likwäl Skön uti sin sinnesswaghet lätteligen kan blifwa farlig för sig och det allmänna, då ingen welat åtaga sig dess wård, så kommer att till Konungens Befallningshafwande öfwerlämnas att förordna hur med dess wårdande eller intagande på något hospital bör förfaras.

Dock warder till följd af 25 cap: 5.§. MgsBln detta Utslag understäldt Kongl Majts och Rikets Höglofl. Götha HofRätts närmare högrättswisa pröfning, för hwilket ändamål

ransakning och detta Utslag skall till Högbemälte Kongl. HofRätt insändas, och kommer Skön emedlertid att i Linköpings Slottsarrest förwaras, dit han nu skall införpassas.

Extra Soldat-roteringen

Extra soldat-rotering beslutades år 1809. Den upprättades på då antagna grunder att all privilegierad jord och att sådan som hitills från ordinarie roteringsbesväret varit befriad och med iakttagande i övrigt av samma bestämmelser, som gälla för det övriga soldatrotehållet i de särskilda orter variest landtregementerna äro förlagda.

Den extra soldat-roteringen skulle under fredstid vara vakant, men utan vakansavgift, skall extra rotehållet i krig uppsätta och utrusta fullt beklädt manskap för alla nummer, på samma sätt, som det ordinarie och effektiva rotehållet - och för sådana rotedelar, som ej till hela nummer kunnat sammansättas, då erlaggs vakansavgifter.

Efter 1834, skola nu de flesta extra rotar, vid inträffande krig, tihandahålla *hästar* för arméens behov, en för varje nummer, i stället för karlar.

Källa Svenska indelningsverket av C. Grill 1856

Extra Soldat-roteringar i Östra Ryd

Björkvik nr: 166, vakant

Viby nr: 167, håller trosshäst

Fyrby nr: 168, håller trosshäst

Östra Ryd Prästgård nr:169, vakant

Enda gård i Östra Ryd som inte är i någon rotering

Hällerstad

Beväring den form av allmän värnplikt som infördes i Sverige 1812, den s.k. *beväringssinrättningen*. Beväringens uppgift var att i krigstid utgöra förstärknings- eller ersättningsmanskap för armén och flottan och som var den tidens värnplikt och gällde män mellan 20 och 25 år. Övningstiden var då 30 dagar, men den ökades successivt och var 90 dagar 1892. Genom 1901 års härordning kom beväringen i stället att bilda själva kärnan i armén. Sedan landstormen införts 1885 användes ordet beväring som sammanfattande benämning på de yngre årsklasserna värnpliktiga, en indelning som avskaffades 1941. *Beväringssmöte* kallades före 1902 en sammandragning av värnpliktiga beväringssmän till mötesplatser eller kaserner för utbildning.

Extra beväringar i Östra Ryd 1886 (medborgerligt förtroende)

Bubbetorp, statardrängen Johan Alfred Johansson, född: 1864

Stora Klockaretorp, hemmansonen Karl Alfred Karlsson, född: 1864

Harstorp, hemmansonen Klas Gustav Andersson, född: 1864

Brogården, hemmansonen Sven Peter Svensson, född: 1864

Marielund, drängen Anders Albert Andersson, född: 1864

Ekholmen, hemmansonen Gustav Fredrik Johansson, född: 1864

Stretan, arbetare Johan Peter Karlsson, född: 1864

Gamla Vadet, drängen Karl Gustav Nyman, född: 1864

Stora Torsjö, drängen Johan Fredrik Lagerström, född: 1864

Stora Torsjö, drängen Karl Viktor Hansson, född: 1864

Tåby, drängen Karl Oskar Svensson, född: 1864

Viby, drängen Axel Herman Langviller, född 1864

Övertorp, drängen Adolf Teodor Fröling, född: 1864

Karlsnäs, gifta smeden Karl Alfred Grönlund, född 1864

Östra Rydsgårdar som är stödrotar till soldattorp utsocknes

Vrångstad rote i Drothem

1684-1692 Vrångstad Rote: Vrångstad i Drothem 1 mantal,
Stödrotar: Tälla i Drothem ½ mantal, Närby i Drothem ½ mantal,
Bubbetorp i Östra Ryd ½ mantal.

Nysäter 2006

Vrångstad grenadjärtporp 1684-1839

Vrångstad grenadjärtporp nr: 6, 1684-1839

- 1 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Håkan Börjesson Skiächta, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1704.
- 2 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Hansson Stöör, född: ingen uppgift, källa GMR 1704-1709.
- 3 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Wrångh, född: 1678 i Mogata, källa GMR 1709-1714. Fången i Danmark 1714-1719. Kasserad 1720.
- 4 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Gustav Hjerpe, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1714-1719. Bonda. Död 1719.
- 5 Vrångstads grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1719-1721.
- 6 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Måns Olsson Tellgren, född: 1698 Östgöte, källa GMR 1721-1744. Gift. Avsk 1744.
- 7 Vrångstads grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1744-1747.
- 8 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Larsson Wahlfisk, född: 1721 Östgöte, källa GMR 1747-1758. Sjuk på Rügen i Pommern.
- 9 Vrångstads grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1758-1761.
- 10 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Zackris Wahlfisk, född: ingen uppgift, källa GMR 1761-1763. För liten och klen. Avsk 1763.
- 11 Vrångstads grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1763-1764.
- 12 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Nils Wrångstedt, född: 1743 Östgöte, källa GMR 1764-1789. Gift. Död 1789 på arméns sjukhus.
- 13 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Måns Wrångstedt, född: 1763 Östgöte, källa GMR 1789-1790. Död 1790.
- 14 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Sven Wrång, född: 1773 Östgöte, källa GMR 1790-1799.
- 15 Vrångstads grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1799-1802.
- 16 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Wrångstedt, född: 1774 Östgöte, källa GMR 1802-1812. Avsk 1812.
- 17 Vrångstads grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Qvist, född: 1790 Östgöte, källa GMR 1812-1825.

- 18 Vrångstads grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Ek, född 1804 Skrukeby, källa GMR, Hfl 1825-1853.
- 19 Vrångstads grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Magnus Lilja, född: 1830 i Skärkind, källa Hfl 1853-1883.
- 20 Nysätter, Vrångstads grenadjärtp, Livgrenadjären Karl August Ferdinand Lilja, född: 1864 i Skärkind, källa Hfl 1883-1910.

Rings rote i Örtomta

1684-1691 Huvudrote: Ring i Örtomta 1 mantal,

Stödrotar: Källsätter i örtomta $\frac{1}{4}$ mantal,

Lyckebo i Östra Ryd 1 mantal

Rings grenadjärortorp 1684-1691

Rings grenadjärortorp nr: 12, 1684-1691

- 1 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Sefredh Joensson Bärgh, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1691

1691-1839 Huvudrote: Ring i Örtomta 1 mantal

Stödrotar: Källsätter i Örtomta $\frac{1}{4}$ mantal, Backa i Skärkind $\frac{5}{8}$ mantal,

Åketorp i Björsäter $\frac{1}{8}$ mantal, **Kinäs i Östra Ryd $\frac{1}{8}$ mantal**

Källtorp i Östra Ryd $\frac{1}{8}$ mantal

Rings grenadjärortorp nr: 83, 1691-1839

- 2 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Sefredh Joensson Bärgh, född: ingen uppgift, Källa GMR 1691-1703. Död 1703
- 3 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Mårten Persson Bergh, född: ingen uppgift, källa GMR 1703-1704. Död 1704.
- 4 Rings grenadjärortorp, vakans, källa GMR 1704-1706.
- 5 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Erich Andersson Bergh, född: ingen uppgift, källa GMR 1706-1709.
- 6 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Lars Ringberg, född: 1680 i Ringarum, källa Källa GMR 1709-1710. Död 1710.
- 7 Rings grenadjärortorp, vakans, källa GMR 1710-1712.
- 8 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Hindrik Skarp, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1715.
- 9 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Adolpf Adolphsson Rosenkrantz, född: 1697 i Västmanland, källa GMR 1715-1718. Rymmer 1718.
- 10 Rings grenadjärortorp, Livgrenadjären Jonas Nilsson Förlling, född: ingen uppgift, källa GMR 1718-1718.
- 11 Rings grenadjärortorp, vakans, källa GMR 1718-1719.

- 12 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Jonas Isaksson Ringberg, född: 1699 Östgöte, källa GMR 1819-1840. Skomakare.
- 13 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Lars Frostensson, född: 1718 Östgöte, källa GMR 1840-1842. Död i Finland 1742.
- 14 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Per Eriksson Ring, född: 1722 i Södermanland, källa GMR1742-1763. Sjuk på Rûgen i Pommern. Avsk 1763.
- 15 Rings grenadjärtp, vakans, källa GMR 1763-1766.
- 16 Rings grenadjärtp, Corpral Nils Ring, född: 1743 Östgöte, källa GMR 1766-1789. 172 cm lång, befordrad till corpral 1783, Avsk 1789.
- 17 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Petter Ringman, född: 1770 Östgöte, källa GMR 1789-1811.
- 18 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Ring, född: 1790 Östgöte, källa GMR 1811-1835.
- 19 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Ring, född: 1813 Östgöte, källa GMR, Hfl 1835-1866.
- 20 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Frans Gustav Ring (Andersson), född: 1842 i Skeda, källa Hfl 1866-1894.
- 21 Rings grenadjärtp, Livgrenadjären Ferdinand Ring, född 1877. källa Hfl 1866-1900

Ligger i Ringstorps samhälle.

Vegalla rote i Yxnerum

1691-1900 Vegalla Rote: Vegalla i Yxnerum 1 mantal,
Stödrotar: Gobo i Yxnerum 1 mantal, **Långserum i Östra Ryd ½ mantal**

Vegalla grenadjäratorp 1691-1900

Vegalla grenadjäratorp nr: 38, 1691-1815

- 1 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Lars Joensson Galle, född: ingen uppgift, källa GMR 1691-1703. Död 1703.
- 2 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Lars persson Galle, född: ingen uppgift, källa GMR 1704-1709.
- 3 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Nills Galle, född: 1679 i Ringarum, källa GMR 1709-1712.
- 4 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Botved Galle, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1715.
- 5 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Anders Olufsson Gallberg, född: 1690 Östgöte, källa GMR 1715-1720. Kasserad 1720.
- 6 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Sven Jönsson Gallberg, född: 1695 Östgöte, källa GMR 1720-1740. Avsk 1740.
- 7 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Olof Nilsson, född: ingen uppgift, källa GMR 1740-1742. Död på skeppet S:t Oluf 1742.
- 8 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Börje Larsson Gallberg, född: 1713 Östgöte, källa GMR 1742-1757. Avsk 1757.
- 9 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Håkan Gallberg, född: 1730 Östgöte, källa GMR 1757-1764. På postering. Död på roten 1764.
- 10 Vegalla grenadjäratorp, vakans, källa GMR 1764-1768.
- 11 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Sven Gallberg, född: 1741 Östgöte, källa GMR 1768-1789. Död 1789.
- 12 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Isak Wegelin, född: ingen uppgift, källa GMR 1789-1791.
- 13 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Anders Galler, född: 1760, källa GMR 1791-1800.
- 14 Vegalla grenadjäratorp, Livgrenadjären Sven Grip, född: 1775 Östgöte, källa GMR 1800-1815.

Wegalla grenadjärtporp Larsbo (Bysjötorp) nr: 38, 1815-1854

- 15 Larsbo grenadjärtporp, Livgrenadjären Lars Grip, född: 1786 Östgöte, källa GMR 1815-1822.
- 16 Larsbo grenadjärtporp, Livgrenadjären Niclas Eldig, född 1788 i Gårdeby, källa GMR 1822-1839.
- 17 Larsbo grenadjärtporp, Livgrenadjären Peter Niclas Wigg, född: 1818 i Yxnerum, källa GMR 1822-1839.

Wegalla grenadjärtporp Gröndalen nr: 38, 1854-1900

- 18 Gröndalen grenadjärtporp. Livgrenadjären Peter Niclas Wigg, född: 1818 i Yxnerum, källa GMR 1854-1863.
- 19 Gröndalen grenadjärtporp. Livgrenadjären Carl Fredrik Klint, född: 1840 i Yxnerum, källa GMR 1863-1894.
- 20 Gröndalen grenadjärtporp. Livgrenadjären Karl Oskar Klint, född: 1870 i Yxnerum, Källa GMR 1894-1900. Sista livgrenadjären på Wegalla rote.

Gummetorps rote i Gårdeby

1684-1891 Gummetorps Rote: Gummetorp i Gårdeby 1 mantal

Stödrotar: Skyllinge 1 mantal Gårdeby, **Gustorp i Östra Ryd ¼ mantal**

Hamburg 2008

Gummetorps grenadjärtporp 1683-1891

Gummetorps grenadjärtporp nr: 76, 1683-1691

- 1 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Jacob Nillsson Klingberg, född: ingen uppgift, källa GMR 1683-1684
- 2 Gummetorps grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1684-1687.

Gummetorps grenadjärtporp nr: 42, 1691-1858

- 3 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Joen Andersson Gudingh, född: ingen Uppgift, källa GMR 1691-1701.
- 4 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Niels Kuller, född: ingen uppgift, källa GMR 1701-1709.
- 5 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Lars Guding, född: i Västergötland, källa GMR 1709-1710. Död 1710.
- 6 Gummetorps grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1710-1714.
- 7 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Nils Guding, född: 1699 Östgöte, källa GMR 1714-1727. Sjuklig halt, kasserad 1727.
- 8 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Lars Jacobsson Ahlberg, född: 1705 Östgöte, Källa GMR 1727-1744.
- 9 Gummetorps grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1744-1748.
- 10 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Jonas Lejon, född: 1715 Östgöte, källa GMR 1748-1758. Sjuk på Rügen i Pommern.
- 11 Gummetorps grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1758-1759
- 12 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Pehr Godberg, född: 1731 Östgöte, källa GMR 1759-1777. 165 cm lång. Avsk 1777.
- 13 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Isak Godberg, född: 1756 Östgöte, källa GMR 1777-1789. Död 1789, på arméns sjukhus.
- 14 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Jöns Godberg, född: 1762 Östgöte, källa GMR 1789-1799. Avsk 1799.
- 15 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Galler, född: 1760 i Gistad, källa GMR 1799-1802.
- 16 Gummetorps grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Torstrand, född: 1770 Östgöte, källa GMR 1802- 1812. Avsk 1812.

- 17 Gummetorps grenadjärtp, Livgrenadjären Sven Borg, född: 1780 i Svinstad, källa GMR 1812-1832. Fånge i Frankrike. Avsk 1832.
- 18 Gummetorps grenadjärtp, Livgrenadjären Olof Hallberg, född: 1805 i Skärkind, Källa GMR 1832-1839.
- 19 Gummetorps grenadjärtp, Livgrenadjären Jonas Gren, född: 1818 i Skönberga, källa Hfl 1839-1858.

Gummetorps grenadjärtp Hamburg nr: 42, 1858-1891

- 20 Hamburg grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Anders Bill, född: 1826 i Jönköpings län, Källa Hfl 1858-1878.
- 21 Hamburg grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Oskar Daun Lavett, född: 1857 i Grebo, Källa Hfl 1878-1891. Sista livgrenadjären i Gummetorps rote.

Hallstops rote i Gårdeby

1684-1891 Hallstorps Rote: Hallstorp i Gårdeby 1 mantal.

Stödrotar: Åkerby i Gårdeby 1 mantal, **Parstorp i Östra Ryd ¼ mantal**

Hallstorps grenadjärortorp 1683-1891

Hallstorps grenadjärortorp nr: 81, 1684-1691

- 1 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Erich Joensson Fougell, född: ingen uppgift, källa GMR 1684-1687. Död 1687.
- 2 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Joen Hansson Fougell, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1691.

Hallstorps grenadjärortorp nr: 45, 1691-1839

- 3 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Joen Hansson Fougell, född: ingen uppgift, källa GMR 1691-1709.
- 4 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Måns Fougell, född: 1686 i Gårdeby, källa GMR 1709-1712.
- 5 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Anders Åkerman, född: ingen uppgift, källa GMR 1712-1714.
- 6 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Didrick Joshepsson Meijer, född: 1687 i Bremen i Tyskland, källa GMR 1714-1717.
- 7 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Nills Månsson Hallberg, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1717-1719. Död 1719.
- 8 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Gustav Andersson Lustig, född: 1692 Östgöte, Källa GMR 1719-1735. Hemkommen från Dansk fångenskap 1719.
- 9 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Alexander Carl Brouniskovski, född: ingen uppgift, källa GMR 1735-1739. Avancerar till rustmästare.
- 10 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Petter Andersson Löfgren, född: 1722 Östgöte, Källa GMR 1739-1742. Död på galären Horn 1742
- 11 Hallstorps grenadjärortorp, vakans, källa GMR 1742-1743.
- 12 Hallstorps grenadjärortorp, Livgrenadjären Johan Carlsson Hall, född: 1714 Östgöte, källa GMR 1743 1757. Död 1757 vid Peene i Pommern.
- 13 Hallstorps grenadjärortorp, vakans, källa GMR 1757-1761.

- 14 Hallstorps grenadjärtp, Livgrenadjären Sven Hallberg, född: 1739 Östgöte, källa GMR 1761- 1776. 173 cm lång, säger sig hava sjuklig kropp. Död 1776.
- 15 Hallstorps grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Hallberg, född: 1756 Östgöte, källa GMR 1776-1786.
- 16 Hallstorps grenadjärtp, Livgrenadjären Sven Hall, född: 1762, källa GMR 1786-1810 Skräddare.
- 17 Hallstorps grenadjärtp, Livgrenadjären Petter Hall, född: 1784 Östgöte, källa GMR 1810-1853.
- 18 Hallstorps grenadjärtp, Livgrenadjären Daniel Magnus Sandal, född: ingen uppgift, källa GMR 1837-1839.(Noterad i GMR men inte i Hfl)

Skyllinge rote i Gårdeby

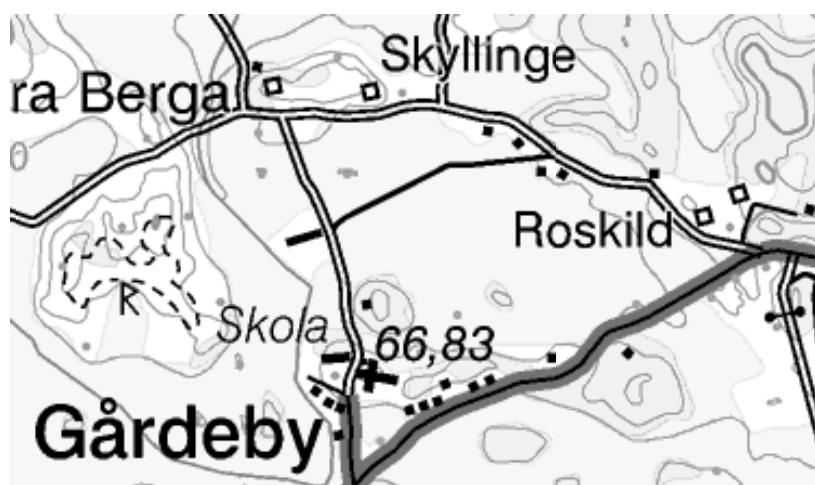
1691-1893 Skyllinge Rote: Skyllinge i Gårdeby 1 mantal.

Stödrotar: Örtomta i Kimstad ½ mantal, Rökärr i Skärkind ¼ mantal,

Ottestorp i Östra Ryd ¼ mantal

Roskild 2008

Skyllinge grenadjärtporp 1691-1893

Skyllinge grenadjärtporp nr: 46, 1691-1893

- 1 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Hindrich Hemmingsson Dunder, född: ingen uppgift, källa GMR 1691-1709.
- 2 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Oluf Speelman, född: 1688 i Kuddby, källa GMR 1709-1712. Skomakare.
- 3 Skyllinge grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1712-1716.
- 4 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Håkansson Skilling, född: ingen uppgift, källa GMR 1716-1717. Död 1717.
- 5 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Jöns Joensson Skilling, född: 1697 Östgöte, källa GMR 1717-1718. Död 1718.
- 6 Skyllinge grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1718-1719.
- 7 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Olof Olofsson Fagerdahl, född: 1699 Östgöte, källa GMR 1719-1757. Avsk 1757.
- 8 Skyllinge grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1757-1760.
- 9 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Carl Skyllberg, född: ingen uppgift, källa GMR 1760-1763. Kan ej marschera. Avsk 1763.
- 10 Skyllinge grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1763-1766.
- 11 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Skyllberg, född: 1734 Östgöte, källa GMR 1766-1777. 167 cm lång, gift. Död 1777.
- 12 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Erland Skyllberg, född: 1757 Östgöte, källa GMR 1777-1779. Död 1779.
- 13 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Jöns Skyllberg, född: 1755 Smälänning, källa GMR 1779-1788.
- 14 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Petter Skyllgren, född: 1766 Östgöte, källa GMR 1788-1790. Död 1790.
- 15 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Olof Schylla, född: ingen uppgift, källa GMR 1790-1790. Död 1790.
- 16 Skyllinge grenadjärtporp, Livgrenadjären Carl Sedig, född: 1764, källa GMR 1791-1793.
- 17 Skyllinge grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1793-1802.

- 18 Skyllinge grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Eld, född: 1778 Östgöte, källa GMR 1802-1814. Död 1814.
- 19 Skyllinge grenadjärtp, Livgrenadjären Lars Nyholm, född: 1790 i Svinstad, källa GMR 1814-1846.
- 20 Skyllinge grenadjärtp, Livgrenadjären Frans Johan Schill, född: 1821 i Gårdeby, källa Hfl 1846-1854
- 21 Skyllinge grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Gustav Lång, född: 1827 i Gistad, källa Hfl 1854-1857.

Skyllinge grenadjärtp Roskild nr: 46, 1857-1893

- 22 Roskild grenadjärtp, Livgrenadjären August Skott, född: 1835 i Västra Husby, källa Hfl 1857-1862.
- 23 Roskild grenadjärtp, Livgrenadjären Klas Werner Hollertz, född: 1843 i Östra Ryd, källa Hfl 1862-1893. Han var den sista livgrenadjären på Skylline rote.

Skörtinge rote i Skärkind

1691-1839 Skörtinge Rote: Skörtinge 2 gårdar á 1 mantal.

Stödrotar: Västerby i Skärkind 1 mantal,

Bubbetorp Lilla i Östra Ryd ½ mantal

Grönkullen stp 47

Skörtinge grenadjärtoorp 1687-1896

Skörtinge grenadjärtoorp nr: 84, 1687-1691

- 1 Skörtinge grenadjärtoorp, Livgrenadjären Knuth Månsson Ax, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1691.

Skörtinge grenadjärtoorp nr: 57, 1691-1896

- 2 Skörtinge grenadjärtoorp, Livgrenadjären Knuth Månsson Ax, född: ingen uppgift, källa GMR 1691-1697.
- 3 Skörtinge grenadjärtoorp, Livgrenadjären Alexander Ax, född: ingen uppgift, källa GMR 1697-1709.

- 4 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Lars Ax, född: 1655 i Östra Ryd, källa GMR 1709-1715. Avsk 1715.
- 5 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Per Carlsson Ax, född: 1698 Östgöte, källa GMR 1715-1742. Bonde, Död 1742, på skeppet S:t Oluf.
- 6 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Erik Jonsson Wästerberg, född: 1723 Östgöte källa GMR 1743-1743. Död i stockholm 1743.
- 7 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Olof Månsson Siörling, född: 1720 Östgöte källa GMR 1753-1758. Död 1758 i Stralsund, i Pommern.
- 8 Skörtinge grenadjärtp, vakans, källa GMR 1758-1761.
- 9 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Schörling, född: ingen uppgift, källa GMR 1761-1763. Liten och svag. Avsk 1763.
- 10 Skörtinge grenadjärtp, vakans, källa GMR 1763-1766.
- 11 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Johan Rundquvist, född: 1741 Östgöte, källa GMR 1766-1786. 168 cm lång.
- 12 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Anders Skjört, född: 1763 Östgöte, källa GMR 1786-1809. Skräddare. Avsk 1809.
- 13 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Erik Hagel, född: 1777 Östgöte, källa GMR 1809-1818. Fransk fånge. Avsk 1818.
- 14 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Petter Wictor, född: 1794 Östgöte, källa GMR 1818-1825. Avsk 1825.
- 15 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Olof Hallberg, född: 1805 Östgöte, källa GMR 1825-1832.
- 16 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Petter Borg, född: 1810 Östgöte, källa GMR 1832-1851. Avlider 1851.
- 17 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Karl Gustav Borg, född 1828 i Östra Ryd, källa Hfl 1852-1860.
- 18 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Karl Fredrik Lindell Andersson, född: 1835 i Mörlunda, källa Hfl 1861-1890.
- 19 Skörtinge grenadjärtp, Livgrenadjären Karl Harald Stål, född: 1869 i Yxnerum, källa Hfl 1890-1898. Torpet Grönkullen.

Alvestad rote i Skärkind

1687-1896 Alvestad Rote: Alvesta i Skärkind ½ mantal.

Stödrotar: Skävid i Skärkind 1 ½ mantal,

Bubbetorp Lilla i Östra Ryd ½ mantal

Alvesta grenadjärtop

Alvestad grenadjärtporp 1687-1896

Alvestad grenadjärtporp nr: 93, 1687-1691

- 1 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Olov Hansson Ällff, född: ingen uppgift, källa GMR 1687-1691.

Alvestad grenadjärtporp nr: 60, 1691-1896

- 2 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Peer Larsson Ellff, född: ingen uppgift, källa GMR 1691-1709.
- 3 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Nills Elf, född: 1686 i Skärkind, källa GMR 1709-1714. Skräddare.
- 4 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Bengt Flygare, född 1695 Östgöte, källa GMR 1714-1735. Har fallandesjuka (epilepsi). Avsk 1735
- 5 Alvestad grenadjärtporp, vakans, källa GMR 1735-1739.
- 6 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Petter Bengtsson Aspegren, född:1720 Östgöte, källa GMR 1739-1742. Död 1742 på skeppet Ulrica.
- 7 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Gustav Månsson Almqvist, född: 1724 Östgöte, källa GMR 1743-1776.
- 8 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Olof Almqvist, född: 1753 Östgöte, källa GMR 1776-1803.
- 9 Alvestad grenadjärtporp, Furir Stapelmor, född: ingen uppgift, källa GMR 1803-1815.
- 10 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Ahl, född: 1788 Östgöte, källa GMR 1815-1840.
- 11 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Gustav Ahl, född: 1818, källa Hfl 1840-1845.
- 12 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Carl Johan Strand (Fredriksson), född: 1818 i Säby, källa Hfl 1845-1853
- 13 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Karl Gustav Sigurd, född: 1830 i Örtomta, källa Hfl 1853-1878.
- 14 Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Johan Alfred Pantzar, född: 1858 i Örtomta, källa Hfl 1879-1886.
- 15 Nyhagen, Alvestad grenadjärtporp, Livgrenadjären Anders Gustaf Alvin, född: 1863 i Gistad, källa Hfl 1887-1897.

- 16 Nyhagen, Alvestad grenadjärtp, Livgrenadjären Karl August Alvin Lundqvist, född: 1874 i Kuddby, källa Hfl 1897- 1905.

Syn på ryttare och soldattorp 7 maj 1752. Skärkinds hd.

Sedan Konungens Befallningshavande tid efter annan genom utgångne Publicationer låtitsamtelige Rusthållare och Soldaterotar, at uti förswarligit stånd sättja sina ryttare- , och soldatetorp, och thertil åtskillige tider förelagt, så är genom Publication af d. 4 octobr. 1751 anbefalt at alla rusthållare och soldaterotar, som tå icke befunnos uti lagligit och swarsgodt stånd, skulle lagföras och med behörig plikt anses, utom det at de woro förfallne til skadeersättningen och sin skyldighets fullgiörande, samt sedermera på K: Befallningsman högachtad och wälbde Jacob Fahlstedts föreställning genom bref af d. 20 nov. nämde år, lemnat desse rotheållare tid at til detta års sommaring, på det rusthållarne och rotarne måtte hafwa så mycket tilräckeligare tid och tilfälle at bättra och bota, hwad på ryttare- och soldatetorpet ännu skulle tarfwas. Nu som tiden är förfluten på hwilken byggnaden och förbättringen bordt warit förrättad och fullgiord efter den laga besiktning, som d. 7 och följande dagar i Junii 1751 på ryttaretorpen blifwit förrättad samt d. 23 october samma år och d. 17 septbr 1750 å soldatetorpen är hållne, så har Hr K. Befallningsman til detta ting och i dag låtit instemma alla de rustningshållare och rotheållare, som uti nämde syner äro antecknade för bristfällige torp. Påståendes emot dem det måtte de wisa at deras torp äro fullkomligen bättrade ellr och undergå den plikt af 10 Cr Srmts förelagt wite och böter efter lag, som de äro skyldige til.

Uproptes först Yxnerums sochn.

N: 38 Wägala rothe.

Dess soldatetorp är wid 1750 års syn befunnen bristfälligt til Sju Cr 13 ./. Smt. För rothen tilstädes kom Erik Nilsson i By, har hwarken fulmacht elr är roteinteressent. Han bewiser wäl med soldatehustruns Kjerstin Persdotters, fast obewittnade attest, at något är bättrat.men är ännu efter synen 4 Crs. bristfällighet.

Utslag. Som denne brist af 4 Cr. Smt. icke är worden fullgiord enligit 1750 års husesynslängd, utan the til torpets iståndsättjande förelagde tider som här ofwanföre nämde äro aldeles blifwit försuttne, ty pröfwar Hds rätten skäligt at pliktfälla Wägala rote, fuller allesamans til 10 Cr Smt samt wid äfwen så stort vite, utom böter efter lag, dem förelägger och inom Septbr månads slut sättja torpet i lageligit stånd.

Ryd sochn, Rusthåll.

N: 30 Tåby Ryttaretorp har 20 Cr. 16./. Smts brist wid synen d. 27 Junii 1751.

Til swar kom ingen tilstädes, utan Hr Ryttmästaren von Yhlen såsom ägare deraf gaf sitt sjukliga och hos rätten bekante tilstånd tilkänna såsom laga förfall til uteblifwande, dock framgifwer Hans i Gummetorp ryttarens egenhändige attest, at alt är bättrat utom 5 Cr. För en ladugnöst.

Utslag. I anseende til, ryttmästarens wälb: Hr v. Yhlens laga uteblifwande, blifwer med detta ryttaretorps afgiörande anstånd giordt til nästa ting och andra tingsdagen.

N: 31 Kåknö Ryttaretorp bristfälligheten är 10 Cr. 16 ./., för detta är ingen tilstädes utan Skall Hr Ryttmäst. Gripenwald såsom ägare här af i går ombudit Commiss.
H. Länsman Hertzberg berätta, det alt wore färdigt, fast utan bewis.

Utslag Här öfwer inkommer Rytt.mäst. wälb. Hr. Göran Gripenwald med bevis til andra dagen af nästa ting, så framt Hr. Ryttmästaren will undgå de utsatte 10 Cr. Srmts plikt.

N: 32 Lenshult Ryttaretorp, 4 Cr. 18 ./., brist. Å swarandesidan kom ingen tilstädes, utan genom ryttarens fullmächtig fjerdingsman Anders Larsson gaf rytt. Olof Lind tilkänna at spield och några rutor felas för 2 Cr. 26 ./.

Utslag Som denna brist af 2 Cr. 26 ./., icke är worden fullgiord efter 1750 års syn, ty präfear Hd rätten skjälgt at pliktfälla Secreteraren wälb. Hr. Per Ehrenheim såsom ägare Lenshults rusthåld til 10 Cr. Srmt, samt wid äfwenså stort wite, utom böter efter lag Hr Secret förelägger at innan Septebr månads slut sättja torpet i laggiltigt stånd.

Soldaterotar.

N: 22 Landby brister 1 Cr. 8 ./., tilstädes rotehållaren Måns Abr. i Qwarngården, anmäler at felachtigheten, som består ioch en ruten Sparre, icke kan lagas innan taket aftages, hwilket tyckes wara skada så länge tacket är godt.

Utslag. I anseende til at en sparres brist icke kan räknas swara emot den kostnad som vid botandet skulle göras, och stufwan här dessutom är god, ty skonas Landby rotehållarne för denna gången frie för böter. Men så snart något bristfälligt vises på taket bör Sparren, så wäl som taket omlagas.

N: 23 Timmersberg 16 Cr. 6 ./., brist, rotehållaren Erik i Långsätter til städes, ingifver attest på Hd förbättradt är, men felar ännu efter Synen en lås i stufvan, samt taket på logen 2 Cr. 16 ./., utom något på gärdesgårdarne.

Utslag. Aldenstund desse 2 Cr. 16 ./., Srmtt brist icke är fullgiorde efter 1750 års husesynslängd, fördenskull pröfvas skiälgt at pliktfälla Timmersbergs rothe til 10 Cr. Srmt, samt wid äfven så stort vite utom böter efter lag, förelägges at inom Septbr månads slut sättja torpet i laggiltigt stånd.

N: 24 Kihl brister 38 Cr. 12./., Instälte sig nämde man Lars Månsson, hwarken fullmächtig ellr rotehålle, ingifwer wäl Soldatehustruns Carin Jönsdotters attest, at alt är färdigt, men dock befinnes af Synen 1750 at logen och fähuset ännu äro obygde, som inom ett år bordt warit uprättad.

Utslag. Som på nämde man Lars Månssons i Kihl berättelse och Soldatehustrun Carin Jönsdotters ingifne attest erhålles det Kihls rothe hafwer satt sitt Soldatetorp uti godt stånd, ty blifwer och rotehållarne här med frie från de eljest utsatte böter.

N: 25 Harstorp bristfällighet 19 Cr. 14 ./.. Rotehållen Anders Nilsson och Soldaten Nyman tilstades, den förre berättar alt wara fullgiordt, som den senare antager för godt.

Utslag. Som detta Soldatetorp finnes aldeles wara färdigt och i godt stånd, tybefrias Harstorps rote billigt ifrån utsatte 10 Cr. Srns böter.

N: 26 Kihl brist 19 Cr. 22 ./.. Sr. Nämndeman Lars Månsson i Kil tilstades icke roteinteressent ellr fullmächtig, ingifwer Soldatehustruns Catharina Persdotters attest at alt är färdigt, som han på sin embetsed betygar.

Utslag Aldenstund Soldatehustrun Catharina Persdotter genom sin attest så wäl som nämndeman Lars Månsson i Kil bewitnande erhåller detta Soldatetorp wara i fullgodt stånd, fördenskull frikallas Kils rotehåller från de utsatte böterne.

N: 27 Hummelsätter 3 Cr. 15 ./.. brist. Rotehållen Lars Olsson och Soldaten Humbla tilstades, den förre påstår wara enligit Synen bättrat, och den senare besannar det äfwen på sitt answar.

Utslag. Som Hummelsätters rote fullgiordt sin skyldighet, så blifwer han från böter befriad.

N: 28 Hörstorp 18 Crs brist. Rotehållen häradsdomaren Anders Håkansson tilstades, sielf angifwer alt wara färdigt utan stufwemuren. Soldaten Nils Rydbom widgår det förre, och påstår det roten måtte swara för muren, som ännu intet är widgiord. Roten påstår Soldaten böra härföre answarig wara, som fådt utom sitt Torp tre halfspanlandt åker til Torpets täckande och husens reparation. Soldaten wil härunder icke räkna muren såsom nybyggnad.

Utslag. Nu Soldatestufwan Hd spislen och bakugnen angå finnes aldeles bristfällig, om hwars bättrande til den tid roten bordt dragit försorg. Så pliktfälles rotehållarne uti Hörstorps rote til 10 Cr. Srmts vite och vid äfwen så stort vite til hålles at inom Septbr månads slut Soldatetorpet i stånd sättja. Dock lemnar Hds rätten uti rotehållarnes frihet at söka Rydbom om ersättning så snart honom bewisas kan, eller på några hwilkor åtagit sig at Soldatetorpet i stånd sättja och widmachthålla.

N: 29 Källösa 19 Cr. 19 ./.. brist. Rotehållen Per Isaksson tilstades, medgifwer bristen ännu wara 2 Cr. 3 ./.. härrörande af gärdesgårdarna och låsen med omtorfningen på stufwan.

Utslag. Som 2 Cr. 3./.. brist efter 1750 års Syn icke är fullgiord, ty pröfwas skjälighet at pliktfälla Källösa rothe til 10 Cr. Srmt och wid samma vite utom böter efter lag förelägga at inom Septbr månads slut sättja torpet i laggiltigt stånd.

N: 30 Torrsjö bristen 30 Cr. 8 ./.. rotehållen Gustaf tilstades intygar med nämndeman Lars Månssons bewittnande, at alt är färdigt. Är dessutom vacant.

Utslag. Som roten fullgiordt sin skyldighet, så blifwer han från böter befriad.

N: 31 Stora Torsiö bristfälligheter 5 Cr. 22 ./.. tilstades rotehållen Swen Andersson och med nämnd. Lars Månssons i Kil intygande erhåller alt wara färdigt utom 6 styfw. för fönstret och några hot gärdesgårdar som Swen likwäl förmäler sedermera wara förbättrat.

Utslag. Som Torrsjö rotes bristfällighet intet är större än 6 ./.. Srnt. Ty will Hds rätten förskona honom från böters erläggande.

N: 32 Hålstad bristen 17 Cr. 27 ./.. Jonas i Hålstad tilstades och med fierdingsman Anders Larssons intygande erhåller alt wara färdigt, utom 3 fönsterrutor för 6 ./..

Utslag. Som Hålstad rote eller på 6 ./.. Srnt när fullgiordt sin skyldighet, ty wil Hdsrätten för denna gången blifwa dem för böter förskonte.

N: 33 Kihl brister 27 Cr. 28 ./.. Rotehållen nämndeman Lars Månsson tilstades, som med Soldatehustruns Maja Isaksdotters attest intygar alt wara riktigt förbättrat, utom 24 ./.. för fönstren, som roten gemensamt åligger, och halfwa stufwutaket som angifwes höra Eke hemman til.. Torparen Olof Persson i Eke å sin husbondes wägnar ingifwer från Hr Chirurgen Eberstein såsom ägare af Eke en skrift hwarigenom han undandrager sig answar för detta tak, helst han förrättadt åtskillig byggnad och släpt til mer materialer til torpets iståndsättjande än på dess andel löpa kunnat.

Hr Ebersteins halfnadsbrukare tilstades tilstår at thenna oduglige sida af taket hörer Eke til och det öfriga Kil, men faller dem sälsynt före at det nu är odugligt, helst de för 2ne årsedan täcktes, derwid påstår Anders Nilsson at det icke är färdigt.

Utslag. Ehuruwål Hr Chirurgen Eberstein såsom ägare af Eke inwänder at halfwa taket på stufwan som är bristfälligt icke hörer til dess answar som för detta och wid torpets upbyggande bidragit til mer kostnad än på dess andel löpa kan. Dock som af dess halfnadsbrukare Anders Nilssons med de öfrige rotehållarne öfwerenstämmade berättelse inhämtas at denna odugliga del af taket hörer Eke til at hålla och at det för 2ne år sedan af Eke blifwit täkt fast det nu befinnes odugligt, så bör Hr Chirurgen Eberstein för taket stå i answar, och som det til denna dag ei blifwit förfärdigat, så pliktfälles Hr Chirurgen icke allenast till 10 Cr. Srnts wite utan ock til 5 sama mynt enligt 27 Cap. B.B. och förpliktas at til nästkomande Septembr månads slut at färdigt giöra, til hwilken tid äfwen roten gemensamt bör uprätta den för 24 ./.. återstående förbättring och alt detta wid lika stort förelagt wite.

N: 34 Ullstorp Bristen är 17 Cr. 4½ ./.. Härför tilstädeskom fierdingsman Anders Larsson efter fullmacht af roteinteressenterne med nämnd. Lars Månssons betygande erhåller alt färdigt. wara.

Utslag. Som roten fullgiordt sin skyldighet, så kännes han fri för några böters erläggande.

N: 35 Kulefall Brist 12 Cr. Rotehållarne H, Skogwaktaren Blom och Fjerdingsman Anders Larsson tilstades, och med nämnd. Lars Månssons berättelse intygar alt wara färdigt, utom en knut, som skulle fodras, det de nu påstå wara giordt.

Utslag. Aldenstund rotehållarne genom nämndeman Lars Månssons bewitnande erhålla sin skyldighet wid Soldattorpets iståndsättjande wara fullgiordt, fördenskull frias de från böter.

N: 36 Skjárnäs Bristen 10 Cr. 25 ./. Rotehållen Anders och soldaten Skärman tilstades, den förra angifwer och den senare antager alt wara färdigt, utom fähuset som står under byggnad, och i desse dagar blir färdigt.

Utslag. Som Skjárnäs soldatetorp utom fähuset som nu står under byggnad, är i fullgodt stånd, så förskonar Hds Rätten roten för de böter som eljest kunnat warit anledning til.

N: 37 Olerum bristfälligt 20 Cr. 1 ./. Rotehållen Måns Persson widgår bristfälligheten icke vidare wara lagad än allena kammaren för 4 Cr., men alt det öfriga återstår, förmenandes han hinder här uti warit at de ej öfwerenskommit hwilken som bordt bättra, efter enkan Ingrid Persdotter, som för ett år sedan bortflytt, ej hade hwar med hon mächtade reparation, utan all hennes egendom från henne bortgådt til nuwarande åboen Lars Swensson.

Utslag. Ehuruwål roteinteressenterne i Olerum förmena sig wara fria från tiltal efter de ei öfwerenskomit om soldatetorpets bättrande, men som the böra gemensamt wara ansvarige för den brist som kan finnas och intet gäller om en eller annan tredskas, utan äger sedermera den som särskilt finner sig befogad at den andra för efterlåtenhet tiltala, sådant söka ersättning före, ty pliktfälles Olerums rote till 10 Cr Srnts böter utom för 2ne rutne syllen , för odugligt tak 3 mark, samt äfwenså enligit B.B. 27 Cap. som wid äfwen så stort wite utom böter efter lag. Förelägges at til kommande Septbr månads slut torpet i laggiltigt stånd sättja.

Gårdeby Sochn.

N: 42 Gummetorp Bristen 28 Cr. 19 ./. Srmnt. Roteinteressenten Hans Andersson derstädes med soldatehustrun Stina närwarande, tilstår stufwan efter sidsta synen til 8 Cr. 12 ./. Sr. Ännu bristfällig. Roten will upsätta en ny stufwa fast den gamla icke är casset. De öfrige bristfälligheterna såsom logen med mera är i förswarligit stånd, hwilket med nämndeman Johan Jönssons i Halstorp bewitnande bekräftas.

Utslag. Som roten icke fullgiordt den wid 1750 års syn tilerkände reparation, utan der på felar 8 Cr. 2 ./. för stufwans bristfällighet, ty kännas rotehållarne skyldige til 2 Cr. Srnt för ogilt hus enligit 27 Cap. B.B. utan 10 dalr samma mynts böter, samt wid äfwen så stort wite utom böter efter lag förelägga dem, at inom Septbr månads slut sättja torpet i laggiltigt stånd.

Sponsorer

Aspvedens Elservice Östra Ryd	070-273 36 67
Bengt Sverker Johansson	070-536 69 98
Borkhults Grustag	011-0120-147 60
Brunnsbörning	011-741 45
Caroline Gustafsson	011-740 32?
Christer Wastesson	011-724 85
Christian Johansson	011-740 43
Elipsen Bygg AB	011-10 81 00
Erik Carlsson, Lyckebo	011-740 08
Fönsterfabriken i Östra Ryd AB	011-720 96
Hasse Möller Bilservice	011-721 34
Jordnära Gölja AB	011-741 80
Kihls Grus	011-724 13
L-A-T, Lars Andersson	011-721 71
Ledenfors Åkeri AB	070-519 23 38?
Ronaldos Pizzeria	011-720 00
Olerums Gård	011-740 43
Skattegården Transport AB	011-721 60
Sven Andersson Lantbruk	011-741 21
Söderköpings Energi	011-741 05
Viktklubben Ingrid Johansson	011-740 74
Östgöta Brandstodsbolag	011-29 00 00
Östra Ryds Taxi AB	011-724 75
Ett tack till Marianne Andresen för teckningar	